

NYT LIV

2 - 2017
ÅRG. 50

JEG GÅR TIL HIMLEN, HVOR JEG GÅR
HVORDAN BLIVER JEG EN SAND OG SUND KRISTEN?
LUTHERS HJERTESAG - EN HJERTESAG FOR OS?

Nyt Livs kontor:
Tlf.: 9884 4384
E-mail: nytliv@fiberpost.dk

Nyt Livs kasserer:
Peder Hovgaard
Thyrasvej 15, 8600 Silkeborg
Tlf.: 2098 8013
E-mail: nytliv@fiberpost.dk
Kontonr.: 0891 0001010659

Nyt Livs formand:
Martin Thise Holm
Hungebjergvej 7, 6870 Ølgod
Tlf.: 9770 9415
E-mail: martinholm@gmail.com

Nyt Livs forlag:
Inge Christensen
Storskovvej 9, 9330 Dronninglund
Tlf.: 2341 5591
E-mail: svag@info.dk

Nyt Livs hjemmeside:
www.nytliv.dk

**Formand for Kristent
Skole- og Kursuscenter:**
Christian Lønbæk
Hedelundvej 42, 8740 Brædstrup
Tlf.: 5156 8767
E-mail: cl@nimmarmark.dk

Djurslands Efterskole:
Kanneshøjvej 43, Fjellerup
8585 Glesborg
Skoleleder: Bent Molbech Pedersen
Viceskoleleder: Tom Skuldbøl
Tlf.: 8631 7533
E-mail: de@djurslands.dk
Hjemmeside: www.djurslands.dk

ISSN: 0903-1863

Tryk: Øko Tryk

Billeder i bladet:
Bibellejr: Jacob Bach Christensen.
Billeder s. 60-64 venligst tilsendt af
Egil Sjaastad.

Forsidefoto: Peder Mikkelsen

**Tilmelding, afmelding eller
adresseændring kan ske via Nyt
Livs hjemmeside: www.nytliv.dk.**

Indhold:

ANDAGT: ER DU FORBEREDT PÅ AT DØ?	2
LEDER: HVORDAN BLIVER JEG EN SAND OG SUND KRISTEN? 3	
BIBELLEJR 2017	9
FORMANDENS ÅRSBERETNING	11
JEG GÅR TIL HIMLEN, HVOR JEG GÅR	20
FØR VORE SYNDER	24
LÆREMÆSSIGT GRUNDFÆSTET	28
KIRKENS NEJ TIL DET TVÆRKIRKELIGE	30
HELE VERDENS LUTHER	32
ILD I KULISSERNE	43
RET FÆRDIGGØRELSEN - FORVANDLING ELLER FRIFINDELSE? 54	
BOGANMELDELSER	59
ET SYN, JEG ALDRIG KAN GLEMME	74
ANNONCER	78

Ansvarshavende redaktør Mikkel Vigilius
Ved Stengærdet 12, 3400 Hillerød
Tlf.: 2069 7187, e-mail: vigilius@ready.dk

Redaktionssekretær Henrik Gren Hansen
Gødstrupvej 8F, Snebjerg, 7400 Herning
Tlf.: 6081 7209, e-mail: henrikgren@live.dk

Nyt Livs formand Martin Thise Holm
Hungebjergvej 7, 6870 Ølgod
Tlf.: 9770 9415, e-mail: martinholm@gmail.com

Nyt Livs næstformand Jacob Bach Christensen
Strubjerg 298, 9400 Nørresundby
Tlf.: 5171 3862, e-mail: nygadodo@hotmail.com

Nyt Liv er en bevægelse, der arbejder på tværs af lutherske missionsforeninger og kirkesamfund. Nyt Liv tager sigte på at være et supplement og ikke et alternativ til allerede bestående forsamlings. Grundlaget for Nyt Livs arbejde er Bibelen som Guds ufejlbarlige ord, og den evangelisk-lutherske kirkes bekendelse som sand og forpligtende tolkning af Bibelen.

Er du forberedt på at dø?

Herren er min klippe, min borg, min befrier, min Gud, mit bjerg, hvor jeg søger tilflugt, mit skjold, min frelses horn og min fæstning (Sl 18,3).

En døende, som er uden tro, har ikke andet for øje end torden og lynild, Helvedes ild og Guds vrede. Han føler ikke andet end døden. Hvorfor? Fordi Gud taler med ham og holder loven frem for ham. Så erkender han, hvad han har gjort, og samvittigheden ved, hvilken byrde den bærer; for Gud har åbenbaret loven for den. Så er der ingen ro, men kun flugt, frygt og bæven, som Adam i Paradis, der gerne ville have flygtet over alle bjerge, da han hørte Gud tale. Paradis blev ham for trangt; han kunne ikke undslippe.

Vi ved, at det er sådan, men vi tænker ikke på det, for vi har ikke erfaret det. De, der har erfaret det; de, der virkelig har prøvet at være i ulykke, i havsnød, i livsfare, i kamp mod en dødbringende sygdom, de kan tale med om, hvilken tilstand et menneske i sådan en situation befinder sig i over for Gud; hvordan man ikke klynger sig til ham, men flygter for ham som for den lede Satan.

Hvordan bliver man beredt til at møde Gud? Hvordan forbereder man sig på at dø?

Mange fortrøster sig i dag ved den indstilling, at ”vi må gøre det, så godt vi kan”. Men de, der siger sådan, taler, som en blind taler om farverne. De ved ikke, hvad de snakker om.

For når de har beredt sig på allerbedste vis og gjort sig til på den måde, så vil de opleve, at når det virkelig gælder – når de står foran mødet med den Hellige – så bliver hele verden dem for trang. Så må de forgæves flakke om og søge en flugtvej, som ikke findes.

At berede sig selv til døden ved egne kræfter, det kan ikke bestå for Gud, det holder ikke vand. Når døden virkelig træder os for øje, så forsvinder det alt sammen som dug for solen. Om jeg så svedte blod og pinte mig selv til døde, så svinder det alt sammen hen, og når døden nærmer sig, så kan det ikke standse frygten og Guds vrede.

Hvad hjælper det mig da, om jeg så pinte mig selv til døde, når jeg ikke bliver et hak forberedt ved det?

Nej, intet ord og ingen gerning kan gøre det. Jesus alene må udrette det, jeg ikke kan. Ham må jeg kende som min bror og ven og sige til Gud: ”Herre, jeg kender ingen, hverken i himlen eller på jorden, som jeg kan trøste mig ved og tage min tilflugt til, andre end dig alene ved Jesus.“

Jeg må klæde mig nøgen. Jeg må sige mig fri fra alle venner, fra enhver gerning og fortjeneste. Herre, jeg har ingen anden tilflugt: Jeg må ile til dit skød, hvor din søn sidder.

Hvis jeg ikke havde dette håb, så var jeg fortabt.

500-året for reformationen markeres med reformationstemaer i bladet og på hjemmesiden. Luthersk Missions Bibelskoles Elevforening har i samarbejde med Nyt Livs Forlag udgivet Luther-andagtsbogen ”Så fast en borg“ (se s. 78). Stykkerne er sprogligt bearbejdede af Henrik Gren Hansen. Ovenstående stykke er fra den kommende andagtsbog (12. januar).

HVORDAN BLIVER JEG EN SAND OG SUND KRISTEN?

Af Preben Skov Jensen

En sand og sund kristen. Det er den karakteristik, mange, der bekender sig som kristne, gerne vil have. Og så har man et eller andet glansbillede af et liv, hvor man er i nærkontakt med Gud, og det virkelig kan mærkes og ses af de andre, at man er kristen. Og det er netop, hvad det er: et glansbillede.

Men hvilke forudsætninger har du og jeg egentlig for at blive en sand og sund kristen? Bibelen svarer på det. De forudsætninger, vi er født med, læser vi om i Romerbrevet 3, vers 9-18: "Har vi så nogen fordel? Overhovedet ikke! Vi har jo allerede anklaget både jøder og grækere for alle at være under synd" (v.9). Og i Jeremias' Bog 17, vers 12: "Hjertet er det mest bedrageriske af alt, det er uhelbredeligt, hvem kan gennemskue det?"

Sådan er vi alle. Det er den natur, vi undfanges og fødes ind i denne verden med. Når Gud møder os med kaldet til frelse, er vi sådan. Uden undtagelse. "I skyld har jeg været, fra jeg blev født, i synd, fra min mor undfangede mig" (Sl 51,7).

Alligevel ville han frelse os. Det er Guds kærlighed.

Den gamle og den nye natur

Men denne natur, som også kaldes for kødet og den gamle natur, bliver aldrig anderledes. Den vedbliver at være, som den er: ugudelig. Det ved du, som tror på Jesus som din frelser, for det har du erfaret. Der er noget inde i dig, der ikke vil, hvad Gud vil, ikke ønsker at søge og ære Gud. Det er denne faldne natur. Man ville så gerne, det skulle blive anderledes, i stedet bliver det værre.

Det er en af de erfaringer, Guds Ånd, Helligånden, giver den, der tror: Jeg har et ugudeligt og egoistisk jeg, som ikke vil have med Gud at gøre. Jeg er solgt som træ under synden og kan ikke selv komme fri. Sådan er vi alle i vores natur fra fødslen af – og indtil vi dør!

Så ud fra naturen har vi alle samme forudsætninger for at blive en sand og sund kristen. Hvad enten vi er en Paulus, Luther eller hvem som helst. Det er virkeligheden. Denne natur kan ikke frelses og skal det heller ikke. Den skal dødes, dræbes.

"Vi ved, at vort gamle menneske er blevet korsfæstet sammen med ham, for at det le-

geme, som ligger under for synden, skulle tilintetgøres, så vi ikke mere er trælle for synden” (Rom 6,6).

”De, som hører Kristus Jesus til, har korsfæstet kødet sammen med lidenskaberne og begæringerne” (Gal 5,24).

Derfor giver Gud os en helt ny natur, når vi begynder at tro på Jesus. Bibelen siger faktisk, at vi får del i guddommelig natur (2 Pet 1,4). Så herligt er det at blive en kristen.

Og det betyder, at også ud fra denne nye natur har vi alle de samme forudsætninger for at blive sande og sunde kristne. ”I ham blev også I, da I hørte sandhedens ord, evangeliet om jeres frelse – i ham blev også I, da I kom til tro, beseglet med forjættelsens hellige ånd, som er pantet på vor arv, indtil forløsningen kommer for hans ejendomsfolk, til lov og pris for hans herlighed” (Ef 1,3.13-14).

Den nye natur er modsat den gamle, den vil det, som Gud vil (Rom 7,22-25; Sl 119).

Hvad skal jeg gøre?

Men hvordan får jeg da del i denne nye natur? Eller hvordan bliver jeg en kristen?

Ikke ved, at du gør noget. Det vil din gamle natur gerne, men det er ikke vejen.

I Bibelen siger Gud, at det at blive en kristen er en skaberakt, en nyskabelse. “Er nogen i Kristus, er han en ny skabning. Det gamle er forbi, se, noget nyt er blevet til!” (2 Kor 5,17). Det vil sige en gerning, hvor Gud er alene om at virke alt, som ved den første skabelse af universet. Og Gud vil frelse dig, præcis som du er. Som den, der er ugudelig og afmægtig på grund af synden (Rom 5,6).

”Den, der arbejder, får ikke løn som en nådesbevisning, men efter fortjeneste. Den derimod, der ikke arbejder, men tror på ham, som gør den ugudelige retfærdig, ham regnes hans

tro til retfærdighed” (Rom 4,4-5). Du kan ikke bidrage med noget til din frelse og har heller ikke noget at bidrage med.

Og måden, Gud frelser dig på, er ved sit ord: ”Troen kommer altså af det, der høres, og det, der høres, kommer i kraft af Kristi ord” (Rom 10,17). Der er ingen andre måder, for det er gennem Ordet, at Gud åbenbarer sig for os. Derfor er forholdet til Bibelen så afgørende for dig. I Ordet møder du Kristus, som gav sit blod og sit liv for dig. Han er din frelser. Det er ved at høre evangeliet, at troen kommer. Evangeliet om ham, der døde i synderes sted, i dit og mit sted. Han frelste dig fra fortabelsen under Guds vrede og dom, fordi han selv bar Guds vrede og dom. Kristus er den nådestol, som Gud selv har sat frem som mødested for syndere og Ham. Alle andre mødesteder, vi kan finde på, medfører døden (Rom 3,23-26). Kun i Kristus kan en synder bestå for den levende og hellige Gud. – Men der møder du også Gud i hans nåde og tilgivelse. Der må du komme med al din synd og få tilgivelse.

Kristen uden anger og bod?

Men måske kæmper du med, at du ikke ser synden i dit liv? Du har ingen anger og bod, synes du, og derfor tør du ikke gå til Jesus. Din største nød er blevet, at du ikke ser din nød, og din største anger, at du ingen anger har. Derfor går du rundt og er dømt i dit hjerte af dig selv. Du tør ikke tro, at nåden gælder dig.

Til det vil jeg sige tre ting:

1) Målet af anger og bod over synden står der intet om i Guds Ord. C.O. Rosenius siger: ”Den, der ser det at komme til *Kristus* som sin *eneste* redning, han har *nok*, både af anger og bod og af tro, til allerede at være benådet i *Ham*!”

2) Når du siger, at du ikke ser din synd, så bekend det for ham. Og læs Romerbrevet 3, vers 9-18 og begynd dér. At du ikke ser synden, skyldes netop, at du ikke søger Gud. Begynd at bekende det.

3) Når din samvittighed dømmer dig og siger, at du ikke er nogen kristen, du er ikke god nok, som du er, så læs, hvad der står i Første Johannesbrev 3, vers 18-20: "Kære børn, lad os ikke elske med ord eller tunge, men i gerning og sandhed. Deraf kan vi vide, at vi er af sandheden, og over for ham kan vi bringe vort hjerte til ro, hvad end vort hjerte fordømmer os for; thi Gud er større end vort hjerte og kender alt."

Du er købt fri fra loven, den kan ikke anklage dig for Guds domstol. Du er fri fra loven i din samvittighed. Købt fri ved Jesu blod.

Når du siger, at du ikke ser din synd, så bekend det for Jesus.

"Brødre, ved Jesu blod har vi altså frimodighed til at gå ind i helligdommen ad den nye, levende vej, som han har åbnet for os gennem forhængen, det vil sige ved sit jordiske legeme, og vi har i ham en stor præst over Guds hus. Lad os derfor træde frem med oprigtigt hjerte, i en fast tro og bestænket på hjertet, så vi er befriet for ond samvittighed, og med legemet badet i rent vand" (Hebr 10,19-22).

Kampen – et sundhedstegn

Når du derfor møder modsætningen i dit liv, så vid, at det er din gamle natur, der kæmper mod din nye natur. Den ene vil den andens død, og det medfører en livslang kamp. Ja, du læste rigtigt: en livslang kamp. Det er ikke sygdomstegn, men sundhedstegn, at denne

kamp foregår. Det viser, at den nye natur virker i dig. Det farlige er ikke, at du erfarer denne kamp, men det farlige er, når ligegyldigheden får lov at bestemme. Da indstilles kampen, og du har overgivet dig – og tabt. Da er du på vej bort fra Jesus mod fortabelsen.

Men du skal også vide, at falder du i synden, da må du igen komme til Jesus: "*Mine børn, dette skriver jeg til jer, for at I ikke skal synde. Men hvis nogen synder, har vi en talsmand hos Faderen, Jesus Kristus, den retfærdige; han er et sonoffer for vore synder, og ikke blot for vore, men for hele verdens synder*" (1 Joh 2,1-2).

Til dig, der ikke kender denne kamp i dit indre og alligevel regner dig for en kristen, vil jeg spørge: Elsker du Jesus? Kender du ham, der døde for dine synders skyld? Er det hans blod, der er din eneste trøst og frimodighed i mødet med den tre gange hellige Gud?

Jeg er bange for, at du, der ikke kender denne kamp, heller ikke kender Jesus. Du har ikke del i ham og hans, men i det modsatte. Din eneste redning er at vende om og komme til Jesus og bekende din synd. Der er også nåde og tilgivelse at få for dig.

Frelsesvished

Men så er der det med frelsesvisheden? Hvordan kan jeg vide, at jeg er frelst? Især når jeg erfarer denne kamp i mit indre, og det ser ud som om, det er min gamle natur der vinder. Du har det, som sangeren skriver:

Jeg ofte er i frygt og fare
og tænker, alt er selvbedrag.

Jeg synes, livet ej vil svare
til det, jeg ser som hjertets sag.

Hvor skal jeg hen med denne nød?

Jo, ile til min frelsers skød!

Så længe jeg er her på jorden,
Jeg plages daglig af min synd.
Jeg ringe var, er værre vorden,
ser stadig mer af hjertets dynd.
Dog må jeg være Jesu brud.
O du forunderlige Gud!

Gud vil gerne give os frelsesvished, når vi tror på ham. Det siger han selv i sit ord. En kristen skal ikke gå rundt og leve i uvished om frelsen. Der er perioder, hvor Gud tager frelsesvisheden fra en kristen for at prøve troen og give den vækst, men efter en tid giver han igen vished i troen. Det sker også for mig.

I Esajas 54, vers 7, står der "Et kort øjeblik forlod jeg dig, men i stor barmhjertighed tager jeg dig tilbage". Det er måden, Gud handler med dem, der tror på ham.

Frelsesvished er ikke en vished om, at alt er i orden med dig. Det er en vished om, at det, *Jesus* er og har gjort, er nok til frelse for dig for tid og evighed, sådan som du er. En vished om, at du, som er en synder, har en hel og fuld frelse i Jesus alene. At det, han gjorde på Golgatas kors gælder for dig. At det var din synd, han bar og sonede, og at hans retfærdighed er din ind for Gud.

Dermed er også sagt, at den ikke bygger på følelser eller oplevelser. Den bygger ikke på noget inden i dig. Det er ikke det, der afgør, om du er et Guds barn. Hvis jeg spørger dig, om du er sikker på, at du er barn af dine forældre, så svarer du jo ikke: "Ja, det føler jeg!" eller: "Ja, det har jeg oplevet." Det vil være et underligt svar. Nej, du ved det, fordi de har sagt det til dig, og du har bevis på det fra myndighederne.

Frelsesvisheden bygger heller ikke på, hvad du har gjort for Gud, eller hvad han har virket i dig ved sin Ånd; at du har bekendt dine

synder, at du beder, kommer til møder m.m. Den grunder sig heller ikke på din tro. Det vil jo betyde, at du tror på troen. Det vil være som en kaptajn, der kaster ankeret ned i bunden af skibet for at få hold på det.

Hvis jeg spørger dig, om du er sikker på, at du er barn af dine forældre, så svarer du jo ikke: "Ja, det føler jeg!" eller: "Ja, det har jeg oplevet."

Nej, frelsesvished er troens fulde vished om, at ved Jesu blod er jeg rensset fra al synd og står retfærdig for Gud i Ham, selvom jeg stadig er en synder. Det handler altså om noget uden for mig selv.

Frelsesvisheden og Guds ord

Men hvorfra henter troen da den vished? Som nævnt ikke i noget hos mig. Men i Ordet, i Bibelen. For troen kommer af det, som høres. Det vil sige: Den bliver ved med at komme af det. Bibelen forkynder dig om Jesus og det, som han har gjort til din frelse. Frelsesvisheden kan ikke skilles fra Jesus. Det er også det, Bibelen siger: "Dette har jeg skrevet til jer, der tror på Guds søns navn, for at I skal vide, at I har evigt liv" (1 Joh 5,13).

Gud viser dig, at du er den synder, som Jesus døde for. At det var dine synder, han bar på korset. At det var din dom og straf, han tog. At det var din fortabthed, han gik ind i. Prøv at stoppe for disse vers:

"Men han blev gennemboret for vore overtrædelser og knust for vore synder. Han blev straffet, for at vi kunne få fred, ved hans sår blev vi helbredt" (Es 53,5).

“Jeg fryder mig over Herren, min sjæl jubler over min Gud. For han har klædt mig i frelsens klæder og hyllet mig i retfærdighedens kappe, som en brudgom sætter sin turban, og som bruden fæster sine smykker“ (Es 61,10). “Ham, der ikke kendte til synd, har han gjort til synd for os, for at vi kunne blive Guds retfærdighed i ham“ (2 Kor 5,21).

“Da Jesus havde fået eddiken, sagde han: ‘Det er fuldbragt.’ Og han bøjede hovedet og opgav ånden (Joh 19,30).

Der kan nævnes mange flere vers, men læg selv mærke til dem, når du læser i Bibelen, og læg mærke til hvert ord i dem. Vers, der handler om, hvad Jesus har gjort for dig.

Frelsesvished er ikke noget, der hænger og dingler i luften, som du så skal se, om du kan fange og fastholde. Frelsesvished kommer til dig gennem det ord, du læser og lytter til fra Bibelen, for her taler Gud til dig om ham, som er din Frelser: Jesus Kristus.

Her hører du, at Gud satte Jesus på synderpladsen, din plads, og så ham som en synder, ja den største nogensinde. Og dig sætter han på sønnepladsen, Jesu plads, og ser dig som retfærdig i ham, ja lige så retfærdig som Jesus selv.

Når du da tror det, så lægger Helligånden gennem Ordet det vidnesbyrd ind i dit hjerte, at du er frelst og hører Jesus til af bare ufortjent nåde.

Det er det, du læser om i Romerbrevet 8, vers 16. Så vidner din ånd sammen med Guds ånd om, at du er et Guds barn. Din ånd vidner ikke om en følelse eller oplevelse, men om det, som Gud gennem Ordet har givet dig, og som du nu tror på.

Da er der vished i dit hjerte på grund af det, som Gud har sagt.

Når visheden anfægtes

Men dette er ikke en statisk vished. Også en kristen møder tvivl. Det var vi inde på lige før. Det kan skyldes mange ting, men der er især én, som vil ødelægge din frelsesvished: Djævelen. Han vil gerne så tvivl om, at det, Jesus har gjort, er nok for dig. Det er det for alle andre, men du er for stor en synder. Eller han fortæller dig, at du ikke kan stole på Bibelen, eller at noget andet er vigtigere, eller at du må føle det noget mere, eller at du ikke er blevet rigtig omvendt. Så kan der blive en jagen rundt efter det ene og det andet.

Da er det så vigtigt at holde dig til Ordet. Høre og læse, hvad Gud har sagt. Hvad siger Gud for eksempel til dig, som er plaget af tvivl pga. din synd? Jo, i Johannesevangeliet 1, vers 9 kan du læse om det: ”Hvis vi beken-der vore synder, er han trofast og retfærdig, så han tilgiver os vore synder og renser os for al uretfærdighed.”

Eller dig, som kæmper med tvivl, fordi du intet føler? Jo, i Efeserbrevet 1, vers 7 kan du læse om det: ”I ham har vi forløsning ved hans blod, tilgivelse for vore synder ved Guds rige nåde.”

Det er Ordet, Guds ord alene, der kan give dig vished, og som du kan bygge på.

Ordet gør det klart for dig, at frelsen er noget uden for dig selv. Ja, det kan siges endnu stærkere: Din frelse er en anden person end dig selv, nemlig Jesus. Det er det, som er så vigtigt at fastholde: at frelsen er Jesus selv. Du frelses ikke, fordi du tror, men du frelses ved troen på Ham. Det er en vigtig forskel.

Den frelsesgrund, som står fast

Jeg vil prøve at sige det på en anden måde: Der sker ikke noget nyt, fordi du begynder at tro. Det er ikke din tro, der bevirker, at Jesus er død og opstået for dig. Det er sket lang tid

inden. Du bliver ikke forsonet med Gud, fordi du begynder at tro. Det er sket allerede inden. Din frelsesgrund er lagt, længe inden du begynder at tro. Det skete på Golgata.

Din tvivl rækker ikke det, som Jesus har gjort for dig, nej, det står fast i evighed, siger Bibelen. I Hebræerbrevet 9, vers 12, står der: ”Og ikke med blod af bukke og kalve, men med sit eget blod, gik han én gang for alle ind i det Allerhelligste og vandt evig forløsning.”

Frelsesvished er ikke noget, der hænger og dingler i luften, som du så skal se, om du kan fange og fastholde. Frelsesvished kommer til dig gennem det ord, du læser og lytter til fra Bibelen, for her taler Gud til dig om ham, som er din Frelser: Jesus Kristus.

Det samme gælder din synd. Heller ikke den kan ændre på, hvad Jesus har gjort for dig. Det siger Bibelen også. I Romerbrevet 5, vers 8, står der: ”Men Gud viser sin kærlighed til os, ved at Kristus døde for os, mens vi endnu var syndere.”

Hvis noget hos dig kunne røkke det, Jesus har gjort, så ville intet menneske kunne vide sig frelst. Så ville du aldrig kunne være sikker på, at det, Jesus har gjort, gælder dig.

I en sang synger vi det sådan:

1 C.O. Rosenius' Samlede skrifter Bind IV, s.11.

2 ”På Skriftens grund“, 7. oktober.

Min frelsesgrund er ikke
min tro, min kærlighed,
omvendelse og bønner,
ej livets hellighed.

Nej, grundvolden er Kristus,
Guds søn urokkelig,
og andre grunde frelser ej,
det har jeg skriftelig.

Dermed er også sagt: Gør du ikke brug af Guds ord, hører og læser det, så får du heller ingen frelsesvished. Ja, du kan ikke blive eller være frelst, for troen kommer af det, der høres. Og høres ingenting, ja så kommer der heller ingen tro. Det er kun Guds ord, der kan give dig frelse og føre dig ind i frelsesvisheden. Og igen: Det er evangeliet – ikke loven, men ordet om, hvad Jesus har fuldbragt for dig på korset, der gør det. Og lad mig så slutte med et citat af C.O. Rosenius, som har været mig selv til uendeligt stor trøst mere end en gang:

Jeg ville så inderligt gerne, at min kristendom skulle være fuldkommen, og jeg har bedt Gud mere om dette end om noget andet. Men gælder det min salighed, da siger jeg således:

Jeg vil ikke have nogen anden retfærdighed end min Herre Kristus. Holder ikke min kristendom prøve, så holder min Herre Kristus².

*Preben Skov Jensen,
sognepræst i Rækker
Mølle Pastorat.*

Glimt fra bibellejr 2017

Mit navn er Andreas Rønne-Hansen. Jeg er 23 år og bor i København, hvor jeg til hverdag studerer ”Matematik-Økonomi” på Københavns Universitet. I år var mit andet år på bibellejr, og jeg har fået lov at dele lidt

fra den – så det vil jeg forsøge på!

Jeg synes, der er rigtig mange ting, jeg kan trække frem efter en god bibellejr. Jeg kan nævne mange ting, som er både vigtigt og godt, men der er desværre ikke plads til det hele.

Men når jeg tænker tilbage, er der er dog én ting, som træder særligt tydeligt frem – som en helt klar rød tråd gennem lejren. Den løb ned gennem forkyndelsen, vidnesbyrdene og en hel del af de samtaler, jeg har haft. Den røde tråd, som træder så klart frem, er, at Gud er en handlende, frelsende Gud. Han ønsker, at mennesker skal nå Himlen. Han ønsker, at du og jeg skal nå Himlen.

Og det, som er så fantastisk et vidnesbyrd, er, at det ikke bare bliver ved ønsket. Gud har på mange måder kaldt folk til sig ned igennem historien – og gør det fortsat i dag!

Det fik vi stillet skarpt på, på mange forskellige måder.

Aftenmøderne over Jeremias’ Bog, om den Gud, der sender Jeremias. En profet, som bliver kaldet til at forkynde Guds ord som et kald til et syndigt, forhærdet folk.

Aftenmøderne over Johannes’ Åbenbaring

om den Gud, der kalder mennesker i sine menigheder. Han kalder til omvendelse og til at holde fast i livets ord.

Jes’ vidnesbyrd om Guds indgriben, for at også han må nå hjem. Vidnesbyrdet om de stærke jyder, som var kaldet til at stå fast på himmelvejen – gennem forfølgelser og et massivt pres fra den verden, som var omkring dem.

Igennem alt dette står vidnesbyrdet om ”Ham som elsker os og har løst os fra vore synder med sit blod” (Åb 1,5). Vidnesbyrdet om, at himmelvejen er Jesus, at han har fuldbragt frelsen for os. Hvor han er, findes livet, for

han er den, der har banet vejen. Han har åbnet Himlens port. Det bliver klart, at Gud *har* handlet, også ind i mit liv.

Det er et fantastisk budskab at være sammen om – og derfor har det været stort at være på bibellejr i år.

Ved I ikke, at de, der er med i et løb på stadion, alle løber, men kun én får sejrprisen? Løb sådan, at I vinder den! Men enhver idrætsmand er afholdende i alt – de andre for at få en sejrskrans, der visner, men vi for at få en, der ikke visner (1 Kor 9,24-25).

FORMANDENS ÅRSBERETNING

Af Martin Thise Holm

Jeg vil starte min beretning med at citere nogle linjer fra en børnesang, som vi har sunget derhjemme de sidste par måneder:

1. Lille fugl så glad, som synger på din kvist, sig mig, hvad du lærte, siden vi sås sidst!
Du fik føde, klæder, meget af din Far,
men du ved ej, hvad jeg kostet har.
2. Jeg har kostet Jesu dyrebare blod!

Sådan begynder andet vers, og jeg er ikke rigtig kommet videre. *Jeg* har kostet Jesu dyrebare blod, jeg *har* kostet Jesu dyrebare blod, jeg har *kostet* Jesu dyrebare blod.

Den sætning har sat sig fast i mig. Tænk, jeg har kostet Jesu dyrebare blod. Jo mere jeg har tænkt over det, desto mere er det gået op for mig, at det virkelig er sandheden om mig på alle områder.

Når jeg ser på alle enkeltdele af mit liv, må jeg sige, at jeg har kostet Jesu dyrebare blod. Når jeg ser på mit arbejdsliv – jeg har kostet Jesu dyrebare blod. Når jeg ser på mit ægteskab med Rakel – jeg har kostet Jesu dyre-

bare blod. Når jeg ser på mine børn – jeg har kostet Jesu dyrebare blod. Når jeg ser på min tjeneste i Guds rige – jeg har kostet Jesu dyrebare blod. Når jeg ser på det kristenliv, som jeg så gerne ville leve – jeg har kostet Jesu dyrebare blod. Når jeg ser ind i mit hjerte, ser og føler mine urene tanker og onde lyster, må jeg sige: Jeg har kostet Jesu dyrebare blod. Med skam må jeg bekende, at det er sandheden om mig i alle dele af mit liv, at jeg har kostet Jesu dyrebare blod.

Jo mere jeg har tænkt over det, jo mere nedslående synes jeg det er, at det er alt, hvad der er at sige om mig, at jeg har kostet Jesu blod.

Formandsberetning holdt ved årsmødet i Fjellerup søndag d. 16. juli 2017.

Det er jo det, som Bibelen siger: at Gud har indesluttet alt under synd. Men jeg synes linjen her i sangen på en måde siger det så fuldstændigt direkte: Man ser på fuglen, som glad flyver rundt og har fået føde og klæder af sin far, og så siger man: "Men du ved ej, hvad jeg kostet har", og så kommer bekendelsen direkte: "Jeg har kostet Jesu dyrebare blod." Det ramte mig. Tænk, at jeg har kostet det.

Men hvordan har jeg egentlig kunnet koste det? Jeg er klar over, at jeg er dømt til døden, fordi synden er med i alt hos mig. Men Gud havde jo ikke behøvet at betale den høje pris. Han kunne jo bare have ladet mig dø i fortælselsen.

Jeg kan kun forklare det med Guds eget ord: Det var således, Gud elskede verden, at han gav sin enbårne søn, for at enhver, som tror, ikke skal fortabes, men have evigt liv. Gud elskede på den måde, at han gav. Han gav det mest dyrebare, han kunne give. Han har et hjerte og et sindelag, som gjorde, at da han så synden hos mig, så den forfærdelige vederstyggelighed som det er, oprør mod Gud selv, så tænkte han: Hvad kan jeg give? Hvad vil være det allerbedste at give et menneske, som har syndet? Jeg vil give min søn, hans blod skal frelse synderen. Således elskede Gud verden (synderen), at han gav sin enbårne søn.

Derfor er den linje om, at jeg har kostet Jesu dyrebare blod på en gang smertelig, fordi jeg har kostet det for Gud, og samtidig helt vidunderlig, fordi Gud elskede mig og alle syndere så højt, så han lod sin søn betale den ufattelige høje pris, nemlig det dyrebare blod. Det blod, som jeg er mærket med, det råber altid en ting ud: forbigang! Når Gud træder frem i sin dom, da taler blodet: forbigang,

forbigang. Denne synder er købt fri med Jesu blod, og dommen går forbi. Jeg vil blive vejet, men jeg er ikke for let, jeg er retfærdig, for Jesu Kristi blod renser for al synd. Han ofrede sig for dig og mig. Vi har virkelig kostet Jesu dyrebare blod. Det er Guds sande hjertelag for dig og mig – han elsker syndere som mig. "Når jeg mig utåleligst føler for Gud i favn han mig tager som yndigste brud" – o, du forunderlige Gud!

Da jeg en aften skulle putte William og Selma, snakkede vi om det, vi havde læst i Bibelen, og da William så skulle formulere, hvad han tænkte, det ville være godt at sige til nogen i skolen, så sagde han det på den måde: "Hej, har du lige hørt det: Jesus er død på korset!" Og jeg tænkte: Ja, det er rigtigt! Tit synes jeg jo ikke, der er noget særligt nyhedsagtigt over det. Jeg har hørt det så ofte. Men i Williams tonefald og udtryk var det helt tydeligt en nyhed: Har i lige hørt det!

Ganske vist er det forenklet til en syvårs ord, men: "Hej, har du lige hørt det: Jesus er død på korset!"

Det er jo derfor, vi samles her, det er jo derfor, vi er med i Nyt Liv: fordi vi har set Jesus som korsfæstet for os for vore synder. Vi er frelst. Og det er det, vi vil med vores arbejde: at "vidne højt med trøstigt mod om nåden udi Jesu blod". Jesu dyrebare blod.

Nyt Livs arbejde

I Nyt Liv har vi forsat ansat Henrik Gren Hansen i en 100% stilling og Mikkel Vigilius i en 40% stilling. Jeg kan lige for god ordens skyld løbe deres forskellige arbejdsområder igennem:

Henriks: ansvar for hjemmesiden, forlagsarbejde med bogudgivelser, at deltage på vores lejre, administrative opgaver, redaktion

for bladet, forkynderopgaver.

Mikkels: være redaktør for Nyt Livs blad, forkynde og yde sjælesorg, forholde sig til åndelige strømninger i tiden, producere 20 minutters videoer til vores videoserie ”Den kristne tro”, som ligger på hjemmesiden. Som I jo sikkert er bekendt med, udkommer

Nyt Livs blad 3 gange årligt, og det meste af det, som bliver skrevet, og de prædikener, som bliver holdt på vores lejre, som er henholdsvis en vinterlejr i uge 7 og bibellejr i uge 29, kan findes inde på vores hjemmeside. Henrik vil sige lidt mere om bladet og hjemmesiden.

Fra beretningen om blad og hjemmeside v/Henrik Gren Hansen

Bladet

Nyt Livs blad har vi i dets nuværende form sendt ud siden december 2010, men tæller vi tilbage helt fra de første udgaver af Nyt Livs blad, så er vi nu på årgang 50. Det markerer vi ret lydløst. Til gengæld vil vi gerne være med til at markere 500 års-jubilæet for reformationen.

Det er noget, der bliver fejret på mange måder rundt omkring i år med utallige vinkler på reformationen og Martin Luther. Vi vil meget gerne have fokus på det, der var *centrum* i reformationen, for vi tror ikke nødvendigvis, der er behov for så mange nye vinkler. Det, der var centrum i reformationen, læren om retfærdiggørelsen, de gode gerningers plads i kristenlivet, lov og evangelium, anfægtelse over synden og frelsesvished for Jesu skyld, det er vel noget, som mange mener, de har hørt før, og som vi måske let kan komme til at føle, at vi er udlært i. Men det er vi ikke, og det er Djævelen, der prøver at bilde os det ind.

For som Luther skriver i sin store Galaterbrevskommentar: *Derfor siger jeg ofte, at denne lære om troen vel er særdeles letforståelig, og at enhver let kan fatte adskillelsen mellem lov og nåde, så længe det blot drejer sig om ordene. Men når det gælder om at bruge den i vort liv og i vort sind, er den det sværeste af alt.*

Og det gælder jo netop om at *bruge* Guds ord i lov og evangelium. Bruge det på mit eget liv. Til anfægtelse og kamp mod konkret hverdagssynd. Og til glæde og trøst i Jesus som frelseren for al synd.

Derfor har jeg brug for at blive ført ind til centrum igen og igen. Ikke fordi jeg har glemt det med hovedet, at Jesus er død for mine synder, men det er så svært at *bruge* det i mit eget liv, tage det til mig, *leve* på det. Og jeg har brug for at få det forkyndt *til mig*, i dag og i morgen, hvis jeg skal kunne tro på det og leve på det og ikke komme bort fra det: at Jesus er død for *mine* synder.

Der er noget at fejre i år, og det er, at evangeliet kom tilbage til kirken. Luther genopdagede et evangelium, der var blevet tilhyllet i pavekirken.

Og vi dyrker ikke Luther. Han var et fejlbarligt menneske som alle os andre.

Men vi må have lov til at glæde os over og mindes den klarhed og den ild, der brændte på reformationstiden, for:

Guds ord er dyre for os vundet
ved Guds trofaste vidners blod;
det var som tabt, men er genfundet,
vi har den skat og perle god,
for hvilken de gav alting hen,
Gud, lad os vel forvare den!

Det er vores bøn for bladet – og det er grunden til, at vi i år også har valgt på en særlig måde at bringe artikler, der relaterer til reformationsjubilæet.

Vi har i redaktionen et ønske om at få flere forskellige personer til at bidrage til bladet. Ofte vil vi spørge efter andagter, prædikener eller bibeltimer, som er blevet holdt mundtligt, og som så kan bearbejdes til artikelform.

Det har vi snakket om både for at gøre brug af flere nådegaver ved at spørge flere personer, og samtidig fordi vi meget gerne vil have flere *bibelartikler*, der udfolder et vers eller et kapitel eller en bog i Bibelen – og der er mange andagter og prædikener, der bliver holdt rundt omkring lokalt, som godt kunne fortjene at komme ud til en større kreds af mennesker.

Så vil man også kunne mærke, at lederartiklerne fremover bliver af en lidt anden karakter, end det, som vi har vænnet os til. Vi har bestemt os for i redaktionen at vende tilbage til det, som vi egentlig begyndte med tilbage i 2010 og de første numre derefter, nemlig en relativt kort leder med et opbyggeligt, sjælesørgerisk, sigte, frem for de meget lange lederartikler der har præget bladet fra og med det sidste blad i 2012, hvor lederartiklerne typisk har været mere dybdegående vejledninger ud fra problematikker i vores tid.

Den type vejledende, dybdegående artikler vil vi gerne blive ved med at bringe i bladet af og til, men lederen, indledningen på bladet vil vi gerne, skal have en anden karakter.

Hjemmesiden

Vi ønsker, at hjemmesiden skal være en ret vigtig del af Nyt Livs arbejde, og jeg kan også se, at der er flere og flere, der bruger den, så det er jo glædeligt. I december lavede vi en opdatering af hjemmesiden. Den mest iøjnefaldende forskel er selvfølgelig de ting, der er sket på forsiden.

I midten har vi fået en fast rubrik, der giver genveje til hurtigt og nemt f.eks. at finde prædikener, hvis det er det, man gerne vil.

Der kom en del responser på, at vores *ressourcearkiv* var lidt svært at finde

rundt i, hvis man gerne bare ville ind at høre en prædiken. Og det er jo, fordi vi i ressourcearkivet har samlet næsten alt, hvad vi har af materiale på hjemmesiden, og vi ville gerne give et redskab til at søge bredt i det hele, ud fra emner eller bibeltekster eller forfattere. Vi har prøvet at gøre ressourcearkivet lidt mere overskueligt ved at skære ned på antal typer materiale, og så har vi givet hver materialetype et ikon, for eksempel har typen andagter/vidnesbyrd en bibel som

ikon. Forhåbentlig har det gjort ressourcearkivet mere overskueligt.

Jeg skriver en lille introduktionstekst til alt materiale, der kommer ud på hjemmesiden, for at man skal kunne danne sig indtryk af, hvad det handler om. Det er så også den introduktionstekst, der følger med, hvis man deler en prædiken, en video eller en artikel på Facebook eller andre sociale medier.

Bloggen er nu ikke længere et sammensurium af boganmeldelser og nogle blogindlæg. Hvis man klikker på bloggen, vil man komme ind til en side, hvor vi har alle blogindlæggene – de nyeste øverst – og så kan man se listen over blogskribenter ude til højre, hvor man kan klikke på en person, og så kommer alle de blogindlæg, han har skrevet. Der er kommet flere nye kræfter med til at skrive på bloggen inden for de sidste par måneder, og det glæder jeg mig rigtig meget over, og det vil også betyde, at der bliver mere nyt stof at komme ind på hjemmesiden efter fremover.

Der ligger rigtig meget godt stof her på bloggen. Jeg nævner bare de tre nyeste her, som er blevet lagt ind i juni måned: Peter Vestergaard Olsen skriver ud fra en prædiken, han for nylig har hørt af Øivind Andersen, om den gode svaghed, der gør, at vi må klynge os til Ordet. Stefan Brix Rasmussen tager os med ind i sin læsning af Kolossenserbrevets første kapitel og giver en dejlig og opbyggelig opmuntring til bibellæsning. Og Knud Skov har skrevet et indlæg om, at vi så gerne vil regne ud, hvordan vi får mennesker med ind i Guds rige, men Gud har sine egne veje og måder at føre folk til tro på.

Det er den type indlæg, man kan finde her på bloggen – så følg med her!

Bog anmeldelserne har så fået deres egen side. På forsiden kan man i genvejsrubrikken klikke på "Find gode bøger", så kommer der en liste over bøger, vi har anmeldelser på. Det er tanken, at jeg også fremover vil samle gode anmeldelser, der er skrevet i andre sammenhænge og lægge ind på vores side, sådan at vi med tiden får et godt arkiv, der kan give vejledning til at finde gode bøger – og sortere de dårlige bøger fra.

Men foreløbig ligger der de anmeldelser, som er bragt i Nyt Livs blad, de nyeste øverst, og så er det muligt også at gå ind og sortere efter genre eller forfatter eller anmelder. Hvis man for eksempel gerne vil finde en god roman, kan man vælge den genre og finde nogle roman anmeldelser. Eller hvis du har en bog i tankerne, som du spekulerer på, om du skal købe til dig selv eller som en gave, så kan du gå ind på siden under "søg" og skrive begyndelsen på bogens titel eller forfatter, så vil det komme frem, hvis der er en anmeldelse af den bog.

Til slut må jeg fremhæve den ting på hjemmesiden, som bliver ved med at være det, jeg personligt er allermest glad for, og det er "ugens vidnesbyrd", som kommer hver uge.

Mange forskellige mennesker bidrager her. Siden vi startede er der kommet 107 vidnesbyrd (indtil bibellejren). Det fortæller jo, hvor mange uger vi har haft den nye hjemmeside oppe at køre, men mest af alt så fylder det mig med tak til Gud og til alle dem, der har bidraget og sørget for, at jeg har kunnet lægge et nyt vidnesbyrd ud hver uge i 107 uger.

Det har været utroligt stærkt og godt for mig, og jeg ved også, at der er mange af jer, der læser det og er glade for det nye vidnesbyrd, der kommer hver uge.

Så: Tak til alle jer, der bidrager til hjemmesiden og sørger for, at der bliver noget godt at komme efter og dele ud af også til andre i vores hverdag.

Mest af alt tak for forbøn for både blad og hjemmeside.

Det er nogle gange lidt mærkeligt at sende noget ud, både i bladet og på hjemmesiden, uden at vide, hvem der kommer til at læse det, og hvordan det bliver taget imod. Så er der behov for at folde hænderne og lære, at det er op til Guds ånd at give frugt af vores arbejde. Tak til jer, der bærer med også i dén vigtige del af Nyt Livs arbejde.

Vi har forskellige projekter, som vi har gang i, eller har været i gang med siden sidst, og et af dem er en:

Luther-andagtsbog

Vi har valgt at være med til at markere jubilæet for reformationen, i samarbejde med Luthersk Missions Bibelskoles Elevforening,

med en genoptrykning af en gammel dansk Luther-andagtsbog. Så gammel, at der var en del sproglig bearbejdelse, og bogstaverne skulle også lige ændres fra gotisk til ikke-gotisk.

Det har været et stort arbejde, som Henrik har siddet med. Jeg glæder mig rigtig meget over, at vi havde mulighed for at lade Henrik

gå ind i det arbejde og kunne være med til at udgive en andagtsbog af Luther. Jeg selv har været glad for det, som jeg har læst af Luther, og jeg glæder mig over at få en bog med lidt kortere stykker af Luther. Jeg hører nemlig til dem, som kan være udfordret, når en bog bliver lang.

Det store arbejde, som Henrik har lagt i den bog, har så betydet, at andre områder har måttet nøjes med et minimum af Henriks opmærksomhed i den periode.

Ny Lovsangstoner

Vi har i det forgange år været i en proces med at få det endelige indhold af vores nye Lovsangstoner på plads. Vi har modtaget forslag fra nogle af jer, og der er stadig mulighed for at komme med forslag frem til august. Vi havde egentlig i første omgang tænkt, at vi skulle have det på plads til september, men vi har rykket lidt på den deadline og sagt, at vi vil være færdig med den del af arbejdet i år.

Det er ikke så svært at finde sange til en sangbog, for vi er så privilegerede i Danmark, at der findes så ufatteligt mange gode sange. Det svære er at sortere sange fra. Vi har ønsket at tage vare på Nyt Livs sangtradition, som I kender den fra Lovsangstoner, med sange, som er præget af det personlige vidnesbyrd om Guds frelse. Og samtidig vil vi gerne udvide Lovsangstoner, så vi fremover kan nøjes med at bruge én sangbog.

Vi nøjes med at koncentrere os om den del af arbejdet, som vi er i gang med, og så tager vi det hen af vejen. Det er rigtig godt, at vi får en ny Lovsangstoner, og I må meget gerne

være med til også at bede for det. Vi har brug for Åndens vejledning i det, for der er mange til- og fravalg, som vi skal gøre.

Børnebøger

Hvert år i januar forsøger jeg sammen med Henrik at lave en forsigtig arbejdsplan et år frem i tiden. Det vil sige: I januar 2018 laver vi en arbejdsplan for 2019. Meget af Henriks tid er mere eller mindre brugt med de arbejdsopgaver, som jeg nævnte før, men der er dog også tid, som vi kan bruge på forskellige nye projekter.

Vi er igennem de sidste år blevet gjort opmærksomme på det mangelfulde udvalg af børnebøger på vores bogbord. Derfor har vi valgt at kigge nærmere på det område. Vi har ikke noget konkret endnu men vi vil se efter, hvad vi har af muligheder for at udgive eller genoptrykke gode børnebøger.

Så sammen med Lovsangstoner bliver børnebøger det, som vi arbejder med i 2018 – og måske endnu længere tid, det må vi se.

I Kongens Nærhed

Sidste år nævnte jeg, at Anna Marie og Christian Dørken var i gang med en oversættelse af Tormod Vågens andagtsbog *I kongens nærhet*.

Det arbejde er nu afsluttet for Anna Marie og Christians vedkommende, og vi vil gerne sige en stor tak for alt jeres gode arbejde med bogen. Vi ved, at det har været en stor opgave, I har taget på jer, men vi er glade for, at I også har givet udtryk for, at det har været opbyggeligt for jer selv at arbejde med.

Det er en andagtsbog, hvor man på et år kommer igennem Det Nye Testamente. Og vi tror, den – med Anna Marie og Christians oversættelse og opdatering af sproget – kan blive til stor gavn og opbyggelse. Claus Munk har

også været engageret i arbejdet og har skrevet 19 nye andagter til bogen.

Efter sommerferien skal Henrik i gang med sidste del af processen, og om alt går vel, håber vi på, at andagtsbogen kan nå at udkomme i år.

Da forslaget om at være med til at udgive Luthers andagtsbog kom, var vi klar over, at der blev et sammenfald. Luthers andagtsbog blev naturligvis nødt til at komme i år, hvor vi fejrer 500 års-jubilæet for reformationen. Men vi var samtidig også enige om, at vi ikke ville lade det gå ud over det arbejde med *I Kongens nærhed*, som har været sat i gang i længere tid. Flere af jer har også spurgt til og givet udtryk for, at I venter efter, at *I Kongens nærhed* kommer. Derfor er vi med til at udgive to andagtsbøger efter hinanden. Nogle har det sådan, at de kun starter op på en ny andagtsbog en gang om året, og derfor kan der jo gå længe, før der er plads til Tormod Vågens bog, men vi var enige om i landsudvalget, at vi ville opfordre til, at man kunne læse andagt både morgen og aften! Så vi glæder os til, at *I Kongens nærhed* også udkommer.

Den kristne tro

Vi har på vores hjemmeside liggende en række videoklip på ca. 20 minutters varighed, hvor Mikkel gennemgår den kristne tro. Når jeg nævner det her, er det ikke, fordi det er et nyopstartet arbejde, men fordi jeg gerne vil gøre opmærksom på den serie. Jeg ved ikke, hvor mange, der er klar over, at vi har sådan en serie. Men det er en del af Mikkels arbejde at lave den her gennemgang af den kristne tro.

Jeg er selv utrolig glad for den. Mikkel gennemgår på en rigtig god måde de enkelte dele

af den kristne tro. Jeg har selv fået hjælp og vejledning igennem det, og jeg vil også meget anbefale at gå ind og se dem og anbefale dem til andre, som måske er nye i troen, eller som kunne have glæde af at få gennemgået den kristne tro.

Det er emner som: Om den Gud vi alle ved om, Om den kristnes tros indhold, Om Bibelens inspiration, Om bibelens troværdighed, Om gode og sunde fortolkningsprincipper, Om Guds mål med Bibelen, Om samlingen af de bibelske skrifter, Om Guds tale i naturen og i samvittigheden, Om missionens nødvendighed, Om religiøsitetens blinde vej, og flere endnu.

Der bliver cirka lagt en ny video op en gang i måneden, og jeg kan varmt anbefale at gå ind og se dem. Der er virkelig hjælp, vejledning og trøst af hente i dem.

Landsudvalget

For øjeblikket sidder vi otte i landsudvalget. Det er Bent Christensen, Hans Peter Hansen, Peder Hovgaard, Martin Dørken, Jacob Bach Christensen, Jesper Aagaard, Ruth-Nina Magelund, Søren Lindhard Thomsen og Martin Thise Holm.

Ud over os deltager Mikkel og Henrik som ansatte og Christian Lønbæk, som sidder med fra KSK, til vores landsudvalgsmøder. Når jeg gerne vil nævne landsudvalget her, så er det, fordi vi har et tilbagevendende punkt på vores dagsorden, som hedder: Hvem kan vi spørge om at træde ind i landsudvalget? Hvis nogen af jer tænker på en, som måske kunne gå ind i det arbejde, så må I meget gerne komme og sige det til en af os.

Og jeg vil også gerne sige tak til jer, som husker os i forbøn. Det har vi virkelig brug for: at I vil bære med ved at bede for os. Tak for jeres trofasthed.

Tak

Der en del mennesker, som jeg gerne vil sige tak til. Det har jeg stor lyst til, og jeg synes også, det er godt, at vi alle er klar over, at et arbejde som Nyt Livs i alle dele består af mange, som i det stille trofast tjener på hver deres måde.

Der er nogle, som sidder i informationen. Som modtager tilmeldinger og placerer folk på værelserne. Som hver dag følger med og sørger for Nyt Livs økonomi. Som her på lejren søger for, at der er rent og pænt. Som tager sig af alt det tekniske til møderne. Som leger med og passer børnene. Som styrer og håndterer Nyt Livs forlag. Som hjælper med korrekturlæsning, oversættelse, opsætning og layout af bøger. Som hjælper til i køkkenet. Som spiller for os til møderne. Som sidder med i vinterlejrudvalget. Som sidder med i KSK og tager sig af de praktiske ting her på stedet. Som er lærere her på skolen og hver dag driver Djurslands Efterskole. Som sidder i efterskolens bestyrelse med alt det arbejde, det medfører. Som støtter Nyt Liv økonomisk. Som beder for Nyt Liv. Som skriver til bladet og hjemmesiden. Som hver dag arbejder med Guds ord og dagligt må kæmpe med den rette prioritering mellem familien og arbejdet med Guds ord til glæde og gavn for os.

Jeg er utroligt taknemlig for alle jer, som tjenstvilligt har sagt ja til en opgave og gerne tjener med de gaver og det kald, som I hver især har fået. Tak for jeres trofasthed og arbejde. Og jeg ved, at jeg ikke har nævnt alle her, men det er kun for at illustrere, at der er så mange, som bærer med i Guds riges arbejde, og jeg er glad og taknemlig for alt det, som gøres for at fremme Guds rige.

Det rige, som er et skjult troens rige, men som en dag skal være synligt for os, hjemme i

Himlen, på den nye jord. Nu er det arbejdsdag for Herren. Der skal der være evig hvile.

1. Lille fugl så glad, som synger på din kvist, sig mig, hvad du lærte, siden vi sås sidst!
Du fik føde, klæder, meget af din Far, men du ved ej, hvad jeg kostet har.
2. Jeg har kostet Jesu dyrebare blod og den hårde møje, han for mig udstod, derfor er jeg altid takkelig og ren, ja, jeg er Guds egen øjesten.
3. Lille blomst så skøn, som stråler i din pragt, ikke Salomon bar en så herlig dragt, men den skønneste af alle blomster små har ej sådan dragt, som jeg har på.
4. For min synd i Jesu blod er slettet ud; over mig er glimt af herlighed fra Gud. Ja, min klædning er Guds Søns retfærdighed, dermed er jeg klædt for evighed.
5. Lammet, Lammet ene er al æren værd, dér i Himmelen som og på jorden her. Tak, o kære Jesus, tak for blod og sår, som har gjort, at Gud er Fader vor.

OM HANS ADOLPH BRORSON

JEG GÅR TIL HIMLEN, HVOR JEG GÅR

Af Rakel Appel Holm

Hans Adolph Brorson er den tredjemest re-præsenterede digter i Den Danske Salmebog. Hans salmer er kendetegnede ved at være inderlige, gribende og personlige. Brorson er ydermere et af de mennesker, som blev prøvet meget på det menneskelige plan. Alligevel har vi hans salmers vidnesbyrd om en tro, som knytter sig stærkere og stærkere til Kristus, jo mere den bliver prøvet: ”Lad verden mig alting betage, lad tornene rive og nage, lad hjertet kun dåne og briste, min rose jeg aldrig vil miste¹.”

H.A. Brorson er også blevet kaldt ”det indre livs digter“. Hans salmer har en stærk og klar vækkende tone, som vi på alle måder har brug for i dag, og man kan kun beklage, hvis hans salmer ikke synges meget mere. De er, som en har sagt, ”en lærebog i troen, blot på vers”.

Ungdom og omvendelse

Hans Adolph Brorson blev født d. 20 juni 1694 i en præstegård i Randerup, Sønderjylland, som yngste dreng af tre. Hans far dør, da Brorson er omkring ti år, og kort efter gifter hans mor sig med den nye præst i præste-

gården Oluf Holbek, som forinden havde været huslærer for drengene i hjemmet.

Da Brorson er 15 år, begynder hans studietid, først på Ribe Katedralskole og derefter på teologistudiet i København. Brorson følger hele vejen med sine brødre, som også studerer teologi, men han har sværere end sine brødre ved at samle sig om studierne og arbejde målbevidst med teologien. Dertil kommer, at han i en periode er plaget af sygdom. Han dumper desværre sin teologieksamen og må tage tilbage til Sønderjylland uden eksamensbevis. Han er da 22 år.

Her bor han en tid både hos sin mor og stedfar og hos sin bror Nicolai, som på det tidspunkt er blevet præst i Bedsted. Endelig får han plads som huslærer hos sin morbror i Løgumkloster. Her skal han være lærer for sin fætter og kusine.

Tiden i Løgumkloster bringer ham for alvor i kontakt med den pietistiske vækkelse, som bredte sig til Danmark fra Halle i Tyskland i de år. I nabokirkerne Øster Højst og Bedsted møder han en levende og vækkende forkyndelse. Kirkerne er fulde søndag efter søndag,

og også Hans Adolph lytter til disse nye toner om synd og nåde, dom og frelse. Der bliver kamp i hans sind, og han begynder selv at fordybe sig mere i den hellige Skrift.

I sin livsbeskrivelse *Vita*, som han skrev i forbindelse med hans vielse til biskop, beskriver han dette møde med Guds ord: ”Ved den tiid begyndte hand (Brorson) at faae meere indsigt i den sande christendoms beskaffenhed, under adskillige fristelser, i uophørlige bønner og aandelige betragtninger at smage evangeliis sødhed.”

Senere beskriver Brorson også sin omvendelse på denne måde: ”Onde vi vare og døde som stene, hårde i hjertet som marmor og stål” (...) Troen brød gennem al angestens pile, fandt under korset sit fristed til hvile, halleluja”.

Kampen blev vendt til fred, og der blev lovsang i Himlen over det fortabte får, som blev fundet: ”Himlens hele forsamling tog på: Amen! Halleluja! Sejren er vundet, Jesus sit får det fortabte har fundet. Halleluja, halleluja!²⁹”

Præst i Sønderjylland

Da Brorson havde været huslærer i fire år, døde hans stedfar. Embedet som præst i Randerup var nu frit, og han blev opfordret til at vende tilbage til sin barndomsby som præst.

Efter at have færdiggjort sin uddannelse i København på kun to måneder, blev han ordineret som præst i Ribe Domkirke, og kort tid efter giftede han sig med sin unge elev og kusine Katrine, som kun var seksten år.

Brorson blev i Randerup Kirke i otte år. I den tid fik han seks børn, men sorgen holdt sit indtog i hjemmet, da tre af børnene døde som små.

I 1729 tiltrådte han en stilling som ”dansk og

tredje præst” i Tønder for det mindretal, der ikke talte tysk. Her skulle han arbejde sammen med provst Johann Hermann Schrader, som var en af Sønderjyllands store pietistiske røster. Schrader var desuden også salmedigter og udgav på det tidspunkt en omfangsrig tysk salmebog med 1157 salmer, hvoraf 23 var hans egne. Brorson oversatte senere flere af hans salmer til dansk, blandt andet ”Jesus, han er syndres ven”.

Højest sandsynligt har Brorson været inspireret af den ældre provst, for det er her i Tønder, at han for alvor begynder at skrive salmer. Der synges tyske salmer i kirkerne, og Brorson får nød for, at flere skal kende danske salmer og have mulighed for at synge på deres eget modersmål. Det bliver startskud til et omfattende forfatterskab.

Gråd og dybe sukke

De allerførste af Brorsons salmer samler han i et lille julehæfte i 1732. Her finder vi blandt andet nogle af de mest elskede julesalmer: ”I denne søde juletid”, ”Mit hjerte altid vanker”, Her kommer Jesus dine små”, og ikke mindst ”Den yndigste rose er funden”. På titelbladet stod der: ”Nogle julepsalmer, Gud til ære og christne sjæle, især sin elskelige menighed, til opmuntring til den forestående glædelige julefest, eenfoldig og i hast sammenskrevne af H.A.B.”

Det er tydeligt, når man læser disse salmer, at de har en inderlighed og længsel efter Jesus. Man mærker en mand, som henter sin styrke i evangeliet om korset, uanset hvad livet på jorden vil byde ham:

”Og blandes end min frydesang med gråd og dybe sukke, så skal dog korsets hårde tvang mig aldrig munden lukke; når hjertet sidder mest beklemt, da bliver frydens harpe stemt, at den kan bedre klinge; og knuste hjerter

føler bedst, hvad denne store frydefest for glæde har at bringe³.”

Familien Brorson blev da heller ikke forskånet for ”gråd og dybe sukke”. Endnu tre børn blev født i hjemmet, men de blev hårdt ramt, da deres ældste dreng på tolv år pludselig blev sindssyg og samtidig lam i underkroppen. Store muligheder for hjælp var der ikke på den tid, og derfor blev der indrettet et lille rum på loftet med jernstænger for dør og vinduer. Her boede Nicolai Brorson i tyve år. Det må have været ualmindeligt smerteligt at være far og se sin søn indespærret på den måde. Denne smerte over jordelivets prøvelser kommer igen og igen frem i hans salmer: ”Skulle jeg en kristen være og ej tage korset? - Nej. Være det min største ære: din forsmædelse at bære! Derfor spar, o Jesus kære, på det rette kors da ej! Skulle jeg en kristen være og ej tage korset? - Nej!⁴”

Samme tema tages op i salmen ”Jeg går i fare, hvor jeg går”⁵, hvor kristenlivets dobbelthed illustreres ved de første strofer i hvert vers: ”Jeg går i fare, hvor jeg går”, ”Jeg går i trængsel, hvor jeg går”, ”Jeg går til døden, hvor jeg går” og dernæst: ”Jeg går blandt engle, hvor jeg går”, ”Jeg går med Jesus, hvor jeg går”, ”Jeg går til Himlen, hvor jeg går”. De tre sidste vers bliver en troens triumf sat op over for de tre første. Hvor herligt: ”Slet intet Satans magt formår (...) Frimodig da mit hjerte!”

Himmellængsel

I 1737 udnævnes Hans Adolf Brorson til stiftsprovst i Ribe, og nu får han travlt. Så travlt, at det er småt med salmeskrivningen. Men det lykkes ham dog at få udgivet den salmebog, der står som hans livsværk: *Troens rare klenodie*. Den indeholdt 257 salmer.

I 1741 bliver Brorson udnævnt til biskop i Ribe. Kort derefter føder Katrine deres 13. barn, som er dødfødt ligesom flere tidligere. Umiddelbart efter fødslen dør Katrine. Hun blev kun 35 år.

Brorson skriver samme år en salme. I den får vi lov at blive tilskuere til den jammer, han oplever, og man kan næsten se ham for sig, omgivet af sine børn ved sin hustrus kiste, og så høre ham: ”Når mit øje, træt af møje, vådt og mørkt af tåreregner, ser med længsel af sit fængsel, op mod blide Salems egn (...) Når, o søde brudgom da, vil du hente mig herfra?⁶”

Man mærker en mand, som henter sin styrke i evangeliet om korset, uanset hvad livet på jorden vil byde ham.

Det blev en meget vanskelig tid for Brorson, og han blev meget ensom, selvom han ikke forsømte sit nye embede som biskop. Da sørgeåret var omme, indgik Brorson et nyt ægteskab med Johanne Riese fra Agerskov. Hun blev en god mor for hans børn, og sammen fik de yderligere tre børn.

I de sidste år af Brorsons liv fik han vanskeligt ved at tage af sted på sine visitatsrejser og havde altid sin hustru med til at pleje sig. Han begyndte at længes bort fra ”denne verdens tåredal”⁷, og hans salmer fra denne periode kredser om Himlen og det, der er i vente for det menneske, som har holdt ud i trængslen.

Hans Adolph Brorson dør i 1764, 70 år gammel, og den lille sangbog med salmer fra hans sidste år bliver udgivet. Den indeholdt 70 salmer og fik titlen *Svanesang*.

Heri har vi en af Brorsons sidste salmer, som udtrykker hans egen og alle troendes endelige triumf og sejr:

1. Den store hvide flok vi se
som tusind bjerge fuld af sne,
med skov omkring
af palmesving,
for tronen, hvo er de?
Det er den helteskare, som
af hin den store trængsel kom
og har sig to't
i Lammets blod
til Himlens helligdom!
Dér holder de nu kirkegang
med uophørlig jubelklang
i høje kor,
hvor Gud han bor
blandt alle engles sang.

2. Her gik de under stor foragt,
men se dem nu i deres pragt
for tronen stå
med kroner på
i Himlens præstedragt!
Sandt er det, i så mangen nød
tit tårestrøm på kinder flød,
men Gud har dem,
straks de kom hjem,
aftørret på sit skød;
nu holder de, hvor liv er bedst,
hos ham en evig løvsals-fest,
og Lammet selv
ved livets elv
er både vært og gæst.

3. Til lykke, kæmpesamling, ja,
o, tusindfold til lykke da,
at du var her
så tro især
og slap så vel herfra!
Du har foragtet verdens trøst,
så lev nu evig vel, og høst,
hvad du har så't
med suk og gråd,
i tusind engles lyst!
Opløft din røst, slå palme-takt,
og syng af Himmel-kraft og magt:
Pris være dig
evindelig,
vor Gud og Lammet sagt!

-
- 1 Den yndigste rose er funden, Sange og Salmer 145,8.
  - 2 Guds igenfødte nylevende sjæle. Sange og Salmer 529.
  - 3 I denne søde juletid, Sange og Salmer 161,6.
  - 4 Skulle jeg en kristen være, Sange og Salmer 582,1.
  - 5 Sange og Salmer 75. Læs hele sangen på s. 80.
  - 6 Når mit øje træet af møje, Sange og Salmer 340,1.
  - 7 Her kommer Jesus dine små, Sange og Salmer 156,3.

---

*Rakel Appel Holm, Ølgod,
hjemmegående mor*

FOR VORE SYNDER

Af Martin Luther

... som gav sig selv hen for vore synder for at rive os ud af den nuværende onde verden, efter Guds, vor Faders, vilje! (Gal 1,4).

Givet hen for ugudelige

Munkene og de gerningsretfærdige bekender vel med munden, at de er syndere. Ligeså bekender de, at de dagligt begår synd, om end ikke så mange og store, at de ikke selv kan udlette dem ved deres gerninger. Ja, ud over dette vil de bringe deres retfærdigheds-gerninger og fortjenester frem for Kristi domstol og af dommeren fordre evigt liv som deres belønning. Da de imidlertid dog er ydmyge brødre, opdiger de nogle synder, for at de ikke skal være helt rene, og så de med stor fromhed kan bede om tilgivelse for dem sammen med toldereren, der bad: ”Gud, vær mig synder nådig” (Luk 18,13).

For dem er disse Paulus’ ord (”for vore synder”) helt tomme og falske. Derfor forstår de dem ikke; ej heller kan de i anfægtelse, når de føler synden alvorligt, hente trøst af dem. Men de tvinges ligefrem til at fortvivle.

Dette er derfor *de kristnes særlige kundskab*

og sande visdom: at holde disse Paulus’ ord for alvorlig mente og sande, at nemlig Kristus er givet hen til døden ikke på grund af vor retfærdighed eller hellighed, men på grund af vore synder, der er sande, tunge, mange, ja uendelige og uovervindelige. Derfor skal du ikke foregøgle dig, at de er så små, at de kan udslettes ved dine gerninger. Du skal heller ikke fortvivle på grund af deres størrelse, når du stundom i livet eller i døden mærker dem for alvor. Men lær her af Paulus at tro, at Kristus er givet hen ikke for opdigtede eller billedlige, men for sande, ikke for små, men for de allerstørste, ikke for en og anden, men for alle, ikke for overvundne (for intet menneske, ikke engang en engel kan overvinde den mindste synd), men for ubesejrede synder. Og hvis du ikke er at finde blandt dem, der siger ”vore”, det vil sige, som har, underviser i, hører, lærer, elsker og tror på denne lære om troen, så er det helt ude med din frelse.

Gør dig derfor ivrigt umage for – ikke bare når du ikke anfægtes, men også i fare og i

dødskamp, når samvittigheden skræmmes af mindet om begåede synder, og Djævelen med stor kraft trænger ind på dig og vil drukne dig med en masse bølger, ja en syndflod, for at skræmme dig, jage dig bort fra Kristus og drive dig til fortvivelse – at du da, siger jeg, med fuld vished kan sige: Kristus, Guds Søn er givet hen ikke for retfærdighed og hellige, men for uretfærdighed og syndere. Hvis jeg var retfærdig og ikke havde synd, trængte jeg ikke til Kristus som forsoner. Hvorfor vil du, Sankt Satan, da på denne bagvendte måde gøre mig hellig og kræve retfærdighedsgerninger af mig, da jeg ikke har andet end synder, og det sande og højst alvorlige, ikke opdigtede eller ubetydelige, men bl.a. den største vantro, tvivl, fortvivelse, daglig foragt for Gud, had, ukendskab, gudsbespottelse, utaknemmelighed, misbrug af Guds navn, ligegyldighed, lede, foragt for Guds ord. Det er de største synder mod budene på lovens første tavle. Desuden har jeg også begået kødelige synder mod den anden tavle, som: ikke vise sine forældre ære, ikke adlyde øvrigheden, at begære næstens sager, hustru osv., om end disse er ringe i sammenligning med de ovennævnte?

Lad være, at jeg ikke i gerning har begået mord, hor, tyveri og andre synder af den slags mod den anden tavle; i mit hjerte har jeg dog begået dem. Derfor er jeg en overtræder af alle Guds bud, og så stor er mængden af mine synder, at en oksehud ikke kunne rumme dem, ja, de er uden tal. For jeg har syndet ”talrigere end havets sand”¹.

Desuden er Djævelen en så snedig mester, at han selv af mine gode gerninger og det, der er retfærdigt ved mig, kan gøre den største synd. Da altså mine synder er så alvorlige, sande, store, utallige, frygtelige og uovervindelige og min retfærdighed ikke er mig til

nogen gavn, men snarere skader – derfor er Kristus, Guds Søn givet hen til døden for dem, for at tilintetgøre dem og frelse mig og alle, som tror dette.

Selve kraften til den evige frelse beror altså på dette, at vi holder disse ord for alvorlige og sande. Jeg siger ikke dette uden grund. For jeg har ofte erfaret det og erfarer stadig hver dag, hvor svært det er at tro – især i samvittighedens kamp (anfægtelse) – at Kristus er givet hen ikke for hellige og retfærdige, værdige og venner, men for ugudelige, syndere, uværdige og fjender, der fortjente Guds vrede og den evige død.

Når Djævelen anklager

Lad os derfor befæste vore hjerter med disse og lignende udtalelser af Paulus, så vi, når Djævelen anklager: ”Du er en synder, altså er du fordømt”, kan svare: ”Nej, netop fordi du kalder mig for synder, vil jeg være retfærdig og frelst. Men du skal blive fordømt! Jeg tager nemlig min tilflugt til Kristus, som har givet sig selv hen for mine synder. Du opnår altså intet, Satan, når du ved at holde mig størrelsen af mine synder for øje vil skræmme mig og derved føre mig ud i bedrøvelse, vantro, fortvivelse, had, foragt for og bespottelse af Gud. Netop derigennem at du kalder mig en synder, giver du mig våben imod dig, så jeg kan fælde dig med dit eget sværd og nedtrampe dig.

Desuden forkynder du selv Guds ære for mig. For du erindrer mig om Guds faderlige kærlighed mod mig elendige og fortabte synder, Han, der ”elskede verden således, at han gav sin enbårne søn” osv. (Joh 3,16). Dernæst minder du mig om Kristus, min genløseres velgerning, Han, på hvis skuldre – og ikke på mine egne – alle mine synder ligger. For ”Herren lod falde på ham den skyld, der lå

på os alle,” og ligeså ”ramtes han for sit folks overtrædelse” (Es 53,6.8). Når du derfor kalder mig en synder, skræmmer du mig ikke, men trøster mig over al måde.”

Den, der forstod sig på denne kunst, kunne let undgå alle rænker fra Djævelen, som ved at minde om synden vil tage livet af mennesket og føre det ned i Helvede, hvis ikke det kan stå ham imod ved hjælp af denne de kristnes kunst og visdom. Alene derved besejres synden, døden og Djævelen.

Den, der ikke forjager mindet om sin synd, men fastholder det og plager sig med sine tanker om, hvorledes han skulle kunne redde sig ved sine egne kræfter, eller som vil vente så længe, at hans samvittighed er blevet rolig, han falder i Satans snarer – som denne netop udspænder for at fange menneskene – ødelægger sig ved bedrøvelse og bliver endelig ynkeligt besejret, fordi Djævelen ikke hører op med at anklage samvittigheden. Desuden ved den snedige slange udmærket at fremstille vor midler og frelser Jesus Kristus som en lovgiver, dommer og fordømmer.

Kristus er givet hen ikke for helige og retfærdige, værdige og venner, men for ugudelige, syndere, uværdige og fjender, der fortjente Guds vrede og den evige død.

Det rette billede af Kristus

Mod denne anfægtelse skal vi bruge disse Paulus' ord, hvorved han udtrykkeligt og rigtigt beskriver Kristus på denne vis: Kristus er Guds og jomfruens Søn, der er givet hen og død for vore synder. Hvis Djævelen her

har givet en anden beskrivelse af Kristus, skal du sige: Beskrivelsen og det beskrevne er forkerte. Derfor godkender jeg ikke denne beskrivelse.

Ikke uden grund betoner jeg dette. For jeg ved, hvorfor jeg kan beskrive Kristus så rigtigt ud fra Paulus' ord. Han er nemlig i sandhed ingen fordrer, men forsoneren af hele verdens synd. Hvis du derfor er en synder, således som vi visselig alle altid er, så skal du ikke forestille dig Kristus på regnbuen², da du i så fald vil ræddes og fortvivle; men du skal lære den rette beskrivelse af ham, nemlig den: Kristus, Guds og jomfruens Søn er en person, der ikke skræmmer, ikke gør bedrøvet, ikke fordømmer os som syndere, ikke kræver os til regnskab for vor slette livsførelse. Men han er en sådan person, som har båret verdens synder, korsfæstet dem og tilintetgjort dem ved sig selv.

VORE synder

Lær denne beskrivelse omhyggeligt og især dette stedord ”vore”. Indøv det således, at disse to stavelser, når de bliver troet, kan opsuge og sluge også al synd. Sørg også for, at du ved med fuld sikkerhed, at Kristus har båret ikke blot visse menneskers, men også dine og hele verdens synder. For han er givet hen for hele verdens synder, skønt ikke hele verden tror. Altså skal dine synder ikke kun være synder, men i sandhed *dine*, det vil sige, du skal tro, at Kristus ikke blot er givet hen for andres synder, men også for dine.

Hold fast på dette med tænderne, og lad dig ikke på nogen måde blive berøvet denne meget milde beskrivelse af Kristus, som er glædelig selv for englene i Himlen, nemlig at Kristus ifølge hans klare beskrivelse ikke er en Moses, ikke en bøddel eller en skarp-etter, men den, der forsoner synder, giver

nåde, ja som har givet sig selv hen ikke for fortjenester, hellighed, herlighed og vort hellige liv, men for vore synder. Vel udlægger Kristus loven; men det er ikke hans egentlige og vigtigste hverv.

Vi ved og taler om dette. For ordene er lette nok. Men i anfægtelse, hvor Djævelen plejer at fordunkle Kristus og rive Ordet ud af hjer-

tet, der erfarer vi, at vi dog ikke ved det på rette vis. Han, som da kunne beskrive Kristus rigtigt og betragte ham som den mildeste frelser og præst, ikke som den strenge dommer – han havde allerede overvundet alt ondt og var allerede i Himmerig.

Men at kunne gøre det i anfægtelse, er det sværeste af alt.

---

1 Citat fra Manasses bøn, v. 9. Manasses bøn er en af de gammeltestamentlige apokryfer, som Luther regnede for gode og nyttige at læse, men ikke sidestillet med den hellige Skrift.

2 Nemlig som dommeren på den yderste dag, et yndet motiv i middelalderlig forkyndelse og kirkekunst.

Martin Luther ((1483-1546) var munk, professor i teologi og reformator

---

Uddrag fra Luthers Store Galaterbrevskommentar, citeret fra "Martin Luther - Skrifter i udvalg", Credo 1981, s. 68-72.

HVAD DET BETØD FOR MIG AT BLIVE LÆREMÆSSIGT GRUNDFÆSTET

Af Peder Mikkelsen

Jeg er overbevist om, at jeg blev læremæssigt grundfæstet, længe før jeg tænkte på, hvad det var for noget. Men det var mere læren, som indfangede mig, end mig, der fangede den.

Mødet med de livgivende sandheder

Helt fra jeg var barn har spørgsmålet om min sjæls evige ve og vel fyldt mig meget. Jeg har hørt megen forkyndelse, men det var, som om det ikke nåede ind og forløste mit hjerte. Og inde bag facaden var uroen for min sjæl – uroen og angsten for at gå fortabt.

På et tidspunkt kom jeg i gang med at læse Øivind Andersens bøger *Livets Brød* og *Grundsandheder til frelse*. Ved det vejrede min sjæl pludselig morgenluft: Jamen – så er der jo håb for mig!

Øivind Andersen fremlagde de livgivende sandheder med stor tankeklarhed. Jeg begyndte at se en helhed, som jeg aldrig havde set før. Jeg så, at det var for en som mig, der var håb.

Der var noget, som fangede mit hjerte ind – noget, som bar livet i sig – men jeg så samti-

dig, at det hele blev holdt sammen af nogle absolutte sandheder. De fangede mig ind på en måde, så de blev til fundamentspæle og et bolværk i mit liv. Det blev noget umisteligt for mig.

Et værn mod strømningerne

Disse sandheder slog rod på en måde, så de blev til en prøvesten for de åndelige tanker, som mødte mig.

Det blev sådan for mig, at hvis den lære, som havde båret livet ind i mit hjerte var sand, kunne det, som var i modstrid med den, ikke også være sandt. Sandheden tonede klart frem i lyset af den løgn, som den afgrænsede sig fra, og var en uforenelig modsætning til.

Jeg tænkte vist ikke over det dengang, men det, der skete med mig var: at jeg var ved at blive læremæssigt grundfæstet. Jeg blev lutheraner i de år.

Gennem årene har det været bevarende for mig. Jeg har blandt andet været i nogle turbulente strømninger af forskellig karismatisk og reformert art. Men der var en lære, nogle sandheder, som var blevet dyrebare for mig,

og jeg følte, mit nye liv i nåden ville smuldre, hvis jeg gav plads for en lære, som var i modstrid med det, som jeg havde set livet i. Læren havde fanget mig ind.

Nåden alene

Den lære, som bed sig fast i mit sind, har også arbejdet med mit hjerte.

Som eksempel vil jeg nævne den lære, som jeg mødte gennem Romerbrevet 4, vers 3-4: "Men den, som har gerninger at opvise, ham tilregnes lønnen ikke af nåde, men efter fortjeneste; anderledes med den, som ikke har gerninger at opvise, men tror på ham, som retfærdiggør den ugudelige: Ham regnes hans tro til retfærdighed" (det var i disse ord fra 1931-oversættelsen, jeg mødte det).

De sandheder, som sættes på plads her, har fastholdt mig i en barsk lektion i læresætningen NÅDEN ALENE.

Min egenretfærdighed, min utrættelige lyst til at frelse mig selv, har igen og igen måttet løbe panden imod her. For hver gang blev det lidt mere stille i mit sind, og så tog nåden mig om hjertet.

Der var noget, som fangede mit hjerte ind – noget, som bar livet i sig – men jeg så samtidig, at det hele blev holdt sammen af nogle absolutte sandheder. De fangede mig ind på en måde, så de blev til fundamentspæle og et bolværk i mit liv. Det blev noget umisteligt for mig.

Sandheder at stå på

Der er noget, der er sandt, og der er noget, der er løgn. Var dét ikke blevet noget fundamentalt i mit sind, havde jeg sikkert smøget mig uden om den lære, som kommer til udtryk i Romerbrevet 4, vers 3-4, og var nok aldrig kommet længere end til stadig at bakse rundt i min fromme selvforløsning – uden for nåden.

Hvis du ikke i dit liv med Gud står på nogle sandheder, som er blevet absolutte for dit hjerte, sådan at de afgrænser dig fra det, som er i modstrid med dem, så har du intet værn, når strømningerne kommer – intet bolværk – du skyller bare med strømmen, og ender der, hvor strømmen ender – sikkert langt fra Kristus og nåden.

---

*Peder Mikkelsen, Lystrup,
prædikant i Luthersk
Mission*

KIRKENS NEJ TIL DET TVÆRKIRKELIGE

Af Frank Jacobsen

I en artikel for snart længe siden skrev en præst, at det skyldes “kirkelig selvtilfredshed”, at nogen siger nej til tværkirkelige initiativer. Det vil sige: initiativer, hvorigennem forskellige kirkeretninger og trossamfund tilkendegiver deres dybeste fællesskab og samhørighed i verden.

Det er faktisk ulykkeligt, at det virkelig er den eneste grund, en præst kan få øje på inden for sin horisont, til at mange siger nej til tværkirkelighed – især fordi den sandeste grund drejer sig om noget langt mere alvorligt.

Ikke min Jesus

Jeg talte for nogen tid siden med en ældre mand på Fyn, som havde et barnebarn med tilknytning til en nyere, åndelig bevægelse, som er nået til landet fra Sverige. Han sagde til mig, at når dette barnebarn udtrykte sin tro på Jesus, var det en helt anden Jesus, end han troede på. Som han sagde: “Det er ikke min Jesus.”

Dette viser i et glimt, hvad sagen drejer sig om.

Det er ikke kun forskellige kirker, der findes, men forskellige Krister, forskellige evangelier, forskellige dåb, forskellige former for og opfattelser af tro osv.

Den “snæversynede“ Paulus

Sådan har det været helt fra Det Nye Testaments tid. Paulus kunne med en fortvivlelsens ironi skrive til den meget selvbevidste og “åndelige“ menighed i Korinth: “I finder jer jo kønt i, at der kommer nogen og prædiker en anden Jesus end ham, vi prædikede, og at I får en anden ånd end den, I fik, og et andet evangelium end det, I tog imod“ (2 Kor 11,4).

Korintherne var i deres store “åndelighed“ åbenbart det, vi i dag vil kalde “tværkirkelige“, mens Paulus var “selvsikker“ og “selvtilfreds“ og “snæver“ – eller hvad man nu ellers kan pådutte sådan et nej til andre Krister, andre slags Helligånd, andre evangelier.

Hvad kirken står og falder med

Den Luther, som var den ydre årsag til, at

Det er ikke kun forskellige kirker, der findes, men forskellige Krister.

---

den synlige kirke blev sprængt ved reformationen, sagde engang, at med denne ene sætning, *at et menneske retfærdiggøres for Gud alene ved tro på Jesus*, står og falder KIRKEN. Det vil sige: den rette, kristne kirke.

For ikke-kristne, der er ukendt med den sande, kristne tro, er denne sætning fremmed og en fuldstændig ligeegyldig teori. Men for ham, der sagde de ord, og dem, der senere blev af samme tro som han, er den sætning slet og ret deres *liv*. I den er deres fred, deres salighed, deres frelse – ja, alt hvad der er godt for dem hos Gud. Hvert eneste ord har sin mening og sin rigdom for dem, der har deres tro udtrykt her.

Derfor lyder der et NEJ fra denne den rette kristne kirke til kirkefællesskab med de mange kirker, der afviger fra denne lære i prædiken og sjælesorg og sakramentforvaltning. Det er livets nej til døden. Det er sandhedens nej til løgnen. Det er dette nej, som altid har rejst verdens og den falske kristenheds vrede og forargelse.

Skøgekirken

Skriften har et godt og tydeligt billede på det tværkirkelige: Det er et skøgevæsen. Skøgen adskiller sig fra en ægte hustru derved, at mens hustruen kun siger ja til én mand, nemlig ham, som hun er blevet viet til, så siger skøgen ja til mange mænd, fordi hun har behag i dem alle – eller snarere: i grunden ingen.

Skøgekirken siger altså ja til de mange slags Krister, der findes, mens den kristne kirke siger ét eneste ja: til den ene Kristus, som vi kender fra Guds evangelium.

Så kan man kalde dét for snæversyn. Fra et skøgesynspunkt må det være sådan. I Skriften kaldes det tro.

Retfærdiggørelsen: troens lys

At dette er ukendt også i folkekirken, er ikke underligt. For det er ikke meget, evangeliet er blevet prædikeret i vores kirke i de sidste 200 år mindst. Vi har haft det som vores kirkes *bekendelse*, men ikke som dens *forkyndelse*, og i dag mindre end nogensinde.

Derfor kan det heller ikke undre, når så mange og i grunden vidt forskellige kirker kan finde sammen og føle, at de prædiker det samme og vil det samme og i grunden også tror på den samme Kristus.

Det skal nok passe. Men *bag* dette ligger det faktum, som Guds ord har forudsagt: at den sandhed, som den sande kirke står og falder med, ikke mere er troens lys, troens liv og troens salighed.

Og her står vi med et stort og alvorligt spørgsmål: Mon det lys nogensinde mere vil vende tilbage til nogen af disse synlige kirkesamfund? Er det et af varslerne, som Jesus pegede på, om, at Kristus snart kommer igen? Ingen ved det. Men spændende og dystert er det midt i forventningen om det store, som da skal ske.

Det er livets nej til døden. Det er sandhedens nej til løgnen.

Frank Jacobsen (1931-2013), var præst, bl.a. i Mariehøj.

LUTHERS HJERTESAG - EN HJERTESAG FOR OS? I

HELE VERDENS LUTHER

Af Henrik Gren Hansen

Forskellige slags festtaler

Når du bliver inviteret til en rund fødselsdag eller et jubilæum, er det naturligt at standse op og se tilbage. Hvis det drejer sig om en ven eller et familiemedlem, går minderne tilbage til begyndelsen, og nogle linjer trækkes op til i dag, i et forsøg på at udtrykke, hvad du og din ven har sammen, eller hvad din bror har betydet for dig.

Der kan være stor forskel på talerne til den slags fester.

Nogle holder tale, fordi deres formelle relation til fødselaren tilsiger dem at komme med nogle bevingede ord. Sådantale kan nogle gange i højere grad blive en tale om taleren selv end om den, der fejres. Taleren bruger anledningen til at fremføre sine egne tanker og overvejelser, og da talen egentlig ikke handler særligt meget om fødselaren, kan den uden problemer genbruges til en lignende fest ved en senere lejlighed.

Andre holder en tale, der udelukkende kredser om fødselarens barndom eller ungdom. Det kan gøres på en rammende måde, så det fanger det karakteristiske ved festens hovedper-

son. Men det kan også signalere, at taleren og fødselaren ikke rigtigt har noget sammen mere. Det bliver ved de fjerne minder.

Endelig er der de taler, der lyser langt væk af kærlighed til fødselaren og af forståelse for og glæde ved de træk, som kendetegner det menneske, der bliver fejret.

I år er det et meget stort jubilæum – nemlig 500-året – for den begivenhed, vi kalder reformationen, hvis begyndelse man traditionelt regner fra Luthers tescopslag på slotsporten i Wittenberg. Og det må derfor også være naturligt for os at stoppe op og se tilbage: Det, der skete dengang – hvilken betydning har det for mig i dag?

Hvis *jeg* skulle holde tale i anledning af reformationens jubilæet – ville min tale så lyse af en dyb kærlighed til og forståelse for det, der var reformationens væsen? Eller ville jeg bruge reformationen som anledning og løftestang for mine egne tanker og anliggender? Eller: Ville min tale måske afsløre, at jeg *engang* havde et forhold til det, der var Luthers hjertesag – men nu er han og jeg “forskellige

steder i livet“?

Spørgsmålet er her ikke, om jeg kan redegøre for en lang række kirkehistoriske detaljer i reformationen. For det er tørre taler, der kredser om årstal og begivenheder.

Nej, spørgsmålet er: Har Luther overhovedet brødre og søstre tilbage i dag, der lever af det samme evangelium, som han satte livet ind på at bringe tilbage til kirken?

I første artikel skal vi se på nogle tendenser i den globale Luther-fejring. I lys af disse tendenser skal vi i anden artikel vende tilbage til spørgsmålet om vores eget forhold til det, der var Luthers hjertesag.

Kulturel Luther-fejring

Lad os først tage et blik på nogle af de mange “festtaler“, der bliver holdt i Danmark og i vores nabolande i anledningen af jubilæet. For der er en bred skare af mennesker, der gerne vil bidrage med indslag til Luther-festen, og der kan ikke være mange i Skandinavien, der ikke har hørt om det store jubilæum i et eller andet medie.

I Danmark nedsatte Kirkeministeriet i 2011 et præsidium for reformationsjubilæet, bestående af repræsentanter for folkekirken og den teologiske forskning. Formålet lyder: *Det er præsidiets vision, at den danske befolknings viden om reformationen og dens betydning for det danske samfunds udvikling økonomisk, politisk og kulturelt er langt mere grundfæstet efter 2017 end nu*¹.

Resultatet er, at man på præsidiets hjemmeside kan finde frem til en overvældende mængde ”indslag” om Luther, væsentligst af kulturel art. Der er kabareten ”Hva’ så Luther”, og der er ”Lutherløbet” på Frederiksberg. Man kan høre foredrag om ”Luther og de danske værdier”, ”Fra reformationen til

konkurrencestaten”, ”Trolddom og reformationen”, ”Luthers kamp for frihed”, ”Smag på reformationen” osv. osv.²

Grøn Kirke, Folkekirkens Nødhjælp og Danmission har startet kampagnen ”Plant håb i verden”, som tager udgangspunkt i Luthers berømte ord om, at hvis han vidste, at verden gik under i morgen, så ville han plante et træ i dag. Kampagnen går ud på, at man skal plante et træ i Danmark og støtte et træplantningsprojekt i Cambodja eller Myanmar. For som det siges: ”Vi ser alt det herlige på jorden, som vi sammen har fået og har fået medansvar for. Men vi ser også de kæmpestore udfordringer med menneskeskabte ændringer i klima, miljø og livsvilkår. Det er nemt at miste modet. Men som kristne kan vi følge Luther, vælge håbet og kærlighed til skaberværket – og plante et træ!”³

En tilsvarende mængde jubilæumstiltag vælder frem i Danmarks nabolande. En udbredt tilgang er, at det skal være forbi med at ”reducere reformationen til det religiøse”. Man skal ikke snakke om ”troen” og ”nåden” i ”gamle teologiske formler”. For det ”kommunikerer dårligt“ både inden for og uden for kirken at isolere reformationens relevans til det ”teologiske”⁴.

Et sigende eksempel er, at Den norske kirke har valgt at lade ”nåde” være hovedtemaet for reformationsmarkeringen. Men for at gøre nåde relevant, har man konkretiseret det ”teologiske” begreb i tre undertemaer:

- 1) ”Frelsen er ikke til salg” (kristendom må ikke kommercialiseres, for nåden er gratis).
- 2) ”Mennesker er ikke til salg” (kirken skal fremme frihed fra undertrykkelse og retten til et værdigt liv).
- 3) ”Skaberværket er ikke til salg” (mennesker er ikke herskere over naturen, men Guds

skabninger, som har fået til opgave at tage vare på skaberværket⁵.

Økumenisk Luther-fejring

Både den norske og den svenske kirke har officielt et *økumenisk* (tværkirkeligt) fokus for fejringen af reformationsjubilæet⁶. Og globalt set får det økumeniske et helt særligt fokus i jubilæumsåret.

Det lutherske verdensforbund og *Det pave-lige råd for fremme af kristen enhed* har i anledningen af jubilæet sammen udgivet bogen *From Conflict to Communion*⁷ (“fra strid til fællesskab”) med undertitlen *Lutheran-Catholic Common Commemoration of the Reformation in 2017* (“fælles luthersk-katolsk mindemærkning af reformationen i 2017”). I bogen peges der på, at jubilæet i år adskiller sig markant fra de fire tidligere hundrede-årsjubilæer. Det er nemlig den første jubilæumsfejring i “den økumeniske tidsalder⁸”, som tog sin begyndelse med Andet Vatikanerkoncil (1962-65). Efter dette kirke-møde har den katolske kirke været præget af en ny åbenhed over for andre kirkesamfund. Det har blandt andet betydet en række dialoger med Det lutherske verdenssamfund, som består af 145 lutherske medlemskirker, herunder den danske folkekirke.

Resultatet er, at hvor tidligere jubilæums-fejring har genoplevet reformations-begivenhederne på en måde, som naturligt måtte sætte fokus på *bruddet* og *forskellene* mellem luthersk og katolsk, er interessen nu den modsatte: Ledende lutherske og katolske teologer ønsker at fokusere på *det, der binder os sammen* på tværs af kirkesamfund: “Den økumeniske bevægelse har ændret kirkerens orientering i, hvordan man forstår reformationen: Økumeniske teologer har bestemt sig for ikke at fremme deres

konfessioners egne forklaringer på bekostning af deres dialogpartnere, men i stedet for at søge efter det, der er fælles midt i forskellene, ja selv midt i modsætningerne, og på den måde at arbejde frem mod overvindelsen af de kirkesplittende forskelle⁹.”

De økumeniske teologer ved godt, at de ikke kan ændre historien om reformationen, men de kan ændre på, *hvordan de fortæller den historie*¹⁰.

Ganske banebrydende og med historisk vingesus kan katolikker og lutheranere derfor i 2017 med bogen *Fra strid til fællesskab* fortælle historien om reformationen *sammen*. Det pointeres, at katolikker ikke dermed er enige i alt, hvad Luther kom med, men de kan “sætte pris på hans reformanliggender og betragte dem med større åbenhed¹¹”.

En af de bærende tanker i den økumeniske Luther-fejring er, at lutheranere og katolikker fra reformationen og frem til 1960’erne har fortalt deres kirkers historier *polemisk*, sådan at lutheranere har defineret sig selv i modsætning til katolikker – og omvendt¹². Man mener, at de hårde og skismatiske ord og begivenheder på reformationstiden, hvor Luther kaldte paven for Antikrist, og paven lyste Luther i band, kom til at betyde, at man gik fejl af hinandens anliggender¹³. I dag er ledende lutherske og katolske teologer derimod blevet bevidste om, at forskellene skyldes, at man taler i et forskelligt “sprog” eller i forskellige “tankestrukturer” og med forskellige “betoninger”, som gør det nærliggende at misforstå hinanden¹⁴. Men som Pave Johannes XXIII sagde: “De ting, der binder os sammen, er større end dem, der skiller os¹⁵.”

Derfor er fejringen i 2017 frem for alt en anledning til at begræde og bekende fortidens

“synd mod enheden“ af den kristne kirke, både fra luthersk og katolsk hold¹⁶. For man har ikke bare misforstået hinanden, men også overdrevet, og man har karikeret sine modstandere for at få dem til at se latterlige ud. Man har gentagne gange forbrudt sig mod det ottende bud om ikke at vidne falsk mod sin næste. Og selv hvor man har været fair over for sin samtalepartner, har villigheden til at høre den anden og tage den andens anliggender seriøst været utilstrækkelig¹⁷.

Sådan lyder den grundlæggende analyse af reformationen fra økumenisk hold i dag.

Fortidens barske fordømmelser

Går man tilbage til reformationstiden, er der ikke nogen tvivl om, at katolikker og luther-

ranere så på hinanden som nogle, der førte en typisk kødelig vranglære. En vranglære, som man måtte tage afstand fra og definere sin egen tro i modsætning til.

Luther nåede endda frem til det afklarede standpunkt, at det romerske styre holdt kirken i et ”babylonisk fangenskab”, og at paven var selve den Antikrist, som Bibelen skildrer som den store forfører, der skal tage plads i Guds tempel i den sidste tid.

Det sagde Luther ikke i en eller anden ophe- det diskussion, hvor han kom til at tage mun- den for fuld. Nej, det var et synspunkt, som han fremholdt igen og igen, og mange prote- stanter har efter ham fastholdt dette stand- punkt ud fra Bibelen¹⁸.

Baggrund: Luthers hjertesag og forholdet til paven

Lad os dvæle en lille smule ved Luthers kamp i 1500-tallet. Hvad var grunden til, at Luther ene mand trådte så hårdt op imod pavedømmet og blev overbevist om, at paven var Antikrist? Uden tvivl har det at gøre med, at der i Luthers liv blev et klart *før* og *efter*.

Der var tiden *før* hans opdagelse af evangeliet. Om denne tid beretter Luther i salmen ”Nu fryde sig hver kristen mand”:

I Djævlens fængsel var jeg sat,
jeg var fordømt til døde,
min synd mig knuged dag og nat
med megen angst og møde;
jeg altid dybere sank ned,
der var ej vej til salighed,
i synden var jeg fangen.

Og så var der tiden *efter*, at Luther blev sat fri af Djævelens fængsel ved evangeliet. Det var ikke en tid, hvor Luther oplevede sejr over synden og styrke i sig selv. Det var ikke en tid, hvor alle hans anstrengelser for at blive en sand og sund kristen endelig bar frugt. Tværtimod beskriver Luther, hvordan alle hans kampe endte:

Min dyd og gerning hjalp mig ej
den død at overvinde;
den stærke Djævel sagde nej,
han lod sig ikke binde.

Luthers kamp med sig selv endte kun i fortvivelse og afmagt. Men *midt i afmagten* var der pludselig et lys, der skinnede igennem til Luthers mørke munkecelle. Det var, da ordene ”Guds retfærdighed” i Romerbrevet 1, vers 17, blev forvandlet. Luther havde altid læst det som lovens strenge retfærdighed, som mennesker skal prøve at leve op til. Men nu åbenbarede Guds Ånd sammenhængen for Luther: Den ”Guds retfærdighed”, som evangeliet åbenbarer for synderens hjerte, er, at Gud skænker os retfærdighed ved troen.

Nu viste hele Skriften sig med et andet ansigt for mig (...) Lige så voldsomt som jeg tidligere havde hadet udtrykket ‘Guds retfærdighed’, lige så højt kom jeg nu til at elske dette udtryk, som nu lød som den sødeste musik i mine ører. For mig blev dette sted hos Paulus på denne måde selve porten til Paradis¹⁹.

Nu var Luther blevet hjulpet ud af syndens fængsel og så en åben port til Paradis – i den tilregnede retfærdighed, som han måtte modtage af Guds nåde alene, fordi Jesus døde i hans sted. Al sin egen munkefromhed måtte Luther nu kaste på porten og regne for skarn:

Vor egen magt ej hjælpe kan,
 let kan os fjenden fælde;
 men med os står den rette mand,
 omgjordet med Guds vælde.

Luthers opdagelse af evangeliet blev for ham det dyrebareste af alt. Og vi må ikke tro, at det var af stridslust, Luther satte livet på spil og gik imod paven og hans teologer. Når Luther kaldte paven for Antikrist og skrev, at han holdt kirken i et babylonisk fangenskab, så var det ikke en stridbar teologs lyst til at formulere sig polemisk og overdrevent. Det var ganske enkelt, fordi Luther havde set forskellen på at være i Djævelens fængsel – og at være sat fri i Jesus! Og denne forskel kendte paven ikke. Tværtimod holdt han med hård hånd kirken i frygt og fangenskab, og fra sin trone i Rom styrede han kirken sådan, at den forblev fremmed for det eneste frelsende evangelium. Luther skriver:

Hvis vi kunne få paven til at indrømme, at det er Gud alene, som i sin barmhjertighed af nåde alene gør os retfærdige og hellige ved Jesus, så ville vi ikke alene bære ham på hænderne, men også hjertens gerne kysse hans fødder! Men fordi vi ikke kan få paven til at gøre denne indrømmelse, er vi til gengæld i Guds navn så stolte, modige og trodsige, at vi ikke vil vige en hårsbred, om det så var for alle Himlens engle, alle Helvedes porte eller for hundrede kejsere og tusinde paver. Paven og hans mænd vil nemlig skille os fra det, der er vores allerhøjeste ære og herlighed: Gud selv, som har skabt os og givet os alt, og vores kære Jesus, som har forløst os med sit blod.

Vi kan finde os i, hvis det kræves af os, at de berøver os vores jordiske gods, vores ære og liv, og hvad vi ellers ejer og har. Men at berøve os det kære og trøsterige evangelium og Jesus selv – dét er for meget, og det hverken kan, skal eller vil vi tolerere.

Til Helvedes afgrund med den skadelige, fordærvelige og gudsbespottelige ydmyghed, som i denne sag vil lade sig tvinge og viger for den pavelige autoritet²⁰.

Man kan undre sig over Luthers radikale ord. Vil han virkelig bære paven på hænder og kysse hans fødder, hvis han bare vil begynde at lære rigtigt om vejen til frelse? Er det da retfærdiggørelseslæren, der er det *eneste*, der er galt med den katolske kirke?

Nej, Luther kan fremføre mange anklagepunkter mod pavekirken om alt fra cølibat til relikviedyrkelse og pilgrimsrejser. Og Luther går bestemt ikke ind for pavedømmet som ordning. Han ser ikke noget bibelsk belæg for, at biskoppen i Rom skal have nogen særstilling i den kristne kirke, og andre steder argumenterer han skarpt imod tanken om, at Gud har bygget sin kirke på Peter og hans efterfølgere.

Når Luther kaldte paven for Antikrist og skrev, at han holdt kirken i et babylonisk fangenskab, så var det ikke en stridbar teologs lyst til at formulere sig polemisk og overdrevent. Det var ganske enkelt, fordi Luther havde set forskellen på at være i Djævelens fængsel – og at være sat fri i Jesus!

Alligevel er der hos Luther ingen tvivl om, hvor kampen først og fremmest står. Det handler om, hvordan vi som syndere kan få del i Guds retfærdiggørende nåde. *For det er dén lære og forkyndelse, som kirken står og falder med.* Det er dén lære og forkyndelse, som skaber troens folk på jorden, så vi lever i troens enhed med hinanden som kristne brødre og søstre. Uden en sand lære om retfærdiggørelsen, er der ikke noget fællesskab. *Med den sande lære om retfærdiggørelsen kan vi juble og glæde os sammen på vejen hjem til den nye jord for Jesu skyld!*

Det betyder ikke, at alt andet vedrørende den kristne tro og det kristne liv er ligegyldigt. For al anden

troslære og liturgi og kirkelig praksis må netop tage sigte på at løfte ordet om retfærdiggørelsen frem. Og omvendt: Læren om retfærdiggørelsen må uundgåeligt få konsekvenser for, hvordan man forholder sig til eksempelvis pavedømmet, nadverfejringen, klosterbevægelserne og helgendyrkelsen.

Luther var af den klare overbevisning, at hvis blot *evangeliet* ville vinde frem i pavekirken, så ville hele den ydre reformation af kirkens liv og skikke også følge lidt efter lidt. Men ville man begynde med det ydre, så gik man fejl af målet. Der var dybest set kun én ting, det gjaldt om: at forkynde evangeliet til hjertets tro på Jesus.

Hvis vi bare kunne få paven til at indrømme, at det er Gud alene, som i sin barmhjertighed af nåde alene gør os retfærdige og hellige ved Jesus ...

Dét var hjertesagen for Luther. Han havde ved Guds åbenbaring gennem Skriften fået syn for vejen til en nådig Gud, der ville forbarme sig over en synder som ham! Og derfor var Luther gennem hele livet optaget af at prædike det evangelium – og bekæmpe al den vranglære, som tilhylede frelsen i Jesus for mennesker.

Den forførelse var paven overhoved for, men alle regnede ham for Kristi stedfortræder på jorden. Luther så, at det passede på en prik med Bibelens skildring af Antikrist.

Nu tilbage til vores tid igen.

I bogen *Fra strid til fællesskab* konstaterer lutherske og katolske teologer, at det er chokerende, at Luther kaldte paven for Antikrist²¹. Det siges også klart og tydeligt, at “lutheranere i dag afviser Luthers identifikation af paven med Antikrist“. Denne vildfarelse hos Luther nævnes under afsnittet “Grunde til at angre og sørge“ – i samme sammenhæng som

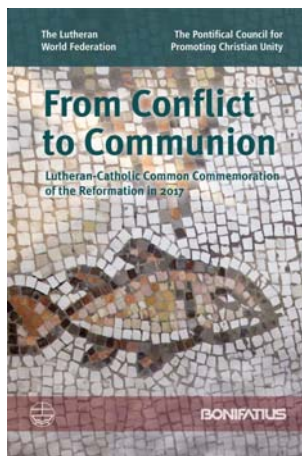
hans udtalelser mod jøderne – som noget, vi selvfølgelig i dag må tage skarpt afstand fra (selvom lutheranere nok kan være enige i dele af Luthers kritik af pavedømmet)²².

Konkluderende hedder det ved bogens slutning: “*Katolikker og lutheranere indser, at de og de fællesskaber, hvor de udlever deres tro, hører til det ene og samme Kristi legeme. Der dæmrer en bevidsthed blandt lutheranere og katolikker om, at 1500-tallets kamp er ovre. Grundene til gensidigt at fordømme hinandens tro er ikke længere gældende*”²³.

I kærlighedens navn

Tidligere tiders jubilæumsfejring har haft en helt anden karakter end den, vi ser i år.

I luthersk sammenhæng har jubilæerne stået i forbindelse med *vækkelser*, hvor man igen er begyndt at læse Luther og lutherske opbyggelsesskrifter, og hvor man igen har fundet ind i den alvor, der kendetegnede reformationstiden: Hvordan får jeg en nådig Gud? Og i den forbindelse blev modsætningsforholdet til den katolske kirke ikke blødt op i kærlighedens navn, men tværtimod *skærpet* i kærlighedens navn – den kærlighed, som altid først og fremmest må være sandheden tro.

Nu i den økumeniske tidsalder lyder der – på umiddelbart sympatisk og næstekærlig vis – en opfordring til, at vi må lægge fortidens fordømmelser bag os og begynde at behandle hinanden med respekt som kristne brødre og søstre. For: Lutheranere kan med jubilæumsåret ikke fejre “splittelsen af den vestlige kirke. Ingen, der er teologisk ansvarlig, kan fejre, at kristne skilles fra hinanden”²⁴.

Og det kan umiddelbart lyde godt og rigtigt i vores ører. Ligesom det lyder godt og rigtigt, når de økumeniske teologer i en dannet og kultiveret tone bebrejder folkene i 1500-tallet for, at de var alt for grove i munden og dårlige til at lytte til hinanden. Det lyder ikke mindst godt og rigtigt, når verdensmissionen fremhæves som det mest akutte argument for, at vi må stræbe efter enhed mellem lutherske og katolske kristne: “Fjendskabet i modsætningen mellem kirkesamfund skader kristendommens troværdighed. Hvordan kristne håndterer indbyrdes forskelle, kan vise folk af andre religioner noget om deres tro”²⁵.

Men det er vigtigt at lægge mærke til, at det, der hele tiden ligger under den økumeniske Luther-fejring, er den på forhånd givne forudsætning, at *vi alle sammen er kristne brødre og søstre!*

Ikke én gang nævnes det som en mulighed, at dét ikke skulle være tilfældet. Derfor er det også så selvindlysende klart, at ingen lutherske naturligtvis i dag betragter paven som Antikrist. Enhver kan jo høre, at det er for langt ude at påstå det!

Men hvorfor er det egentlig så langt ude? Og hvorfor er det så selvfølgelig, at både den

lutherske og den katolske lære er sand kristen tro?

Grundlaget for den økumeniske Lutherfejring

Basis for det kristne fællesskab mellem lutheranere og katolikker nævnes et par gange i bogen *Fra strid til fællesskab*.

Sidst i bogen henvises til *dåben* som grundlag for enheden. Når man er døbt og tror på Jesus, er man lemmer på samme legeme. Så må man også acceptere hinanden som kristne brødre og søstre²⁶, ja mere end det: At eksistere i adskilte kirkesamfund er en "umulig mulighed", som må være kilde til stor smerte²⁷.

Den fælles dåb er altså afgørende for enheden mellem katolikker og lutheranere.

Derudover trækker bogen kraftigt på *Fælleserklæringen om retfærdiggørelseslæren* fra 1999 som basis for enheden²⁸.

Det, der hele tiden ligger under den økumeniske Lutherfejring, er den på forhånd givne forudsætning, at *vi alle sammen er kristne brødre og søstre!*

Ikke én gang nævnes det som en mulighed, at dét ikke skulle være tilfældet.

Fælleserklæringen er mere udførligt omtalt i et tidligere blad og i et nyt blogindlæg på hjemmesiden²⁹. Men det centrale, der er at sige til erklæringen er, at den ikke er, hvad den udgiver sig for at være! Fælleserklæringen hævder, at katolikker og lutheranere nu er nået til enighed om de basale sandheder i retfærdiggørelseslæren, og den kalder sig selv

for et "afgørende skridt på vej til at overvinde kirkens adskillelse"³⁰.

I virkeligheden er fælleserklæringen et stort og velformuleret røgslør, der dækker over, at den katolske kirke ikke har flyttet sig en millimeter i sin retfærdiggørelseslære siden reformationstiden.

Det økumeniske ideal er at lede efter og fremhæve det, som man er enig om, frem for det, man er uenig i. Når dette princip om "enhed i forskellighed" i 1999 skulle omsættes i en fælles bekendelse, blev resultatet, at man ledte efter sætninger, som lutheranere og katolikker kunne sige sammen, *uanset at man mente noget vidt forskelligt med ordene*.

For eksempel står der i hjertet af fælleserklæringen, at vi retfærdiggøres "kun af nåde". Det kan man godt sige sammen. Men hvad menes der?

For lutheraneren betyder det, at retfærdiggørelsen sker på grundlag af forsoningen med Gud ved Kristi stedfortrædende korsdød. Mennesket kan ikke bidrage med andet end et par tomme hænder, som tager imod, hvad Gud skænker. Og selve det at række de tomme hænder ud i tro, er også givet af Gud.

For katolikken betyder det, at Guds nåde bliver *indgydt* i det indre menneske, så man bliver i stand til at opnå en reel retfærdighed for Guds ansigt ved at overholde Guds bud. Og hvis det glipper med overholdelsen af budene, må man ty til bodens sakramente.

På tilsvarende måde behandles de andre kernebegreber i retfærdiggørelseslæren: Man siger det samme og bekender med den samme ordlyd – og så præsenteres det bagefter, hvad hhv. lutheranere og katolikker mener – eller "betoner" – med det, der siges.

Alt sammen ændrer det ikke det mindste ved hovedsagen: Den katolske kirke lærer, har

altid lært og vil altid lære³¹, at retfærdiggørelsen er en indre fornyelse af mennesket, som sker ved et samarbejde mellem Guds nåde og den genfødtes frie vilje. Retfærdiggørelsen er en proces og et samarbejde mellem Gud og mennesker, og den retfærdiggjortes gerninger er *ikke bare frugter* af retfærdiggørelsen, men er en del af selve retfærdiggørelsen. Den retfærdighed, som Gud ser efter på dommens dag, er ikke bare en tilregnet retfærdighed, men en reel retfærdighed i menneskets indre.

Forbandet være den lære!

Konkordieformlen, den gamle lutherske bekendelse fra 1577, så meget alvorligt på denne katolske vildfarelse.

Ud fra Bibelen³² gør *Konkordieformlen* det klart, at retfærdigheden for Gud hverken helt eller delvist udgøres af nogen påbegyndt fornyelse indgydt ved Helligånden. De gode gerninger, som altid må følge retfærdiggørelsen, må altså ikke blandes ind i den kristne kirkes hovedartikel.

Et menneske bliver derimod retfærdigt for Guds ansigt, ved at Gud af nåde ikke tilregner synden, men for Kristi skyld frikender synderen. Retfærdigheden består alene i Guds nådige tilregning af Kristi lydighed og stedfortrædende død.

Hvordan får et menneske så del i denne retfærdighed?

Det sker ved troen alene. Og troen må ikke forstås som en kvalitet ved mennesket. Troen er ikke noget fint og flot. Det er ikke kun det, som katolikerne kalder "den af kærlighed formede tro" (*fides caritate formata*), som vinder retfærdigheden. De gode gerninger og den kærlighed til mennesker, som må følge med retfærdiggørelsen, må aldrig opstilles som nogen forudsætning for retfærdiggørel-

sen. Troen er udelukkende en modtagelse og en griben om Kristi retfærdighed.

Selv dette "modtagerapparat" har mennesket dog ikke i sin natur, men det er Guds gave.

Problemet med katolsk retfærdiggørelseslære er ifølge *Konkordieformlen*, at den retter blikket indad mod en reel og synlig forvandling i det indre menneske. Den lutherske lære rodfæster retfærdiggørelsen i noget udvendigt og objektivt, nemlig Kristi forsoning, og fremstiller menneskets tilegnelse med udelukkende passive, modtagende ord og vendinger.

Den katolske kirke lærer, har altid lært og vil altid lære, at retfærdiggørelsen er en indre fornyelse af mennesket, som sker ved et samarbejde mellem Guds nåde og den genfødtes frie vilje.

Det bankende hjerte bag *Konkordieformlens* korte og koncise formuleringer er at give anfægtede samvittigheder frelsesvished på Bibelens grund. Og *Konkordieformlen* er skarp i sine vendinger mod dem, der vil invadere denne hovedartikel i den kristne tro med menneskelige bidrag. Enhver sammenblanding af retfærdiggørelse og helliggørelse må forkastes og forbandes – som Paulus siger til galatermenigheden, som netop ville blande loven og evangeliet sammen:

Jeg undrer mig over, at I så hastigt lader jer vende bort fra ham, som kaldte jer ved Kristi nåde, til et andet evangelium, som slet ikke er et evangelium; der er bare nogle, som forvirrer jer og søger at forvrænge Kristi evangelium. Men om så vi selv eller en engel fra

himlen forkyndte jer et andet evangelium end det, vi har forkyndt jer, forbandet være han. Som vi allerede har sagt, siger jeg nu igen: Hvis nogen forkynder jer et andet evangelium end det, I tog imod, forbandet være han (Gal 1,6-9).

Sådan talte Luther i mødet med paven. Og sådan taler troens ånd. Den vil ikke finde sig i, at den dyrebare skat bliver taget fra den. Men alvoren er, at der nu 500 år efter reformationen er en udpræget ligegyldighed med den lutherske lære. Når man sammenligner tidligere tiders reformationsfejring med vores, er det svært at gøre sig fri af tanken, at vi lever i en efter-kristen tid. En tid, hvor troens ånd i det store og hele er forstummet.

Langt ind i selv de mest konservative lutherske kredse hersker en negligering af det, der var livet og hjertesagen for Luther, og som var baggrunden for hans forhold til den katolske kirke.

Derfor bliver der også flere og flere iblandt os, ikke mindst i den unge generation, der mere eller mindre ser det som en selvfølge, at den katolske kirke er en kristen kirke. Vi beder og synger sammen med vores katolske

brødre og søstre på store, tværkirkelige konferencer, på retræter til det økumeniske Taizé-kloster³³ og til alliancebedeugen i januar måned.

Vi ser op til de velargumenterende katolske apologeter og de inspirerende, godgørende personligheder. Vi er tiltrukket af den autentiske åndelighed, som vi møder i de mange bøger, der i vores tid henter inspiration fra ørkenfædrene, middelaldermystikken og klosterlivet.

Nogle ting kan vi nok være noget forbeholdne over for – som for eksempel pavens autoritet og helgen- og Mariadyrkelsen. Men det falder os ikke ind at tænke tanken: *Her står jeg over for nogle mennesker, der regner sig selv som kristne, men som er forført og bedraget af Antikrist, så de blindt og uanende styrer mod den evige fortabelse*³⁴.

Over for denne udvikling i vores syn på den katolske kirke står det urokkelige faktum, at den katolske kirke ikke har ændret sin frelseslære det mindste siden reformationstiden. Men hvad er det så, der er sket med vores forhold til den lutherske lære?

Det skal vi blive stille for i næste artikel.

1 www.luther2017.dk/praesidiet.

2 jf. www.luther2017.dk/arrangementer. Sidstnævnte foredrag handler om kogekunsten som et æstetisk sprog, der viser vejen til et luthersk budskab, www.luther2017.dk/arrangementer/arrangement/smag-paa-reformationen.

3 www.luther2017.dk/arrangementer/arrangement/plant-haab-i-verden-i-anledning-af-reformationsaaret-2017. Det er i øvrigt tvivlsomt, om Luther har sagt det, selvom han ofte citeres for det. Men i givet fald ville hans pointe i hvert fald ikke være, hvad han her tages til indtægt for.

4 www.verdidebatt.no/innlegg/11637426, jf. www.luther2017.dk/nyheder/nyhed/reformations

[jubilaet-markeres-i-de-nordiske-lande](http://www.luther2017.dk/nyheder/nyhed/reformationsjubilaet-markeres-i-de-nordiske-lande).

5 www.kirken.no/nb-NO/reformasjon-2017.

6 www.luther2017.dk/nyheder/nyhed/reformationsjubilaet-markeres-i-de-nordiske-lande.

7 Bogen kan læses gratis på nettet her: www.lutheranworld.org/content/resource-conflict-communion-basis-lutheran-catholic-commemoration-reformation-2017.

Den findes i 12 oversættelser, herunder svensk og norsk. Jeg bruger ved citater min egen oversættelse fra engelsk. Indholdet er opdelt i 245 “stykker”, som jeg i det følgende vil henvise til frem for sidetal.

8 LCCCR 2017, stk. 4 og 7.

- 9 Ibid., stk. 17.
- 10 Ibid., stk. 17.
- 11 Ibid., stk. 28.
- 12 Ibid., stk. 5, 88, 90.
- 13 Ibid., stk. 48, 233.
- 14 Ibid., stk. 33, 91, 139.
- 15 Ibid., forord og stk. 1.
- 16 Ibid., forord og stk. 234-237.
- 17 Ibid., 233.
- 18 Se Lars Borgstrøms artikel "Læreopløsning i endetiden" i Nyt Livs blad 1-2012, s. 41-42.
- 19 Læs mere i artiklen *Porten til paradiset*, Nyt Liv 2-2011, s. 52-57.
- 20 Citat fra andagtsbogen *Så fast en borg*, stykke til d. 18. april. Udgivet af Luthersk Missions Bibelskoles Elevforening i samarbejde med Nyt Livs Forlag i sommeren 2017.
- 21 LCCCR, stk. 53.
- 22 Ibid., stk. 229.
- 23 Ibid., stk. 238. På engelsk lyder det: "The reasons for mutually condemning each other's faith have fallen by the wayside." Jf. formuleringen i Fælleserklæringen om retfærdiggørelseslæren: "In light of this consensus, the corresponding doctrinal condemnations of the sixteenth century do not apply to today's partner." Formuleringerne har deres grund i, at man ikke kan komme uden om autoriteten af tidligere tiders bekendelser, inkl. fordømmelserne, så man kan ikke sige, at "de skulle ikke have været skrevet". Men man mener, at udviklingen har gjort, at bekendelsernes fordømmelser ikke længere er gældende for nutidig katolsk og luthersk tro.
- 24 Ibid., stk. 224.
- 25 Ibid., stk. 15.
- 26 Ibid., stk. 220.
- 27 Ibid., stk. 223.
- 28 Ibid., stk. 1, 123-139.
- 29 Nyt Livs blad nr. 2-2014, 55-60 og www.nytliv.dk/blog/djaevelens-paradisvision.
- 30 JD stk. 44.
- 31 Den katolske kirke er efter sin natur "semper eadem" ("altid den samme"). Hvad den katolske kirke én gang har sagt, står den ved for altid. Og derfor må enhver tilnærmelse mellem lutherske kirker og den katolske kirke altid enten være et udtryk for, at de lutherske kirker har flyttet sig, eller at der ikke er tale om en reel enighed. Den korte redegørelse for den katolske retfærdiggørelseslære i dette afsnit stammer fra tridentinerkoncillets afgørelser, som aldrig er blevet trukket tilbage, men kun bekræftet af den katolske kirke.
- 32 Noget af den bibelske basis for den lutherske lære kan også læses i uddraget fra Lars Borgstrøms meget anbefalelsesværdige nye bog om forskellen mellem bibelsk og katolsk tro, se s. 53-58.
- 33 Se www.nytliv.dk/blog/djaevelens-paradisvision.
- 34 Se artiklen "Strømmen mod romerkirken", Nyt Liv 2-2014, s. 25-33.

LUTHERS HJERTESAG - EN HJERTESAG FOR OS? II

ILD I KULISSERNE

Af Henrik Gren Hansen

Endetidstegnet over dem alle

I første del af denne artikel har vi set på de generelle tendenser i den globale Luther-fejring.

Den kulturelle reformationsfejring får underholdende, politiske og humanitære udtryk.

Den økumeniske reformationsmarkering begræder kirkesplittelsen i 1500-tallet, men glæder sig over, at der nu endelig er begyndt at blomstre et fællesskab op mellem katolikker og lutheranere.

Hvis der er én ting, der tegner sig med uhyggelig klarhed som bagtæppe for alle de forskelligartede arrangementer og markeringer af kulturel og økumenisk art, så er det *et totalt fravær af tanken om, at Jesus snart kommer igen for at dømme hele verden.*

Dermed også et totalt fravær af det spørgsmål, som var Luthers hovedspørgsmål: Hvordan får jeg en nådig Gud? Dét nervespørgsmål fra reformationstiden har fortonet sig som en selvfølge og en formalitet. Og derfor er det svar, som Luther fandt, også blevet en ligegyldighed, som ikke er afgørende for det at være kristen.

Der bruges til overmål lutherske og bibelske begreber som "nåde" og "forsoning", men tanken om dommedag er fraværende. Himlens skyer er lige så grå og forudsigelige, som de var for 500 år siden, og ordet om lynet, der skal flænge himlen fra øst til vest klinger mere og mere som en religiøs eventyrforestilling, der ikke har hold i nogen nutidig virkelighed.

Netop dét er et af de mest solide endetidstegn, man kan forestille sig.

Når man scroller ned over alle de mange underholdende og folkeoplysende jubilæumsarrangementer, der udbydes i Luther-året, får man en helt konkret materialisering af Søren Kierkegaards berømte billede på de sidste tider: "Det hændte på et teater, at der gik ild i kulisserne. Bajads kom for at underrette publikum derom. Man troede, det var en vittighed og applauderede; han gentog det; man jublede endnu mere. Således tænker jeg, at verden vil gå til grunde under almindelig jubel af vittige hoveder, der tror, at det er en vits."

Luther havde det som sin livsmission at vise vejen til en nådig Gud på dommens dag. Men når dommens dag pilles væk fra Luthers budskab, så bliver han ikke andet end en interessant historisk figur, hvis tanker man trygt og roligt kan studere, lade sig inspirere af og til tider more sig over – alt sammen på et tilskuersædes afstand.

Det profetiske i Søren Kierkegaards sammenligning understreges af Jesu egne ord om endetiden: ”Som det var i Noas dage, sådan skal det også være ved Menneskesønnens komme. For i dagene før syndfloden åd og drak de, giftede sig og bortgiftede lige til den dag, da Noa gik ind i arken; og de ænsede ikke noget, før syndfloden kom og rev dem alle bort. Sådan skal også Menneskesønnens komme være” (Matt 24,37-39).

Det er den profeti, som også giver genlyd i Andet Petersbrev, når der står om de sidste tiders mennesker, at de skal sige: “Hvad bliver der af løftet om hans komme? Siden vore fædre døde, er alting jo blevet ved at være, som det var fra skabelsens begyndelse!” (2 Pet 3,4).

Men glem ikke de ord, der er talt af de helige profeter, siger Peter, og glem ikke, at nøjagtig sådan sagde folk på Noas tid – og hvordan gik det dem? Så usandsynligt og eventyragtigt det så ud, så skete det alligevel som en konkret, historisk virkelighed: Syndfloden *kom*, og den rev alle selvsikre og vel-etablerede mennesker direkte ind i død og fortabelse.

Sådan vil Herrens dag komme som en tyv – det vil sige: når mennesker mindst venter det, og når Bibelens ord allermest ligner forældede og naive forestillinger fra gamle dage; når selv kirken er holdt op med at tale om og forholde sig til dommens dag. “*Da* vil himlene forgå med et brag, og elementerne vil

brænde op, og jorden og alt det menneskeskabte på den vil vise sig som det, det er!” (2 Pet 3,10, jf. v. 1-13).

Der er ild i kulisserne. Det er ikke skuespil! Det er skinbarlig virkelighed, som vil kunne mærkes lige om lidt, så ingen kan være i tvivl. Men ingen lugter røgen og ser flammerne, før det er uigenkaldeligt for sent.

Når hjertesagen bliver teoretisk

Det er alvorligt at iagttage, hvor mange mennesker der i år flokkes om Luther og festligholder reformationen – uden at ænse den konkrete virkelighed i Luthers budskab om frelse og fortabelse.

Men alvorligt på et helt andet plan bliver det, når jeg indser, at helt den samme verdslighed møder en dyb og rungende genklang i mit eget hjerterum. For det er ikke kun de mere eller mindre verdsliggjorte lutherske kirker i Det lutherske verdenssamfund, der er kommet bort fra Luthers hjertesag. Vi står alle i vores liv og praksis i stor fare for at blive helt verdslige i vores perspektiv.

Måske ikke “på papiret”. Vi fastholder vel tanken om dommedag i teorien. Men den bliver meget let så luftig og uvirkelig for os. Og det præger vores tid og vores prioriteringer.

Luther havde det som sin livsmission at vise vejen til en nådig Gud på dommens dag. Men når dommens dag pilles væk fra Luthers budskab, så bliver han ikke andet end en interessant historisk figur.

Lina Sandells sange om Jesu genkomst har i den grad bud efter os i dag:

Om han kom nu i dag, din Herre og Gud,
(...)

Mon dog alt, hvad dig nu er vigtigt og stort,
også da ville fylde din tid?

Mon dog alt, hvad i dag
bliver talt eller gjort,
ville optage hverdagens strid?
Besind dig dog, inden du svarer.

Ja: Besind dig dog, inden du svarer!

Hvad fylder dit liv? Ikke når du sidder på kirkebænken eller missionshusstolen en gang i ugen – men i hverdagen?

Hvis det ikke fylder for os, at Jesus snart kommer igen for at dømme verden, så må den lutherske og bibelske lære om retfærdiggørelsen med en indbygget naturnødvendighed miste sin betydning som vores hjertesag. For hvis vi ikke i vores hverdag tænker på, at vi en dag (måske *i dag?*) skal stå for en domstol – hvad skal vi så med en ”fremmed” retfærdighed?

Så bliver det en formsag for os. Det bliver en bekendelse med ord, men ikke med hjertet. Så klinger Konkordieformlens juridiske formuleringer kolde, livløse og ”teologiske” i vores ører.

Når blikket bliver jordvendt og sindet materialistisk, så mister vi interessen for frelsesvished og for sandhed og klarhed i læren om, hvem der frelses på dommens dag. Det kommer ikke til at fylde så meget for os selv. Vi mener, vi har hørt det, og vi regner det mere eller mindre som en selvfølge, at vi er frelst – fordi vi tror på Gud, kommer i de kristne sammenhænge og i øvrigt forsøger så vidt muligt at gøre de ting, man som kristne bør gøre.

Et materialistisk sind

At være materialistisk i sindet er ikke så kon-

kret en synd som for eksempel seksuel synd eller vredessynd. Det har heller ikke de samme umiddelbart negative konsekvenser. Derfor kan vi let overse, hvor alvorligt det er.

Er det for eksempel synd at eje en dyr bil? Er det synd, hvis man altid skal have den nyeste iPhone? Er det synd at tage på dyre rejser? Er det synd at kaste sig over tilbudsaviserne for at se, om der skulle være noget spændende i denne uge?

Og måske endnu vanskeligere: Er det synd at spare op og sikre sin fremtid økonomisk? Er det synd at have et hårdt spændt arbejdsliv for at få råd til gode og sikre forhold for familien? Og er det synd at gå meget op i, hvordan huset og haven og maden tager sig mest præsentabel ud, når der kommer gæster? Det er det vel ikke?

Eller – er det?

Det er lige så forkert at svare et generelt nej til de spørgsmål, som det er at svare et generelt ja. Men det er spørgsmål, som *skal* stilles, og som skal blive stående i vores liv til anfægtelse, bøn og selvransagelse – ud fra Bibelens egen vejledning om verdslighed og materialisme.

For Bibelen taler meget om det at være bundet til det jordiske. Og her skal kun tages nogle ganske få skriftsteder frem. Men bliver vi rigtigt stille for Bibelens vejledning, så kan vi ikke være i tvivl om, at mange af de ting, der umiddelbart kan se så uskyldige ud, i virkeligheden er en stor og mægtig fjende i vores liv, som vil have os bort fra Jesus og den livgivende lære i Guds ord.

Bibelens advarsler mod rigdom

Anstreng dig ikke for at vinde rigdom, det sætter din forstand ud af spillet, står der i

Ordsprogenes Bog 23, vers 4.

Det udsagn er den gennemgående linje i Bibelens undervisning om det at være bundet til det jordiske. Jesus taler om "denne verdens bekymring og rigdommens *blændværk*" (Matt 13,22), og Paulus taler ligesom Jesus til de rige i denne verden om, at de i stedet for at samle sig skatte på jorden, skal koncentrere sig om den skat, der er grundvolden for evigheden. For kun på den måde kan man gribe *det virkelige liv* (1 Tim 6,19, jf. Matt 6,19-20).

Rigdom og optagethed af det materielle er altså ifølge Bibelen noget, der bedøver sindet og blænder forstanden, så man ikke ser virkeligheden i øjnene! Det er som at komme ind i en fortryllelse, hvor denne verdens fyrste ønsker at drive os længere og længere ind i sit spind, så vi til sidst er viklet helt ind i vantroens mørke, og troens blik er udslukt i vores hjerte.

Når blikket bliver jordvendt og sindet materialistisk, så mister vi interessen for frelsesvished og for sandhed og klarhed i læren om, hvem der frelses på dommens dag.

Sådan gik det for Demas, Paulus' betroede medarbejder: "Demas har forladt mig af kærlighed til denne verden" (2 Tim 4,10, jf. Filem 1,24).

Men Demas var langt fra noget enkeltstående tilfælde: "Kærlighed til penge er roden til alt ondt; drevet af den er nogle blevet ført bort fra troen" (1 Tim 6,10).

Når vi er optagede af at vinde rigdom i verden, sætter det vores forstand ud af spillet!

Vi kommer nemlig til at klynge os til, hvad vi opnår her i verden. Vi tror, at vi kan opnå tryghed og sikkerhed i vores liv ad materialismens vej. Og evighedsperspektivet glider langsomt og umærkeligt væk fra vores bevidsthed.

Men pludselig en dag får vi fært af ilden i kulisserne. Den dødelige sygdom melder sig. Eller bilulykken. Eller – måske flænges den ubevægelige himmel faktisk af et lyn fra øst til vest – Jesus kommer igen som dommer over hele verden!

Så står du pludselig rippet for alt det jordiske, du har klynget dig til. Og så skal du erfare, at det er sandt, hvad den gamle visdom for så mange år siden har profeteret: "Rigdom gavner ikke på vredens dag, men retfærdighed redder fra døden (...) Ved det uretfærdige menneskes død er håbet ude, og forventningen til rigdom skuffes. Den retfærdige ud-fries af nøden, den uretfærdige får hans plads" (Ordsp 11,4.7-8).

Forventningen til rigdom skuffes! Al vores materielle vinding, som giver os sikkerhed og glæde her på jorden, viser sig at være en falsk sikkerhed, der har levetid som en sæbeboble. "Når du vender dit blik mod rigdommen, er den borte, for den laver sig vinger og flyver mod himlen som en ørn" (Ordsp 23,5). "Da vil himlene forgå med et brag, og elementerne vil brænde op, og jorden og alt det menneskeskabte på den vil vise sig som det, det er," nemlig: en drøm, et luftkastel, et blændværk, der hindrede os i at se virkeligheden i øjnene.

Gudsfrygten forsvinder

Når vi i Ordsprogenes Bog læser, at det at anstrenge sig for at vinde rigdom sætter forstanden ud af kraft, så er det værd at bemærke, hvordan Ordsprogenes Bog ellers taler om

visdom og forstand. Hovedordet, hvis budskab bliver fremhævet gentagne gange, er det vigtige ordsprog: "At frygte Herren er begyndelsen til visdom, at kende den Hellige fører til forstandighed" (Ordsp 9,10, jf. 1,7.29; 2,1-5; 15,33 m.fl.).

Den sande visdom og forstand i Bibelen har at gøre med det at frygte Herren og at kende den Hellige. Og det er *denne* forstand, jagten efter rigdom sætter ud af spillet. Materialismen rammer altså *gudsfrygten* og det at *kende Gud som den Hellige*.

Det ser vi også af, at Guds ord sammenkæder gudsfrygten med begrebet *nøjsomhed*, som betyder at lade sig nøje med det, man har (1 Tim 6,6). Og faktisk siges det ganske radikalt i denne sammenhæng, at "har vi føde og klæder, skal vi lade os nøje med det" (1 Tim 6,8).

Når vi stræber efter rigdom i denne verden, forsvinder gudsfrygten, og vi får et overfladisk forhold til vores synd: "Men de, der vil være rige, falder i fristelse og baghold og henfalder til utallige tåbelige og skadelige tilbøjeligheder, som styrter mennesker i undergang og fortabelse" (1 Tim 6,9).

Læg mærke til ordene "fristelse", "baghold" og "tilbøjeligheder".

Når du præges af et materialistisk sind, falder du let i *fristelse*, for du tillader ikke dit hjerte at sige nej til noget, der giver dig en umiddelbar tilfredsstillelse (jf. Præd 2,10). Men disse fristelser og fald i synd kommer som *baghold*, det vil sige: uden at vi bliver anfægtet af dem! Vi ser dem ikke – de falder os i ryggen.

Derfor ledes vi heller ikke til et opgør med synden, men henfalder til utallige tåbelige og skadelige *tilbøjeligheder*. Synden bliver en vanesag for os, og vi lever fredeligt med den,

uden at vi tænker over, at det er noget specielt slemt. Vi ser ikke noget problem i at leve med disse tilbøjeligheder og samtidig kalde os kristne. Men Bibelen taler klart: De vane-synder, som vi lever uanfægtede med, *styrter mennesker i undergang og fortabelse*.

Materialismens vej er frafaldets vej.

Det ser så uskadeligt og uskyldigt ud, når vi lader vores sind fylde op med materielle og jordiske glæder. Men det leder os støt og roligt væk fra gudsfrygten og tanken om dommedag. Og i ly af vores bundethed til det jordiske vokser den skjulte synd i hjertet, uden at det fører os i anfægtelse, og da er vi på vej mod forhærdelsen over for Guds ord.

Rige i håbet

Bibelen har et alternativ til, hvad der skal fylde os. Der er nemlig en anden rigdom, vi skal stræbe efter, end den korte, jordiske sikkerhed:

"Men vi ønsker, at hver eneste af jer til det sidste vil vise den samme iver efter *den rigdom, som håbet rummer*, så I ikke bliver sløve, men efterligner dem, som ved tro og tålmodighed arver det, som Gud har lovet (...) Det håb er som et anker for sjælen; det er urokkeligt og sikkert og rækker ind bag forhænget" (Hebr 6,11-12.19).

Når Gud vil give os rigdom i håbet, så leder han os ofte gennem prøvelser, der viser os, at vi ikke kan have vores sjæls anker i denne verden.

I brevet til menigheden i Laodikea lyder Jesu ord: "Siden du siger: Jeg er rig, jeg har samlet til huse og mangler intet, og du ikke ved, at hvis nogen er elendig og ynkelig og fattig og blind og nøgen, er det dig, så råder jeg dig til hos mig at købe guld, der er lutret i ild, for at du kan blive rig, og hvide klæder at iføre

dig, for at din nøgenheds skam ikke skal ses, og salve til at salve dine øjne med, for at du kan se. Alle dem, jeg elsker, revser og tugter jeg“ (Åb 3,17-19).

Sådan gjorde Jesus engang, sådan gør han i dag, og sådan vil han i sin store nåde blive ved med at føre sit folk: så vi mister sikkerheden i os selv, står fattige, nøgne og utildækkede med al vores usselhed og skam – men må få vores rigdom og vores hvide klæder hos Jesus.

Guds vækkende kald

Når verdsligheden griber dit hjerte, og du oplever dig selv mere og mere ligeglad både med din synd og med frelsen, så må du høre Guds vækkende kald gennem sit ord. Du må se *alvoren* i din verdslighed og ligegyldighed. For Guds ord siger jo netop, at den er *roden til alt ondt*, som har ført mange mennesker i fortabelsen.

Men så må du også få lov til at gribe *evangeliet* i den lutherske og bibelske lære om, hvad det vil sige at være kristen.

Når du er blevet stille for Bibelens ord, der så ligefremt og direkte afdækker verdsligheden i dit liv, så tænker du måske, at du vist aldrig bliver en rigtig kristen.

Og det er sådan set godt, hvis du tænker det. For det er sandt. *Du bliver aldrig en rigtig kristen!*

“Hvad for noget?” tænker du. “Skulle du ikke til at fortælle mig om evangeliet?”

Jo, netop! Evangeliet, og det, som den lutherske og bibelske lære med al tænkelig klarhed og tydelighed forkynder for dig, er: Du bliver aldrig nogensinde en rigtig kristen! Dit hjerte vil uforanderligt og uforbederligt hænge ved synden og ved alt det jordiske! Men der er én, som står parat til at gå i dit sted. Ja, han *har allerede taget din plads*, da

han døde for dig og tog al din ugudelighed og verdslighed og ligegyldighed op på korset for at frelse dig (Rom 5,6-11).

Det ord skal intet tage fra alvoren i Bibelens advarsler om, hvad det gør ved os at lade os fylde af alt det jordiske. Og du må høre det som et indtrængende kald til opgør med synden og ligegyldigheden i dit liv. Et kald til atter at søge den hellige Gud, hvor han er at finde: på knæ for ham over en åben bibel.

Men sammen med dette kald må du høre det frisættende evangelium:

Så radikalt må det siges: at der i evangeliet intet andet gælder end den ene person Jesus Kristus. Den, som kender Jesus, han må takke Gud, for han ved, hvor han skal hente sin trøst, hjælp og vished om frelse (M. Luther¹).

Er evangeliet for mig?

Det kan være svært at høre det evangelium som et ord *til mig*, hvis jeg er plaget af anfægtelse og anger over en stor og overvældende synd, som jeg ikke er i stand til at tilgive mig selv for.

Alligevel er det på en måde mere ukompliceret at tage imod og glædes over evangeliet, når jeg er meget anfægtet. Langt værre er det, når jeg *ikke* føler nogen anfægtelse eller smerte over synden i mit liv. Når jeg i al min verdslighed knapt orker at bede om tilgivelse og ikke føler nogen reel smerte over den synd, jeg har begået.

Når jeg har det sådan, virker det for letkøbt at bede om tilgivelse. Jeg føler jo ikke den rigtige smerte over synden, som skulle være kendetegnet på Guds børn i deres kamp.

Og når jeg har det sådan, begynder jeg måske at spekulere på: *Er den lutherske lære nu også sand? Er der måske noget, vi har misforstået?*

I den situation kan det være nærliggende at

se mod den katolske kirkes mere “dynamiske” forståelse af, hvordan et menneske bliver frelst. For det virker urimeligt, hvis Gud skulle kunne tilgive så kold og ligeglad en type som mig. *Der må være noget i mig, der mangler!* Der må være noget, der skal ændres i mit hjerte, hvis jeg skal kunne kalde mig Guds barn.

Det virker for letkøbt at bede om tilgivelse. Jeg føler jo ikke den rigtige smerte over synden, som skulle være kendetegnet på Guds børn i deres kamp.

I virkeligheden er det, der sker, at Gud er ved at pille det allersidste af mit religiøse kluns af, så jeg står helt nøgen og utildækket for hans ansigt. Og jeg søger efter, hvad jeg kan gribe fat i og dække mig med – prøver måske at få en tåre over synden frem, eller prøver at beslutte mig for, at det skal blive anderledes med mig. Men Gud vil ikke lade mit projekt lykkes. Næste gang sidder jeg der i den samme situation. Og det bliver sværere og sværere for mig at få tåren frem eller at beslutte mig for, at jeg skal blive anderledes. Det bliver også mere og mere vanskeligt for mig at have med Gud at gøre, og jeg undgår bevidst stilheden for Guds ord – begraver mig i verdslige gøremål og underholder mig og bedøver mig væk fra virkeligheden.

Når du står i sådan en situation, har forventningen til dit eget kristenliv og din villighed til at have med Gud at gøre lidt et alvorligt knæk.

Men netop *sådan* vil Gud have dig i tale.

Rosenius udtrykker det med stor sjælesørgersk erfaring:

“Jeg erkender ikke synden, for jeg er så ligegyldig og letsindig”, siger du.

Ja, men netop dette at være ligegyldig og letsindig er en stor ondskab. Det er selve kilden til al synd. Det er hjertets ondskab, du nu kender. Og det er nødvendigt.

“Jeg er jo ikke sønderknust og angerfuld, men bare selvsikker og hård”, siger du.

Og deri har du ret, og det er godt, at du selv er klar over det og godt, at det gør dig forfærdet².

Din “letsindighed”, dvs. din mangel på anfægtelse og alvor, må ikke føre dig bort fra Gud! For det, der er ved at ske med dig, er ikke andet, end at din erfaring af synden i hjertet *uddybes* i en retning, som du slet ikke havde troet mulig, da du først kom til tro.

At være en synder

I Bibelen læser vi: “Kristus Jesus kom til verden for at frelse syndere” (1 Tim 1,15).

Jeg tror, at vi er blevet så vant til at høre ordet ”syndere”, at vi godt kan få et lidt idyllisk billede af, hvad en synder egentlig er: En synder er sådan en alvorlig og oprigtig, samvittighedsfuld og angerfuld person, der tager det meget nøje med synden og kommer frem for Gud med den hver aften, inden han går i seng ...

Nej! En synder er en fjende af Gud! En synder er *ond* – ond som Djævelen selv!

Når vi lytter til Guds afslørende ord om, hvad der bor i os, så vil vi også få denne skræmmende virkelighed om vores egen menneskenatur at se. Vi vil komme til at opleve, at der faktisk ikke er noget fromt i at være en synder. Vi vil få brug for Jesus på et dybere plan, end vi havde tænkt, da vi først mødte evangeliet.

Så erkender man som Per Nordsletten: “Jeg

ringe var, er værre vorden, ser stadig mer' af hjertets dynd.“

Og hjertets dynd er ikke noget smukt syn. ”Thi fra hjertet udgår onde tanker, mord, ægteskabsbrud, utugt, tyveri, falsk vidnesbyrd og bespottelser” (Matt 15,19).

Men det er sandt, hvad Luther siger i sin udlægning af Galaterbrevet 1, vers 4, hvor der står om Jesus Kristus, som gav sig selv hen for vore synder: ”Kristus er givet hen ikke for opdigtede eller billedlige, men for sande, ikke for små, men for de allerstørste, ikke for en og anden, men for alle, ikke for overvundne (for intet menneske, ikke engang en engel kan overvinde den mindste synd), men for ubesejrede synder.”

Og det er sandt, som Per Nordsletten fortæller sin bekendelse:

Jeg ringe var, er værre vorden,
ser stadig mer' af hjertets dynd.

*Dog må jeg være Jesu brud.
O du forunderlige Gud!*

Så radikalt må det siges: at der i evangeliet intet andet gælder end den ene person Jesus Kristus.

En bøn efter Guds hjerte

Når du anfægtes over din manglende anfægtelse – og når du bliver så træt af dig selv, at du næsten ikke kan holde det ud, fordi du er så kold og død og tom indeni – så kan du vælge i vrede at forlade Ordet om, at Jesus er din retfærdighed.

Du kan vælge at flygte fra Gud ind i verdslighedens drømmeverden.

Eller du kan flygte fra Gud ind i en farisæisk tankegang, hvor du som i katolicismen klyn-

ger dig til den forandring, der skal ske med dig. Du kan flygte fra Gud ind i næstekærlighed og mission eller ind i inderlig og hengiven bøn og lovsang. Eller i meget konservative sammenhænge kan du flygte fra Gud ind i de rigtige meningers slot, hvor du i samtaler med andre er flittig til at tage afstand fra de mest trendsættende, moderne og overfladiske strømninger og bevægelser.

Alt sammen ting, der i den sammenhæng, du befinder dig i, betyder, at du kommer til at *tage dig ud* som en sand og sund kristen. Men at få den anerkendelse fra mennesker er jo bare en flugt. Og tænk, når *Gud* en dag finder dig, som han fandt Adam i Edens have. Så står du der – nøgen og fuld af skam for hans ansigt som et tomt og ussel menneske. Flugten fra Gud er i det lange løb dømt til at mislykkes.

Men hør nu: at du har kærlighed til synden; at du ikke magter at gøre op med den; at du bliver mere og mere verdslig og egoistisk i dit sind; og at du får et mere og mere forfærdende syn for, hvor afgrundsdyb og upåvirket en ondskab, der bor i dig – det må ikke føre dig bort fra Jesus! Det må da tværtimod føre dig *hen* til ham. For har du nogensinde haft mere brug for ham som din eneste redning?

”Kristus Jesus kom til verden for at frelse *syndere*.” Hør nu indholdet af det ord!

Uanset hvor uforbederlig, du føler dig, så må du ikke søge væk fra Ordet om, at *han er din fred*. Du må komme til Jesus med din synd ”for tusinde gang”, og du må takke ham af hjertet for hans fuldbragte frelse. Udøs dit hjerte som vand for Herrens ansigt, og vær ikke uoprigtig over for din Frelser, men tro kun på, at han jo netop kender dig helt ind i det inderste mørke, som du selv viger tilbage

for at se i øjnene – og at han alligevel forkynder evangeliet for dig (Klages 2,19; Sl 84,12; Sl 139; Matt 26,33-34; Luk 5,31-32).

Når du står på anfægtelsens yderste rand, så bliver det sikkert ikke nogen stor og varm og frydefuld tak med anger over synden og stærke følelser i hele kroppen. Men du må sige til Jesus, som det er: ”Jesus, jeg kan ikke få mig selv til at græde over synden. For det har jeg gjort så mange gange før. Og jeg ved jo, at jeg falder igen – og igen. Men Jesus, jeg er led og ked af, at det skal være sådan, og at jeg skal være så ligeglad med min synd. Jeg har lyst til at sige: ‘Herre, gå fra mig, for jeg er en syndig mand!’ Jeg kan næsten ikke holde ud at være i nærheden af din hellighed. Men jeg beder dig – stille og roligt og uden store løfter og visioner, for det magter jeg ikke: Tilgiv mig – for tusinde gang! Se i nåde til mig! Lad min forfærdelige synd være dækket af dit dyrebare blod. Du siger jo selv, at du gav det for *ugudelige* – og sådan en er jeg. Jesus, min synd er større, end jeg kan overskue. Men jeg tror på, at din nåde er endnu større. Og det klynger jeg mig til. Amen.”

Hvor sådan en bøn fødes i et hjerte, der knyttes et menneske til Jesus og rodfæstes i ham. Og måske føles det ikke godt. Men noget bedre kan ikke ske for et menneske.

Vær ikke uoprigtig over for din Frelser, men tro kun på, at han jo netop kender dig helt ind i det inderste mørke, som du selv viger tilbage for at se i øjnene – og at han alligevel forkynder evangeliet for dig.

Den livgivende lære og den sande skat

For den, der anfægtes ved tanken om Jesu genkomst; for den, der ser og overvældes over synden i sit liv, og gang på gang må tvivle på, om det virkelig kan være sandt, at jeg er Guds barn – for det menneske er Konkordieformlens helt objektive forankring af retfærdiggørelsen i Guds tilregnede nåde for Jesu skyld den største og mest glædelige trøst, man kan tænke sig.

Det er muligt, at det ikke er en stor begejstringsglæde, der melder sig, hver gang man hører det. Men det er en *dyb* og *varig* glæde, som ofte er stærkest, når den ydre fred og glæde er mindst.

Og på samme måde rummer denne lære også en dyb og varig frisættende *kraft*. For når jeg ser, at Jesus virkelig har frikøbt mig for *al* min synd og har skænket mig *al* sin himmelske herlighed og retfærdighed – så fyldes mit hjerte af en dyb taknemmelighed og lyst til at gøre alt det gode, som jeg ikke behøver at gøre for min frelses skyld.

Tænk hvis vi i år på ny kunne banke Luthers tese nr. 62 op – om ikke på en slotsport, så dog i vores hjerte: *Kirkens sande skat er det højhellige evangelium om Guds ære og nåde*. Tænk hvis det igen kunne fylde hjerterne med en dyb taknemmelighed, at evangeliet drejer sig om *Guds* nåde og *Guds* ære – og intet i mig!

Det er vejen til fred og frimodighed – og vejen til vækkelse og daglig omvendelse – midt i de sidste tiders frygtindgydende frafaldsstrøm.

Lad os slutte denne artikel med nogle ord af Luther selv:

Når vi vil gribe læren om syndernes forladelse, må vi komme ud over os selv og hæve

os op over fornuften, som vil strides med os. Vi må lære at komme så højt op, at vi hverken ser synden eller de gode gerninger, som fornuften vil holde frem for vores øjne. Og så må vi søge vores fodfæste og faste ankergrund i denne trosartikel uden at bryde os om noget andet.

Nåden og syndsforladelsen må vi holde op – ikke bare mod synden, men også mod de gode gerninger, så al menneskelig retfærdighed og hellighed bliver udelukket. Min synd og min hellighed må jeg lade blive hernede på jorden, for de angår kun mit nuværende liv. Men i Himlen har jeg en anden skat, som er større end både min synd og min hellighed. For i Himlen sidder Jesus og holder mig i sine arme, skjuler mig med sine vinger og over-skygger mig med bare nåde.

Nu indvender du måske: Hvordan kan det være muligt, når jeg nu dagligt føler min synd, og når samvittigheden fordømmer mig og viser mig Guds vrede?

Men det er jo netop derfor, det er så vigtigt med denne lære! Den kristne retfærdighed er ikke andet end ene og alene syndernes forladelse! Her er vi i et rige, som kun omgås med syndere, og her har vi at gøre med en overvældende nåde, der tager al vrede bort.

Det hedder netop ”syndernes forladelse”, fordi vi over for Gud er syndere fuldt og helt. Om vi så har al menneskelig retfærdighed, er der ikke andet end synd i os. For når Jesus taler om “synder”, så må det være store og alvorlige synder, og når han taler om “forladelse”, så er det ikke en spøg, men ramme alvor³.

1 Så fast en borg, 29. november.

2 C.O. Rosenius, *Vejledning til fred*, Credo 1992, s. 97.

3 Så fast en borg, 23. november.

Lars Borgström: Bibligt och romersk- katolskt - vari består skillnaderna?

Lutherska Församlingen 2016
214 sider
149 SEK

Det er en vigtig bog for dem, der på en eller anden måde er i berøring med katolikker eller selv har sat sig ind i den katolske lære og er anfægtet af den. Men samtidig er bogen faktisk en virkelig god og opbyggelig bog, også for alle dem, der intet forhold har til katolicismen.

I en tid, hvor forskellen mellem luthersk og katolsk mere og mere fortoner sig og negligeres, er det af uvurderlig betydning med klar tale. Det får vi her – i den klareste og mest fyldestgørende bog, jeg har læst om forskellen mellem bibelsk-luthersk tro og katolsk tro.

Sagen er nemlig, at den katolske kirkes lære repræsenterer en vranglære, som det ligger meget nær for vores natur at søge ind i, uanset om vi tænker om det som katolicisme eller ej. Det er den vranglære, der siger, at vi ikke har nok i Jesus alene, troen alene, nåden alene, Skriften alene. Der skal føjes noget til!

Sådan siger vores natur, og sådan siger den katolske kirke. Men Bibelen siger noget andet.

Det allerbedste ved denne bog er, at den ikke bare redegør for, hvad der er luthersk lære, modsat katolsk lære. Den leder os nemlig ind i det *bibelske* grundlag for den lutherske lære. Og dét er virkelig opbyggeligt, frimodigheds-givende og trosstyrkende!

Som et eksempel bringer vi på de følgende sider et uddrag af bogen, der fører os ind i, hvorfor det er bibelsk at tale juridisk om retfærdiggørelsen som Guds frifindelsesdom – og hvorfor den katolske lære om retfærdiggørelsen som en proces, der foregår inde i mennesket, derfor ikke kan harmonere med Bibelen.

Bogens måske vigtigste kapitel giver svar på typiske romersk-katolske indvendinger mod den lutherske retfærdiggørelseslære:

Bygger læren om troen alene ikke på et meget smalt og selektivt udvalg af Paulus-tekster?

Taler Jakobs Brev ikke udtrykkeligt om retfærdiggørelse gennem tro og gerninger?

Har Luther forfalsket Bibelens budskab med sin oversættelse?

Taler Bibelen ikke mange steder om gode gerninger som nødvendige for frelsen?

Disse og flere andre spørgsmål møder gode og solidt bibelsk funderede svar i bogen.

Lars Borgström skriver også om for eksempel Skriften og traditionen, kanondannelsen, den katolske kirkes åbning over for andre religioner, forholdet til Jomfru Maria og helgenerne, den romerske kirkeforståelse, pave-dømmet og sakramenterne – hele tiden holdt op imod Bibelens tale.

Man kan måske godt mene, at det er en lidt teologisk bog. Men for det første er Lars Borgström sådan en slags teolog, der forstår at forklare noget med meget indhold på en meget enkel måde! Og desuden er det tydeligt at mærke, at det er en bog, der har noget på hjerte. “Denna bok är skriven i en nödsituation“, siges det helt fra bogens begyndelse (s. 7). Og det er meget tydeligt, at det er nød (og ikke bare teologisk interesse), der hele vejen er drivkraften i bogen.

Bogen anbefales varmt som opbyggelsesbog og som den absolut bedste og mest fyldestgørende bog om forholdet mellem bibelsk og katolsk tro, jeg har læst.

- Henrik Gren Hansen

Bogen anbefales varmt som opbyggelsesbog og som den absolut bedste og mest fyldestgørende bog om forholdet mellem bibelsk og katolsk tro, jeg har læst.

Bogen kan bestilles ved henvendelse til Lars Borgström på lars@predikan.se. Det vil også snart være muligt at bestille bogen via bethesda.dk.

RETFÆRDIGGØRELSEN - FORVANDLING ELLER FRIFINDELSE?

Af Lars Borgström

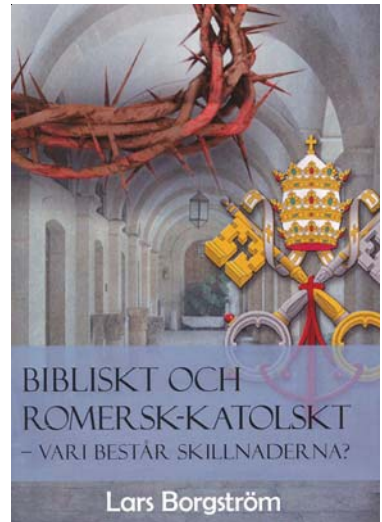
Retfærdiggørelsens natur

Hvad mener Bibelen, når den taler om retfærdiggørelse?

Grundlæggende er der to forskellige forståelser af dette. Den romersk-katolske kirke mener med retfærdiggørelse en gradvis forandring til det bedre hos det menneske, der retfærdiggøres. Mennesket forvandles og bliver mere og mere retfærdigt, jo mere det lader sig påvirke af Guds nåde og samvirker med denne for at forøge den endnu mere. I den romersk-katolske kirkes seneste katekismus læser vi for eksempel i et citat fra modreformationens kirkemøde i Trient (1545-1563): ”Retfærdiggørelsen omfatter altså syndernes forladelse, helligelse og fornyelse af det indre menneske” (par. 1989). Den lutherske forståelse er derimod den, at retfærdiggørelsen indebærer en frikendende dom; mennesket *erklæres* retfærdig. Det er altså ikke noget, der forandrer mennesket, men noget konstaterende: en frisættende domskendelse.

Derfor kalder man den lutherske forståelse ”forensisk”. Tillægsordet ”forensisk” har med

Uddrag af bogen *Bibelskt och romersk-katolskt – vari består skillnaderna?* s. 63-70.
Oversættelse: Henrik Gren Hansen

domstole og retsvæsen at gøre. På ”forum”, torvet, den offentlige plads i de antikke byer, kunne domstolene lade retfærdigheden ske fyldest.

Det Gamle Testaments brug af begrebet retfærdiggørelse

Hvilken af disse to forståelser er nu den rigtige, den bibelske?

I Det Gamle Testamente er det hebraiske ord

for at retfærdiggøre *hisdi'q*, og en af de første gange vi møder dette ord er i Femte Mosebog 25, vers 1: "Når to mænd ligger i strid med hinanden, og de bringer sagen for retten for at få den afgjort, skal man frikende den uskyldige og dømme den skyldige" (jf. oversættelse i den svenske Folkbibel).

Bag ordet "frikende" ligger det hebraiske ord *hisdi'q*, retfærdiggøre. Man kan altså oversætte verset sådan: "Når to mænd ligger i strid med hinanden, og de bringer sagen for retten for at få den afgjort, skal man retfærdiggøre den uskyldige og dømme den skyldige."

Vi forstår med det samme, at her kan der ikke være tale om, at man forbedrer den, der bliver ført for retten, sådan at denne bliver moralsk bedre i rettergangsprocessen. Der er derimod tale om at fælde en frikendende dom over den uskyldige, at erklære denne for retfærdig.

I Ordsprogenes Bog 17, vers 15, står der: "Den, der frikender en skyldig, og den, der dømmer en uskyldig, vækker begge Herrens afsky."

Også her oversættes *hisdi'q* med "frikender". Hvis vi oversætter med ordet retfærdiggøre, bliver verset som følger: "Den, der retfærdiggør en skyldig, og den, der dømmer en uskyldig, vækker begge Herrens afsky."

Igen forstår vi, at der ikke er tale om at forbedre en skyldig, når man retfærdiggør ham i domstolen. Der er derimod tale om en frikendelse, sådan som det også er oversat her. Det at erklære en skyldig retfærdig, er, som vi ser, noget, som Herren ifølge Bibelen vender sig imod. Det vækker Herrens afsky at erklære nogen retfærdig, som ikke er det.

Det Nye Testaments brug af begrebet retfærdiggørelse

Det nytestamentlige græske ord for retfærdiggøre er *dikaioún*.

Lad os med det samme slå fast, at det ord har præcist det samme forensiske, retslige indhold som det hebraiske *hisdi'q*. Et tydeligt eksempel på *dikaioúns* forensiske karakter er Romerbrevet 8, vers 33-34: "Hvem vil anklage Guds udvalgte? Gud gør retfærdig. Hvem vil fordømme? Kristus Jesus er død, ja endnu mere, han er opstået og sidder ved Guds højre hånd og går i forbøn for os."

Retfærdiggørelsen har her at fordømme som modsætning. Hvis katolikkerne havde ret i, at retfærdiggørelsen indebærer en gradvis moralsk forbedring, ville modsætningen ikke have været at fordømme. Det ville have været at forværre, forhærde eller lignende.

For at gøre al videre diskussion overflødig om, hvilket indhold ordet *dikaioún* har i Det Nye Testaments græsk, vil jeg fremholde Lukasevangeliets 7, vers 29: "Hele folket, som hørte ham, også tolderne, gav Gud ret og lod sig døbe med Johannes' dåb."

Når der her står, at folket gav Gud ret, står der, at de *retfærdiggjorde* Gud. Der er altså udsagnsordet *dikaioún*, der bruges.

Kan folkets retfærdiggørelse af Gud betyde, at Gud forbedres og bliver mere hellig og sandfærdig? Naturligvis ikke! Gud kan ikke forandres, Han er "lysenes Fader, hos hvem der ikke findes forandring eller skiftende skygge" (Jak 1,17). Folkets retfærdiggørelse af Gud betød derimod, at de anså Ham for at være retfærdig, i dette tilfælde at de gav Ham ret i Hans forordning angående dåben til omvendelse og syndernes forladelse.

Ordet *dikaioún* har altså et tydeligt forensisk indhold.

Konklusion

Vi ser af dette, at den romersk-katolske forståelse af, hvad retfærdiggørelsen indebærer – den gradvise, positive forvandling af et menneske – ikke stemmer, hverken i Det Gamle eller Det Nye Testamente. Dette er i øvrigt et faktum, som også den moderne bibelforskning i almindelighed erkender.

Retfærdiggørelsens omfang

Af Herrens ord i Ordsprogenes Bog 17, vers 15 – at den, der frikender en skyldig, vækker Herrens afsky – skulle man tro, at retfærdiggørelsens omfang måtte indskrænke sig til at gælde ét eneste menneske, nemlig Jesus Kristus. Om Ham siges det jo, at Han var uden synd (Hebr 4,15), men om alle andre, at de har syndet og har mistet herligheden fra Gud (Rom 3,23).

Hvis Herren skulle erklære andre end Jesus retfærdig, burde den logiske følge af Ordsprogenes Bog 17,15 og Romerbrevet 3,23 jo være, at Herren selv er afskyelig.

En logisk opstilling

En enkel logisk opstilling kunne se sådan ud:

Præmis 1: Den, der erklærer uretfærdige for retfærdige, vækker Herrens afsky (Ordsp 17,15).

Præmis 2: Alle mennesker er uretfærdige (Rom 3,23).

Præmis 3: Gud erklærer mennesker retfærdige.

Konklusion: Herren selv vækker Herrens afsky.

Eftersom vi ved, at Gud er retfærdig (Sl 51,6; 2 Thess 1,6), burde det følge, at en af præmisserne, for eksempel nr. 3 ovenfor – Gud erklærer mennesker retfærdige – er falsk (vi

har jo allerede set, at præmis 1 og 2 er sande ifølge Bibelen).

Alligevel ved vi fra Bibelen, at Gud faktisk kalder andre end Jesus for retfærdige. For eksempel står der om Abraham, hvis synder er beskrevet i Bibelen, at Gud regnede ham for retfærdig (1 Mos 15,6).

Hvordan kan Gud erklære den, der er uretfærdig, for retfærdig? Kommer Gud så ikke til at vække afsky i sine egne øjne?

Eller er der måske en præmis, der mangler i vores opstilling?

Stedfortræderen

Svaret på disse spørgsmål har at gøre med, hvad en anden har gjort. Det er på grund af en andens fortjeneste, at et menneske kan erklæres retfærdig.

Dette findes der belæg for i flere bibeltekster i Det Gamle Testamente, men for at gøre det enkelt vil vi gå lige til det mest kendte sted – det sted, som måske også udgør højdepunktet på hele den gammeltestamentlige åbning: Esajas 53.

Al den uretfærdighed, al synd og ondskab, som menneskeslægten har gjort sig skyldig i, blev lagt på Herrens lidende tjener, som er Jesus Kristus (ApG 8,32-35). I Esajas 53, vers 4-6 læser vi: ”Men det var vore sygdomme, han tog, det var vore lidelser, han bar; og vi regnede ham for en, der var ramt, slået og plaget af Gud. Men han blev gennemboret for vore overtrædelser og knust for vore synder. Han blev straffet, for at vi kunne få fred, ved hans sår blev vi helbredt. Vi flakkede alle om som får, vi vendte os hver sin vej; men Herren lod al vor skyld ramme ham.”

Alt det, der gjorde, at vi ikke var retfærdige; overtrædelser, synd og skyld, blev Jesus straffet for. Dette kalder man i dogmatikken for Kristi passive lydighed. Han led på korset alle

den evige fortabelses kvaler, Helvedes uendelige pine, så vi ikke behøver det.

Al den uretfærdighed, al synd og ondskab, som menneskeslægten har gjort sig skyldig i, blev lagt på Herrens lidende tjener, som er Jesus Kristus.

Guds lov kræver imidlertid også en positiv lovopfyldelse, hvis et menneske skal anses for at være retfærdig. Der står i Tredje Mosebog 18, vers 5: ”I skal holde mine love og retsregler; det menneske, der følger dem, skal leve ved dem. Jeg er Herren!” Og i Tredje Mosebog 19,2: ”I skal være hellige, for jeg, Herren jeres Gud, er hellig.”

Nu går vi tilbage til Esajas 53 og ser, at også dette har Jesus gjort i vores sted.

I vers 11 læser vi (oversat til dansk fra den svenske Folkbibel): ”Gennem sin kundskab erklærer min retfærdige tjener de mange retfærdige.” I en note i Folkbiblen står der om det hebraiske ord, som normalt betyder *kundskab*: ”indebærer ikke kun viden, men også fællesskab, her Messias’ syndfrie fællesskab med Gud”.

Dermed kan vi omskrive verset som følger: ”Gennem sit syndfrie fællesskab med Gud, dvs. gennem sit hellige liv, hvor Han i alle ting levede efter Guds bud, erklærer min tjener de mange retfærdige.”

Mennesket selv kan altså ikke leve i overensstemmelse med Guds vilje og ad den vej erklæres retfærdig. Men Jesus har levet et helligt, uskyldigt og rent liv i alle menneskers sted. Derfor profeteres der om Ham i Jeremias’ Bog 23, vers 6, hvor han kaldes konge og en retfærdig spire af Davids slægt: ”Han

skal få dette navn: ‘Herren er vor retfærdighed’.”

Jesus selv er vores retfærdighed.

Denne lovopfyldelse i vores sted kalder man i dogmatikken Kristi aktive lydighed.

Det retfærdige i Herrens domfældelse

På korset skete der et saligt pladsbytte. Jesus tog vores synd, og vi fik Hans retfærdighed. Jesus tømte vredens bæger, så vi kunne drikke velsignelsens bæger. Han udstod lidelse for vores synders skyld og udkæmpede en forfærdeligt hård strid i vores sted. Han var ene om det, der var ingen tilbage af os mennesker, der kunne udføre det eller blot være vores Frelser behjælpelig, så besmittede af synd og ondskab, som vi mennesker er. Selv ikke Peter kunne i al sin iver gøre det allermindste for sin Mester. I farens stund flygtede han sammen med de øvrige disciple og forlod Jesus. ”Vi flakkede alle om som får, vi vendte os hver sin vej; men Herren lod al vor skyld ramme ham“ (Es 53,6).

Alt er sammenfattet i Sønnen, såvel vreden som tilgivelsen. Vreden har gået sin gang. Ikke en eneste synd er forblevet ustraffet. Og en fremmed retfærdighed, Kristi retfærdighed, er blevet tilregnet os.

I Esajas 1, vers 27 står der (oversat til dansk fra den svenske Folkbibel): ”Gennem ret skal Zion frikøbes, gennem retfærdighed de, der vender tilbage.“ Ja, vi er virkelig blevet frikøbt, retfærdiggjorte på helt retslig grund. Ved vores retfærdiggørelse, hvor Herren erklærer os retfærdige, forbryder han sig ikke mod sit eget ord, der siger: ”Den, der frikender en skyldig, og den, der dømmer en uskyldig, vækker begge Herrens afsky“ (Ordsp 17,15). Det er for Jesu Kristi skyld, vi erklæres retfærdige.

Det imputative i retfærdiggørelsen

Eftersom Kristi retfærdighed tilregnes os, kaldes den bibelske retfærdiggørelseslære også imputativ, af det latinske *imputare*, som betyder "at tilregne".

Vi har set, at i Jeremias 23, vers 30, kaldes Jesus selv vores retfærdighed. I Det Nye Testamente fremholdes denne dyrebare sandhed i Første Korintherbrev 1, vers 29. Der står der, at ingen skal have noget at være stolt af over for Gud, og grunden til det fremholdes i de følgende vers: "Men ham skyldes det, at I er i Kristus Jesus, som er blevet visdom for os fra Gud, både retfærdighed og helligelse og forløsning, for at 'den, der er stolt, skal være stolt af Herren,' som der står skrevet" (v.30-31).

Gud har altså gjort Jesus Kristus til vores retfærdighed, og Han sidder nu på Faderens højre side i Himlen. Der kan ingen djævel eller nogen anden komme og bryde ned, gøre noget om igen eller på nogen måde stille spørgsmålstegn ved Ham. Vores retfærdighed er helt uantastelig. Paulus skriver: "Ham, der ikke kendte til synd, har han gjort til synd for os, for at vi kunne blive Guds retfærdighed i ham" (2 Kor 5,21).

Yderligere belæg for den imputative retfærdiggørelse er alle de steder, hvor der tales om at være klædt i de hvide klæder, bryllupsdragen eller lignende (Es 61,10; Luk 15,22; Åb 3,18; 6,11; 7,9; 16,15).

Med dette menes at tro på Jesus som sin Frelser og dermed tilregnes Hans retfærdighed;

at være lige så ren, uskyldig og hellig, som Han er.

Paulus skriver til de troende i Galatien: "For I er alle Guds børn ved troen, i Kristus Jesus. Alle I, der er døbt til Kristus, har jo iklædt jer Kristus" (Gal 3,26-27).

Dette er en så stor og underfuld sag, at et menneskes levetid ikke er lang nok til at overveje den. Tænk at være iklædt Guds Søn, en person i den hellige treenighed! Vi, der tror på Jesus, er iklædt Gud!

Hvem kan egentlig fatte dette?

Ja, vi er virkelig blevet frikøbt, retfærdiggjorte på helt retslig grund.

Et tillæg til den logiske opstilling

I den logiske opstilling ovenfor fik vi den helt blasfemiske konklusion, at Gud var afskyelig i sine egne øjne – selvom de tre præmisser var rigtige. Men da havde vi endnu ikke regnet med stedfortræderen Jesus Kristus. Han er Guds Lam, som gennem sin straf lidelse i vores sted har borttaget verdens synd (Joh 1,29). Han er også den rene, hellige Frelser, som blev født under loven (Gal 4,4), levede et fuldkomment liv i vores sted, og hvis retfærdighed vi må iklæde os (Gal 3,27).

På grund af dette salige pladsbytte er Gud ikke afskyelig, men retfærdig, når Han erklærer mennesker retfærdige (Rom 3,26).

Bogen "Biblskt och romersk-katolskt - vari består skillnaderna?" kan købes ved henvendelse til Lars Borgström på adressen lars@predikan.se. Den vil også snart blive tilgængelig i Bethesdas Boghandel, se bethesdas.dk. Det samme gælder udlægningen af Johannes' Åbenbaring, som anmeldes på næste side.

Lars Borgström: Utlægning av Uppenbarelseboken

Lutherska Församlingen 2016
515 sider
295 SEK

For dig, som har mod på at prøve kræfter med det svenske sprog og en grundig kommentar til Johannes' Åbenbaring, har den svenske teolog og forkynder, Lars Borgström, forfattet denne solide bog: *Utlægning av Uppenbarelseboken*.

Med en stor pædagogisk gave og evne til at forklare har Borgström fået nåde til at åbne et af Bibelens sværeste skrifter for os i denne kommentar. Gennem 515 sider føres du trygt og overskueligt gennem Johannes' Åbenbaring, hvor skrift får lov at fortolke skrift.

Du kan bruge kommentaren som opslag eller som studie af Åbenbaringsbogen fra ende til anden. Det sidste bør nok foretrækkes, da Borgström i indledningen giver en troværdig og bibelsk forståelse af, hvordan Åbenbaringsbogen bør tolkes. Her gennemgår han først kort og enkelt nogle primære misforståelser af Johannes' Åbenbaring og fører derefter læseren ind i en troværdig tolkning af Åbenbaringsbogen. Den tolkning, som bogen selv lægger op til.

Der gives også i indledningen hjælp til at forstå nødvendige udtryk, billeder, talsymbolik

og selve temaet i Johannes' Åbenbaring. Alt sammen uden at tingene presses unødigt, men således at vi kan forstå dem så langt, som Skriften selv fremlægger dem for os. Til opmuntring, afklaring og trøst i troen på Jesus.

Apokalypsis er det græske ord for åbenbaring. Og Johannes' Åbenbaring er den eneste "apokalyptiske" bog, vi har i Det Nye Testamente. Og man må erkende, at gennem denne kommentar rækkes vi en "apokalypsis", hvor vi sammen med apostlen Johannes får lov at "se", til hvor stor afklaring, trøst og hjælp, netop Åbenbaringsbogen er for Guds menighed på jord, nu i endens tid.

Ja, gennem kommentaren vil du opleve, hvor stor en plads Det Gamle Testamente har i forståelsen af Johannes' syner. Du vil stifte bekendtskab med den græske grundtekst og kirkehistorien. Du vil mindes om den heftige kamp i den åndelige verden, lige ved siden af dig. Du vil frydes over Guds magt og styrelse af historien til fordel for sin menighed. Og mest af alt vil du juble i troen over Guds vilje til at føre Kristi brud, dig som tror, frelst igennem alle trængsler hjem til herligheden – Det Nye Jerusalem.

Det er helt tydeligt Borgströms hensigt, at denne kommentar skal være en opmuntring og hjælp til dig, som tror på Jesus i endens tid. At du skal finde din trøst i Ordet, styrkes i troen og løfte dit blik i forventning til Jesu

Kommentaren kommer som en stor hjælp til afklaring af Bibelens tale om endetiden. Og som en god og stærkt forkyndende vejledning i en bibelsk luthersk skriftforståelse.

snarlige genkomst.

Derfor kan også den, der måtte se sig uenig i visse ting angående tusindårsriget, genkomsten osv. med stor glæde drage fordel af denne kommentar – for den forkynder Kristus gennem lov og evangelium til opbyggelse og frelse.

Bogen indeholder endvidere fem uddybende ekskurer, som er en hjælp til afklaring: 1) Om Antikrist, 2) Om at de udvalgte bliver

frøst, 3) Om bruden og skøgen, 4) Om tusindårsriget, 5) Om skrifter af Johannes og Højsangen.

Kommentaren kommer som en stor hjælp til afklaring af Bibelens tale om endetiden. Og som en god og stærkt forkyndende vejledning i en bibelsk luthersk skriftforståelse.

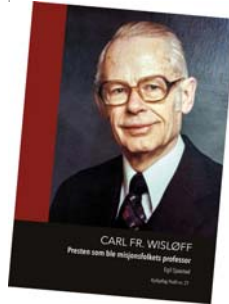
Den kan varmt anbefales enhver, som kunne ønske et dybt og sundt bibelsk kendskab til Johannes' Åbenbaring.

Egil Sjaastad: Carl Fr. Wisløff. Præsten som ble misjonsfolkets professor.

Portal forlag 2016

382 sider

399 kr. (via bethesda.dk)

Denne biografi hjælper os derfor til at forstå, hvem vi selv er, og hvor vi kommer fra. Sjaastad giver os en indføring i mange af de debatter, som vi og vore ledere har stået i fra 1920'erne og frem til årtusindskiftet. Samtidig får vi en kirkelig og teologisk

indplacering af samtidige personer, som Ole Hallesby, Olav Valen-Sendstad, Øvind Andersen og Tormod Vågen.

Egentlig er bogen en biografi om én bestemt person: Carl Fr. Wisløff. Men på grund af Wisløffs omfattende indflydelse bliver bogen også en introduktion til nyere kirkehistorie. Egil Sjaastad fortjener tak for begge dele.

Jeg vil i denne udvidede boganmeldelse præsentere Carl Fredrik Wisløff og give et lille indblik i, hvad vi gennem bogen lærer om "missionsfolkets professor" og hans betydning.

Egil Sjaastad (f.1949) er docent i praktisk-teologiske fag på Fjellhaug Internasjonale Høyskole i Oslo, hvor han har været ansat i 34 år. Sjaastad har gennem årene været en meget flittig forfatter. Vi kender ham blandt andet fra hans lærebog for prædikanter: *Vi forkynner Kristus*, Lunde Forlag 2001. Allerede i 1982 lavede han en interviewbog med titlen *I Samtale med Carl Fr. Wisløff*. Denne sidstnævnte bog er en del af Sjaastads forstudier til den nye biografi om Wisløff, som afslører et omfattende studium af både mundtlige og skriftlige kilder.

Carl Fredrik Wisløff (1908-2004) fik kolossal betydning for troens folk i Norge i hele anden halvdel af det 20. århundrede. De sidste godt tre årtier af samme århundrede fik han næsten lige så stor betydning i Danmark og Sverige.

Carl Johan Fredrik Wisløff blev født d. 31. december 1908 i Drammen, omkring 40 kilometer sydvest for Oslo. Han blev opkaldt efter sin farfar, men benyttede aldrig det midterste fornavn. I 1913 flyttede familien til Sarpsborg, omkring 80 kilometer syd for Oslo, hvor Carl Fredriks far, Niels Fredrik

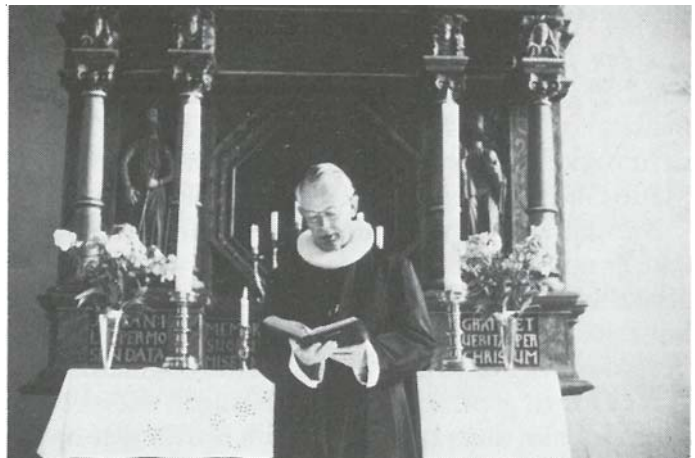
Wisløff (1879-1961), blev stadsingeniør. I august 1911 blev familien forøget med Gudrun (d.1992). Desværre døde moderen, Dagny Johanne (f.1885), allerede i oktober 1915, et halvt år efter at hun havde født familiens tredje barn, Georg (d.1966). Carl Fredrik var derfor tæt knyttet til sin far, og han forligte sig aldrig helt med, at hans far i 1917 giftede sig med Karen Fleischer (1885-1984). Sjaastad skriver: "Det ble aldrig noe nært forhold mellom Carl Fredrik og Karen" (side 30). Nils Fredrik og Karen fik sønnen Jens (1921-98), som altså blev halvbror til Carl Fredrik, Gudrun og Georg.

I skoletiden fremstod Carl Fredrik Wisløff (CFW) ikke som det store lys. Han siger selv: "Jeg var høyst middelmådig" (side 38). Efter et åndeligt vendepunkt i løbet af det sidste gymnasieår droppede han planerne om at studere medicin, og i 1927 blev han teologistuderende på Menighetsfakultetet (MF) i Oslo. Her kom han på den rigtige hylde, og det viste sig snart, at CFW var alt andet end middelmådig: "Wisløff havde en fotografisk hukommelse (...) Han leste fabelagtigt raskt (...) Loddrett nedover sidene" (side 15; 122). CFW blev cand. theol. allerede 1931 – 22 år gammel. Sjaastad præsenterer os for alle CFW's lærere på MF omkring 1930.

I juni 1932 blev CFW ansat i en halvtidsstilling som præst i Vaterland småkirke i Oslo og i en halvtidsstilling som sekretær i Studentlaget (svarer til KFS i Danmark). CFW var samtidig næstformand i Studentlaget, hvis formand var professor Ole Hallesby (1879-1961). Den nye sekretær påbegyndte ud-

givelsen af Studentlagets blad, *Credo*, som fortsat udkommer.

D. 13. oktober 1934 blev CFW gift med stud. med. Ingrid Brun (1912-88). Hun var vokset op som missionærbarnd i Kina. Ingrid og Carl Fredrik fik fire børn: Sigurd 1936, Ingrid 1937, Kari 1940 og Finn 1943. Efter tidens skik afbrød Ingrid sine studier af hensyn til opgaverne som hustru, mor og præstekone. I november 1940, kort efter Tysklands besættelse af Norge, flyttede familien sydpå til Birkenes, hvor CFW blev sognepræst på fuld tid. Her mødte han 'læserne', hos hvem ikke mindst Carl Olof Rosenius (1816-68) stod stærkt. Ellipsen med kirke og missionshus kendte han fra før, men i Birkenes lå vægten tydeligvis på det andet brændpunkt: missionshuset. Søndag formiddag sad man i kirken, men langt det meste af det åndelige liv foregik uden for præstens domæne. "Aller mest fremmedartet var det nok at de gikk til fri nattverd. Nattverd uten ordinert prest" (side 82). Vi skal frem til begyndelsen af 1960'erne, før CFW selv deltog i fri nadver. På grund af tyskernes og Quisling-regeringens nazificering af skolen og alt ungdomsarbejde og på grund af forfølgelsen af de

Carl Fr. Wisløff var præst i 15 år.

norske jøder nedlagde mere end 90% af Norges præster fra og med påsken 1942 den verdslige del af deres embede. Det betød, at de fortsat prædikede og forvaltede sakramenter. Men de afbrød forbindelsen til statsmagten og modtog ikke længere løn. I Birkenes cyklede menighedsrådets medlemmer på tur rundt i sognet og indsamlede midler til præstens løn.

I august 1943 blev familien Wisløff af tyskerne smidt ud af præstegården. De måtte ikke tage deres møbler med, for ”tyskerne ville overtage presteboligen møblert” (side 99). Flere præster og ledere fra missionsforeninger blev interneret på Grini, et fængsel og fangelejr nordvest for Oslo. CFW undgik dog denne skæbne, og i maj 1945 var Norge atter frit.

I september 1947 blev CFW rektor for MF's praktikum. Efter det teologiske studium skulle man tage et halvt år med bl.a. prædikenlære, sjælesorg og liturgik, før man kunne søge stilling som præst. En af de studerende, Einar Solli (1924-2012), skriver: ”Under rektors tilretteleggelse ble det spill *levende* (...) Kjedelige timer var et ukjent begrep” (side 120).

Den senere biskop, Per Lønning (1928-2016), var uenig med sin rektor om mange ting, men CFW var god til at argumentere og rive hele auditoriet med sig. Lønning husker sin egen reaktion: ”Han er farlig suggererende – jeg må av og til se ut av vinduet” (side 121).

I rektortiden og mange år frem sad CFW i redaktionen for både *Luthersk Kirketidende* og *Fast Grunn*, og han skrev et utal af artikler for begge. Allerede i præstetiden havde

CFW skrevet en troselære: *Jeg ved på hvem jeg tror*, som er kommet i enorme oplag og på adskillige sprog. Da CFW i 1984 anmeldte en anden troselære, skrev han: ”En troselære skal skrives ud fra den overbevisning at den kristne kirke har svar på spørgsmålene. Vi vet hva som er rigtig – der hvor Gud har talt i sitt ord” (side 109).

I rektortiden udkom hans prædikenlære: *Ordet fra Guds munn*, som i min vurdering ikke er blevet overgået på skandinavisk.

To gange i CFW's præstetid havde MF tildelt ham stipendium til videre studier. Hele studieåret 1953-54 havde rektor igen studieorlov. Han rejste til Rom, hvor han tilbragte tiden i Vatikanets bibliotek. I 1958 forsvarede han sin disputats om Martin Luthers forståelse af nadveren.

Carl Fr. Wisløff som underviser på Menighetsfakultetet.

De fleste af lærerne på MF så nu gerne CFW som professor i kirkehistorie efter Andreas Seierstad (1890-1975). Men særligt de to brødre, professor i dogmatik Leiv Aalen (1906-83) og professor i NT Sverre Aalen (1909-80), ønskede ham ikke som kollega. Sidstnævnte fik bl.a. følgende ført til proto-

kols i MF's referater: "Wisløffs syn må betegnes som spiritualistisk. Det er også skismatisk." Hvis CFW alligevel bliver ansat, vil et "samarbeid med ham i professorrådet for meg kunne bli utsatt for stor belastning" (side 223).

Kompromisset blev, at CFW måtte dokumentere større faglig bredde. Det gjorde han med en bog om forholdet mellem politik og kristendom i Norge i slutningen af det 19. århundrede. I januar 1961 blev CFW professor i kirkehistorie. Hans nærmeste kollega, Andreas Aarflot (f.1928), tiltrådte året før en stilling som stipendiat i samme fag. Frem mod 1971 udgav de sammen en fremstilling af Norges kirkehistorie i tre bind på i alt 1.600 sider. Aarflot efterfulgte i 1976 CFW som professor. I dette afsnit præsenterer Egil Sjaastad igen de forskellige lærere på MF, Oslo.

I 1972 ønskede de yngre kolleger at ændre MF's officielle holdning til kvindelige præster fra nej til ja. "Her kjempet Wisløff for status quo sammen med brødrene Aalen og Utнем (som da var rektor på praktikum)" (side 275).

Men i flere andre spørgsmål stod CFW og Aalen-brødrene langt fra hinanden, hvilket Leiv Aalen mindede om med et offentligt angreb på CFW i 1974. Året før var Erling Utнем (1920-2006) blevet biskop i Agder. CFW skrev nu til ham: "MF er en teologisk pluralistisk institusjon; standpunktene er så dypt forskjellige at det er problematisk å snakke om én linje som er MFs" (side 276). I 1975 skrev CFW til MF's ledelse, at han ønskede at gå på pension, når han ved årets udgang fyldte 67 år. Begrundelsen lød: "De teologiske og kirkelige motsetninger innen kollegiet, og visse dermed sammenhengende

offentligt kjente episoder, er en belastning på frimodigheten i arbeidet. Av samme grunn er det også blitt vanskelig å representere MF utad overfor dets venner" (side 278).

CFW var slidt, men på ingen måde udslidt. Allerede i 1966 havde han holdt gæsteforelæsninger ved det lutherske præsteseminarium i Kobe, Japan. I studieåret 1976-77 underviste han nu samme sted som gæsteprofessor. I 1993 rejste han for femte gang til Japan for at undervise, men nu som 84-årig enkemand.

I de mellemliggende år havde han skrevet en række bøger. Af disse må særligt nævnes andagtsbogen *Daglig Brød* fra 1981 og *Martin Luthers teologi* fra 1983.

I 1988 kunne CFW sammen med Arthur Berg (1916-98) og Thoralf Gilbrant (1919-2006) præsentere en helt ny bibeloversættelse på norsk. Den blev hurtigt missionsfolkets foretrukne bibel. Ofte bliver den omtalt som 'Wisløff-Bibelen'. Selv om de var tre mand om at oversætte, var CFW den store fagteolog i det selskab. Arthur Berg erindrer: Når jeg er i mindretal, og Wisløff og Gilbrant er enige, da udgør de flertallet. Når Gilbrant og jeg er enige, mens Wisløff er uenig, da er det selvfølgelig stadigvæk Wisløff, der udgør flertallet (side 331).

Begrundelsen for den nye oversættelse var, at Bibelselskabets egne oversættelser var blevet mere og mere bibelkritiske.

CFW fortsatte med at prædike, til han var omkring 90 år gammel. Når det hele gik lidt langsomt for ham, undskyldte han sig: "Jeg kjenner jo at jeg ikke er 80 lenger. He, he!" (side 358).

Den 25. juni 2004 døde "misjonsfolkets professor."

Egil Sjaastad

Carl Fredrik Wisløff var bibeltro lutheraner med et hjerte, der blødte for forkyndelsen af lov og evangelium og for verdensmission. Ved flere lejligheder blev han skældt ud for at

være fundamentalist. I dag betyder det begreb nærmest en terrorist, der dræber dem, der tænker anderledes end ham selv. I så fald var CFW ikke fundamentalist. Men bibeltro, det var han! Han vidste både, på hvem han troede, og på hvad han troede.

Ingen af de øvrige lærere på MF delte CFW's bibelsyn (side 113). Dette har været en stærkt medvirkende årsag til det yderligere skred, som vi har set på MF i Oslo de sidste 20-30 år.

Ligesom de lutherske reformatorer mente CFW, "at gjenfødelse ikke er forbeholdt dåpens nådemiddel. Også Ordet (evangeliet) har kraft til å føde mennesker på nytt. Ja, evangeliet er den virkende kraft også i dåpen" (side 314). Ved Ordet sker der et dobbelt møde med Gud selv. Gud møder os som lovens Gud og som evangeliets Gud. "Herren dræber, og han gør levende" (1 Sam 2,6). Det er på denne måde, en synder bliver født på ny og får troen givet af Gud.

I modsætning til denne ord-teologi pegede ikke mindst Leiv Aalen på kirken og dens sakramenter. For ham var dåben det eksklusive genfødende middel (side 106; 118). Det førte til skarpe ordvekslinger mellem ham og CFW.

Carl Fr. Wisløff

Fra 1968 var CFW hovedtaler på flere ungdomskonferencer for mission, afholdt på Fjellhaug i Oslo. I 1972 sagde CFW i en af disse bibeltimer: "Vår egentlige nød er Guds rettfærdige

vrede over våre synder (...) Vi frelses fra fortapelsen, fra djevelen, fra onde åndsmakter, ja, men den egentlige nøden er Guds vrede, som tillater alt dette" (side 299; se også side 212-215).

Mission er Guds redningsaktion. I sin nåde vil Gud redde os fra sin egen vrede. Derfor har Han sendt sin Søn som et sonoffer for vore synder (1 Joh 4,10). Dette evangelium skal vi proklamere i hele verden. Det er ikke nok, at vi lever kærligt med andre mennesker. På den måde bliver de ikke frelst fra Guds vrede. "De folk som ikke har noen annen bibel enn de kristnes liv, har en defekt bibel. Det finnes intet evangelium i den" (side 88).

Også i vore dage bliver evangelium og mission til en helt masse spændende ting, som truer med at kvæle det egentlige evangelium. CFW er fortsat en profetisk skikkelse og en modvægt mod dagens mange ånder.

Jeg kan næsten ikke anbefale denne bog varmt nok!

Egil Sjaastad skal have en stor tak for sit møjsommelige gravearbejde!

Desværre tyder noget på, at forfatteren blev træt, da slutspurten skulle sættes ind. I hvert fald savner man et sagregister og et person-

register sidst i bogen. Sjaastad nævner så mange steder, emner og mennesker, at det er meget vanskeligt at holde rede på det alt sammen. Et register ville have været en stor hjælp. Der er en god litteraturliste bag i bogen, men i fodnoterne henvises jævnligt til titler, som ikke findes i listen. Nogle af de biografiske oplysninger tidligt i denne anmeldelse har jeg

selv måttet finde i andre kilder, fordi Sjaastads afsnit om dette er lidt rodet og mangelfuldt. Disse mangler kunne have været udbedret, hvis bogen havde fået lov til at ligge lidt længere på skrivebordet inden trykning. En skrap forlagsredaktør er en gave til læserne.

- Peter Olsen

Asger Chr. Højlund m.fl. Luther stærke sager

Lohse 2017
228 sider
249,95 kr.

læse.

Det gør selve Lutherlæsningen endnu mere givende, at man har fået en habil tolkning og en historisk ramme at sætte teksten ind i. Alle kommentarerne er fagligt velfunderede, men flere giver også et ån-

I forbindelse med reformationsjubilæet udkommer utallige bøger om, og af, Luther. En i rækken, som fortjener udbredelse, og som har potentiale til at blive læst bredt, er bogen *Luther stærke sager*. Bogens koncept er, at en række teologer, præster, forfattere og deslige, kommenterer en tekst af Luther, hvorefter selve Lutherteksten følger. Nogle skriver om personlige årsager til glæde over Lutherteksten, mens andre angiver tekstens teologihistoriske betydning. Derefter følger selve teksten af Luther.

Alle teksterne er i læsbar længde, og sprogligt set meget let tilgængelige. I sin helhed fremstår bogen meget flot og vellykket! Jeg vil først kommentere et par af indledningerne, hvorefter jeg kort vil kommentere selve Luther-teksterne i sin helhed.

Generelt er der tale om læseværdige indledninger. Man bliver klogere på Luther, og får en hjælp til at forstå den tekst, man skal til at

deligt indspark!

Særligt vil jeg fremhæve forstander Jakob S. Højlunds indledning til *Om et kristenmenneskes frihed*. Han formår at skrive i et sprog, alle kan forstå, og formidler en tidløs hjælp til evangelisk afklaring. Han tager fat i vores tendens til at være ”gode kristne” og viser, hvordan Luther formidler evangeliet; som en frisættende dom, der løser mig fra lovens krav.

Sognepræst Henrik Højlund har også nogle vigtige refleksioner om efterfølgelse, helliggørelse og det nye liv i henholdsvis Luthers forkyndelse, og selv samme (eller mangel på samme?) i det kirkelige Danmark, før han bringer to prædikener af Luther over tekster fra Matthäusevangeliet. I sine overvejelser, inddrager han et minde fra en KFS-påskelejr, hvor tidligere forstander på Luthersk Missions Højskole, Hans Erik Nissen, forkyndte formaning på en måde, som Højlund aldrig

Det er dejligt, at en række Luther-tekster nu bliver nemt tilgængelige.

havde oplevet det før. Jeg fandt det yderst tankevækkende – er der noget, vi forsømmer i dag? Nogle vigtige overvejelser og tekster som jeg tror, det er vigtigt, vi reflekterer over.

Peter Olsen har en indledning til et lille uddrag af Luthers

store Galaterbrevskommentar, som er meget klagende i forhold til lovens rolle i den kristnes liv, samt lov og evangelium i Luthers teologi.

Af særlig faglig interesse vil jeg fremhæve Martin Schwarz Laustens indledning, samt hans oversættelse af Luthers indledning til sine latinske værker fra 1545. Kommentaren er kirkehistorisk interessant, og med oversættelsen bringer Lausten en vigtig tekst, der aldrig tidligere har været trykt på dansk, ud til et bredere publikum! For den, der ikke er rent kirkehistorisk interesseret, er der dog mindre at hente i den indledning, da Lausten skriver primært historisk. En kritisk bemærkning også: Lausten står teologisk langt fra KFS i bibelsyn mm. I for eksempel *Danmarks kirkehistorie* (Gyldendal, 1987) afviser Lausten troen på sjælens udødelighed (s. 329), og i *Kirkehistorie* (Forlaget Anis, 1997) stiller Lausten spørgsmålstejn ved Det Nye Testaments apostolske oprindelse, og mener Det Nye Testamente på mange områder er uhistorisk (s. 11-27). Dette kan heldigvis ikke mærkes i indlægget i denne bog. Men jeg vil alligevel tillade mig at spørge, om ikke det havde været gavnligt, at en anden havde skrevet sådan et forord?

Tidligere biskop over Lolland-Falster stift, Steen Skovsgaard, har et indlæg, der virker en smule malplaceret i forhold til bogens samlede fremtræden. Han bringer ikke en Luther-tekst, men skriver om biskop D.G. Monrads (1811-1887) læsning af Luther, hvorefter han bringer tekster af Luther, som Monrad har citeret. Det er vel Luther, det drejer sig om, og ikke Monrad? I hvert fald er det lidt skuffende, at man sidder med en fornemmelse af Monradlæsning, mere end Lutherlæsning, ved det sidste indlæg.

Desuden synes læsningen at være temmelig lovsk, idet balancen tipper i retning af det, vi skal gøre som kristne. Selvom der er Lutherciteret til at underbygge pointerne, virker det som om, at de udplukkede Lutherord kommer ud af balance i forhold til Luthers samlede budskab.

Indlægget vil jeg i hvert fald anbefale at læse med varsomhed, selvom der også er stof til eftertanke at hente. Mit spørgsmål til Laustens tilstedeværelse i bogen synes også relevant i forhold til Skovsgaard.

Til sidst en decideret kritik af et enkelt af indlæggene. Finn B. Andersen har oversat en tekst, som heller ikke har været oversat til dansk før – og før andet er sagt: Mange tak for det! Det drejer sig om en prædiken af Luther over Rom 11,33-36.

Men Andersens egen indledning har jeg en række spørgsmål til! Han vælger i sin indledning at fokusere på spørgsmålet om Guds almagt og det ondes problem. Noget, som blev diskuteret i Luthersk Mission og internt på Dansk Bibel Institut for nogle år siden. Kort sagt er spørgsmålet, om Gud i sidste ende er den, der styrer alt (det, vi kan kalde en maksimalistisk forståelse), eller om mennesker, Satan osv. har et rum, hvori de hand-

ler helt frit (det, vi kan kalde en minimalistisk forståelse). Repræsentanter for begge syn findes blandt lutherske i Danmark i dag, og jeg har stor respekt for spørgsmålets kompleksitet og det sjælesørgerisk svære, der gemmer sig i det. Alligevel vil jeg gerne kommentere Andersens behandling, da jeg mener, at hans indlæg netop af sjælesørgeriske og teologiske årsager bør kommenteres.

(For en sjælesørgerisk og god gennemgang af almagtsspørgsmålet, kan jeg anbefale Peter Olsens artikel i Nyt Livs blad nr. 3-2014: *Guds almagt og det onde.*)

Andersen afviser i sin indledning totalt, at den maksimalistiske forståelse kan kaldes luthersk – endsigte bibelsk! Ja faktisk mener han, at det er et helt andet gudsbillede, der ligger bag (s. 164). En sådan forståelse har været den traditionelle reformert-calvinistiske, så når Andersen også skriver, at reformatorerne ”afviste [...] at anerkende de reformerte som kristne brødre”, uden at kommentere det yderligere, får man det indtryk, at Andersen heller ikke mener, at vi skal anerkende dem som sådan. Hvis det er, hvad Andersen mener, rammes undertegnede (og mange andre lutherske) også. Det sjælesørgerisk kloge i det, vil jeg meget gerne stille kraftigt spørgsmålstejn ved.

Andersens tolkning af Luther stiller jeg alvorlige spørgsmålstejn ved, men vil ikke gå i detaljer med den her. Men jeg mener, at han ikke tager højde for Luthers egne udsagn om for eksempel skriftet *Om den trælboundne vilje* (1525), og i meget ringe grad forholder sig til den teologihistoriske, komplekse udvikling, der finder sted hos for eksempel Luthers medarbejder Phillip Melanchton. Trods det tager Andersen Melanchton til indtægt for sine egne synspunkter uden videre overvejelse.

Ved selve oversættelsen har jeg den kritik, at teksten flere steder er kursiveret. Disse kursiveringer virker til at være foretaget de steder, hvor de særligt underbygger Andersens egen fortolkning af Luther (Se f.eks. s. 178 linje 20 og linje 24-26), mens steder, der kunne nuancere hans tolkning, ikke er kursiveret (s. 180 linje 7). Det kan være, at jeg tager fejl, men det virker sådan.

Luther-teksten er i sig selv dog ganske god – jeg mener bare ikke, at den kan bruges til støtte for Andersens synspunkter.

Så meget om indledningerne. Når det drejer sig om teksterne fra Luther, er det befriende evangelisk læsning! Luther taler klart om frelse ved troen alene, om den retfærdighed, som vi tilregnes ved tro – samtidig med, at der tales lige så klart om efterfølgelsen som kristen, og det hellige liv. En spænding og balance, som vi igen og igen må finde ind i som kristne mennesker. Det er den spænding, det er at leve i lov og evangelium – det er jeg endnu engang blevet mindet om ved at læse Luthers ligefremme tekster.

Jeg har ikke så mange kommentarer til hver enkelt Luther-tekst, andet end, at jeg synes man selv skal læse dem alle sammen!

Det er dejligt, at en række Luther-tekster nu bliver nemt tilgængelige. Bogens Luther-tekster kan fint fungere som teaser eller smagsprøve på mere Luther-læsning!

Bogen anbefales derfor – på trods mine kritikpunkter af enkelte indledninger.

- Lars Jensen

Verner Kristensen: Når kaldet lyder

Books on Demand 2017
120 sider
129,50 kr.

Når kaldet lyder af Verner Kristensen er en bog bestående af 76 sange. De sidste sider i bogen indeholder en poetisk udgave af Luthers lille katekismus.

Sangene holder sig tæt op af Bibelens lære om Gud og troens liv. De omhandler Gud Fader som skaber og som en hellig og nidkær Gud. Derpå følger sange om Ordet og lyset, som kom til verden, bibelhistoriske sange om Jesu fødsel, Jesu liv og gerning her på jorden og Jesu lignelser. Der er sange om Jesu lidelse og død, opstandelse, himmelfart og Helligåndens komme. Sange om dåb, konfirmation, kald til omvendelse, kald til mission, forfølgelse, forførelse, sorg, ægteskabet, verdens bekymring og troens liv. Forfatteren har samlet mange vigtige tråde fra kristentroen ind i disse sange og sat dem sammen, så de står med en slags bibelsk kronologi, hvilket virker rigtig godt ved gennemlæsning.

Den poetiske katekismus er sange/digte, som tager udgangspunkt i Luthers lille katekismus over de 10 bud, trosbekendelsen, fadervor, dåben, nadveren og skriftemålet. Det er ikke

noget, jeg har set gjort på denne måde før. Vi kender jo sange, som omhandler dåb og nadver osv. – men disse tekstnære digte over budene, fadervor osv. er opsigtsvækkende.

Man kan jo spørge sig selv om relevansen, når nu vi har Luthers katekismus blandt os, og den jo i alle forhold udtrykker sig klarest uden gendigtning. Jeg tænker, at vores tro i dag udfordres af den uklare eller uvæsentlige lære, som kan forekomme i prædiken og sang. Netop derfor er sange med åndelig dybde og substans så vigtige for, at vi bliver bevaret som Guds børn. I disse 76 sange og gendigtninger af

katekismen er en grundtone af Guds sande, klare og ufordærvede ord, som kan gå til hjertet og virke til tro og opbyggelse.

Alle sange er skrevet på kendte melodier, og derfor kan man hurtigt tage sangene til sig. Teksterne er meget direkte i deres formidling, ofte med en stor del talesprog, som gør sproget meget let forståeligt og bogen anvendelig som andet end en sangbog.

Bogens sange står ikke alle vegne knivskarpt i forhold til rim og versfødder. Dette må dog siges at opvejes af andre fordele som for eksempel teksternes indhold og tyngde.

Dette er ikke en bog, som kan indeholdes i en særlig form eller benyttes på én bestemt måde. Det er selvfølgelig oplagt at bruge den som sangbog, men jeg har også været glad for at bruge den i min personlige andagt, i forberedelse af andagter og bibelfortællinger for børn, som ”gode ord” til konfirmanden

Forfatteren har samlet mange vigtige tråde fra kristentroen ind i disse sange og sat dem sammen, så de står med en slags bibelsk kronologi.

og dåbsbarnet og i forbindelse med læsning af Luthers lille katekismus.

En varm anbefaling, i høj grad på baggrund

af teksterne, som tydeligvis henter næring og indhold fra Guds ord.

- *Rakel Appel Holm*

Bogen, som siden anmeldelsen blev skrevet, er kommet i en udvidet version med flere sange, kan købes via www.genskin.dk/naar-kaldet-lyder.

Line Anthony Reckweg: Jesus var single

Lohse 2016

189 sider

199,95 kr.

mange bibelcitater, der ofte forekommer efterhængte og uden egentlig sammenhæng. Flere steder er disse teksthenvvisninger helt vilkårlige eller stærkt søgte, for eksempel når forfatteren bruger Jesu ord om, at det, der i

Velment, men mislykket. Det er nok den mest præcise beskrivelse af bogen, jeg kan komme med.

Forfatteren Line Anthony Reckweg arbejder i det daglige på sitet adamogeva.dk og er således oplagt til at skrive en bog om parforhold og singleliv ud fra et kristent perspektiv. Hendes primære mål med bogen er at sige, at det er OK at være single. Det var det på Jesu tid, det er det i dag.

Men herefter fortoner målsætning og målgruppe sig i det ubestemmelige. Argumenterne i bogen er en uskøn blanding af teologi, psykologi og almindelig livsfilosofi. Uskøn fordi argumenterne på denne måde aldrig føres til dørs.

For eksempel indledes bogen med en diskussion om ægteskab vs. singlestand ud fra et bibelsk perspektiv, men forfatteren magter ikke den teologiske metode, og det endelige argument bliver derfor, at fordi Jesus var single, må det være lige så godt. På samme måde falder også de psykologiske argumenter fra hinanden, og derfor ender bogen med at blive usammenhængende og utroværdig.

En fornemmelse, der ikke afhjælpes af de

kamrene hviskes i ørene, skal prædikes ud fra tagene, til at sige, at vi skal tale åbent om singleliv, sex og begær, mens Bibelens eget sprog om disse emner maner os til forsigtighed. Andre steder kunne bibelhenvisningerne have været ført ind i temaet, hvis man ville vride dem, men det kommer til at virke kunstigt, når Pauli tale om trængsler uden videre bliver overført på singlelivet.

Som forarbejde til bogen har forfatteren interviewet en lang række singler, hvis stemmer lyder igen i bogen. Det er disse interviews, der bærer bogen. De interviewedes ærlighed og erfaring giver en livsnærhed til emnet, som bogen i det store og hele mangler. Men teologien i bogen bliver ikke bedre end de enkelte interviewpersoners kristendomsopfattelse, og her savnes endnu engang den dybe forståelse for Bibelens lære om køn og samliv.

Jeg kan derfor ikke anbefale bogen som en kristen lærebog om singleliv, omend der uden tvivl er en og anden, som kan have glæde af at læse bogen som en god vens gode råd og tanker om køn og singleliv.

- *Mads Jakob Thorlund Jakobsen*

Matthias Burhenne: Skabt som mand

LogosMedia 2017
244 sider
249,95 kr.

Man kunne måske umiddelbart få det indtryk af bogens forside med foto af en lidt overglad mand, at dette er en mindre seriøs bog om et ellers stort og vigtigt emne. Men sådan forholder det sig ikke. Der er i virkeligheden tale om en meget seriøs og også en meget væsentlig bog om mænds seksualitet og de gaver og ikke mindst udfordringer, som seksualiteten indebærer for os mænd.

Forfatteren, der er tysker, har tilsyneladende stor erfaring bag sig som sjælesørger foruden undervisning i en tværkirkelig sammenhæng. Han lægger ud med en positiv beskrivelse af seksualiteten som Skaberens vidunderlige gave. Det sker i form af en række citater fra Højsangen med uddybende forklaringer. Herunder gør han også fint rede for det bibelske syn på kærlighed og kommer også med konkrete råd til et godt seksualliv.

Jeg savner dog et notabene i forbindelse med omtalen af p-pillen – at der jo altså er en risiko for, at den i nogle tilfælde kan bevirke en provokeret abort.

Derefter går han over til det store problemområde, som udenomsægteskabelig sex er for mange mænd, ikke mindst som følge af de mange fristelser til porno, som den enorme pornoindustri står for på internettet.

Den største del af bogens indhold drejer sig om at være til hjælp på dette område.

Forfatteren kommer i forlængelse heraf ind på vigtigheden af at opbygge en åndelig karakter for at kunne stå sig i kampen mod porno. Det sker især på baggrund af Ordsprogenes Bog, som vi i vores tradition desværre ikke haft for vane at gøre særlig meget brug af, men som rummer mange gode visdoms-

ord og leveregler også på dette område. Rigtigt godt formidlet.

Videre skitserer han den slidsomme vej ud af porno og utroskab. Han beskriver syv faser og fremlægger meget konkrete og instruktive forslag til en handlingsplan, der uden tvivl kan være til hjælp for mange.

Man bliver klar over, at der ikke gives nogen lette løsninger i kampen for at blive frigjort fra det, han kalder den djævelske og løgnagtige porno eller andre utugtige forhold.

Han tager derefter fat på det store og vigtige spørgsmål om tilgivelse og forsoning i forhold til den, der er blevet svigtet eller ligefrem bedraget. Han beskriver med indsigt tilgivelsens og forsoningens tolv faser. Undervejs får han gjort klart, hvor enormt ødelæggende porno og seksuelle sidespring er.

Et sjette kapitel er skrevet af Ute Buth, som er forfatter af en tilsvarende bog for kvinder. Hun belyser seksualiteten og dens afspøringer set fra kvindens synsvinkel.

Hun fokuserer på de emner, som hun som rådgiver oplever som særlig konfliktfyldte i samtaler om ægteskab og sex.

Stilen er også her meget åbenhjertig, konkret og direkte om de skatte, der ligger gemt i den Gud-skabte forskel på mand og kvinde.

Et syvende kapitel er viet sex og onani med en god og afbalanceret belysning af, hvad Guds ord siger og ikke siger herom.

Kapitel otte er skrevet af diakon Frank Neuenhausen og drejer sig om livet som single.

Han skriver meget personligt, ærligt og befriende om de muligheder og udfordringer, som singlelivet indebærer på det seksuelle område.

Kapitel ni handler om seksualiteten og det åndelige liv. Her peger forfatteren på livet med Gud som en afgørende faktor i kampen mod seksuelle afsporinger. Han kommer her meget instruktivt og konkret ind på betydningen af det, han kalder den lyttende og eftertænksomme bøn.

Som afsluttende kapitel sættes der fokus på kong David, hans fald i utugt med Batseba og den efterfølgende oprejsning, og hvordan han trods sin store udåd kunne ende med at blive en mand efter Guds hjerte.

Nogle udtryk om den frie vilje er lige lovlig optimistiske; men ellers er indholdet rigtig godt.

Der er efter min vurdering tale om en god og vigtig bog med det klare sigte at hjælpe os mænd til at leve ret med vores seksualitet. Den har et stærkt fokus på den kliniske og psykologiske side ved vi mænds seksualitet, hvor der meget detaljeret og konkret sættes navn på den virkelighed, vi nu engang befinder os i, og på hvordan vi kan være hinanden

til hjælp i de udfordringer, vi møder. Fremstillingen varieres med brug af en række fiktive historier og eksempler fra virkelighedens verden, som er med til at belyse tingene på en god måde. Endelig indeholder bogen nogle skemaer, som kan være en hjælp til at teste sig selv og finde den rette rustning og strategi i mødet med de seksuelle udfordringer. Forfatteren har også et klart syn for, at kampen mod porno og seksuelle afsporingerne ikke vindes alene ved diverse geniale taktikmetoder, men at et nært liv med Gud er afgørende. Hvad denne side ved bogen angår, kunne jeg dog godt ønske mig en endnu tydeligere markering og udfoldelse af nåden i Kristus som Guds kraft til at sige nej til ugudelighed og verdslige begæringer (jf. Tit 2,11ff), herunder også fristelser til utroskab og porno. Desuden tror jeg, at der også ville have været god hjælp at hente i en endnu tydeligere inddragelse af den lutherske betoning af, at en kristen på samme tid er et gammelt og et nyt menneske. At det gamle menneske stadig er i en kristen. Lysten til utugt bor efter sin natur i enhver af os, hvorfor der her er noget, vi alle må tage os i agt for og dagligt overgive til døden – ved Guds nådes kraft (jf. Kol 3,5).

Yderligere overvejelser

På grund af bogens vigtige anliggende, emnets høje aktualitet og sagens skæbnesvangre konsekvenser vil jeg gerne tilføje nogle yderligere overvejelser.

Der er for mig at se i høj grad brug for en bog som denne. For i disse år vælter en tsunami af porno og pornofilm (ordet *porno* betyder

Der er efter min vurdering tale om en god og vigtig bog med det klare sigte at hjælpe os mænd til at leve ret med vores seksualitet.

utugt!) ind over os. Det møder os i gadebilledet, i reklamer og i tv-serier og film. Her må vi igen blive på det rene med, at vi kristne ikke skal lukke den slags ind hverken i stue (værelse) eller sind. Det gælder også den såkaldte bløde porno (hvor kønsdelene ikke vises direkte), som stadig flere film, også i tv, ifølge fagfolk formidler, og hvor grænserne for det acceptable hele tiden flyttes.

Kampen begynder i hjemmene og afgøres først og fremmest dér. Vi kan ikke skyde ansvaret fra os og over på de kristne friskoler¹. Vi kristne forældre har offentligt sagt ja til at opdrage vore børn i den kristne tro med, hvad dertil hører af indføring i Guds gode vilje med os. Det skete, da vi lod vore børn døbe til at høre Jesus til, vel at mærke på baggrund af *forsagelsen af Djævelen og alle hans gerninger og alt hans væsen*. Svingter vi denne forpligtelse, pådrager vi os skyld, som ikke kan undskyldes med, at ingen jo er fuldkommen.

Den situation er der kun én løsning på, nemlig et ærligt og redeligt opgør med Gud, hvor vi erkender og bekender, at vi åbnede for ugudeligheden. Da renser Jesu blod os fra al synd, og vi kan gå videre med løftet pande og med et nyt forsæt om ikke igen at åbne for ugudeligheden (jf. Sl 119,32 om et sådant forsæt).

Alene nåden kan give os den nødvendige kraft til at kæmpe mod ugudeligheden. Jf. igen Tit 2,11ff.: ”For Guds nåde er blevet åbenbaret til frelse for alle mennesker og *opdrager os til at sige nej til ugudelighed og verdslige lyster*.” Og lever vi i den, har den også denne virkning.

Tv, mobiltelefoner, iPads og lignende er fantastiske kanaler for kommunikation, formid-

ling af information, undervisning, forkyndelse og meget andet godt. Men de samme medier er også let tilgængelige kanaler for ugudelighed i mange udgaver. Den er, som forfatteren skriver, kun et museklik borte. (For ikke at tale om den tidsrøver disse medier er, når det gælder stilhed for Gud i bøn og bibellæsning.)

Derfor kræver det megen nåde og visdom, stærk disciplin og stor viljestyrke at bruge de elektroniske medier på en måde, der er i pagt med Guds bud og formaninger.

Det er også helt nødvendigt, at forældre løbende drøfter tingene sammen og når frem til en fælles politik for, hvad der kan lukkes ind i stue og sind, og som de står sammen om at håndhæve over for børnene.

Dette er ikke kun vigtigt i familier med teenagere, men også i familier med børn helt ned i småbørnsalderen. For også hos mindre børn opstår der hurtigt et stadigt ønske om at se mere. Det vil ikke altid gå stille af at sætte nødvendige grænser; men der er ingen vej uden om. Guds ord forpligter os.

Men igen: Til syvende og sidst er det livet i nåden, der er afgørende for kampens udfald. Det ligger mig meget på sinde at skrive dette, fordi jeg ud fra mine egne erfaringer ser behovet for, at vi stopper op og besinder os: Hvad er det for en praksis, vi følger i vore hjem? Tåler den Guds ords lys? Kan Gud velsigne den? Og hvad vil den føre med sig af frugter på længere sigt for os selv og for vore børn?

Til syvende og sidst er det livet i nåden, der er afgørende for kampens udfald.

Jesus har selv sagt, at Djævelen er ude på at stjæle, slagte og ødelægge. Det gælder i høj grad også det helt centrale livsområde, som

vores seksualitet er. At mennesket er skabt som mand og som kvinde. Lad os stå ham imod faste i troen på Jesus (1 Pet 5,8).

- *Claus L. Munk*

---

1 Jeg læste for nogle måneder siden i et kristent organisationsblad, at en lærer på en kristen efterskole i undervisningen i et fag kun for piger i niende klasse ikke bortcensurerede sex-scener i film, hvis de gav mening for handlingen. Jeg finder denne fremgangsmåde dybt forkastelig og et udtryk for, hvordan tingene skrider for os i disse år. Sagen er nemlig den, at sexscener, også selv om der skulle være tale om ægtefæller, hvilket næppe er tilfældet, ifølge sin natur bliver til porno (utugt), når de udstilles for tilskuere. Hvad der foregår under filmoptagelse, er også ifølge sin natur spil

for galleriet og dermed løgn.

Jeg afviser ikke, at for eksempel en lærer kan være nødtvunget til at orientere sig om obscène blade, bøger og films for at kunne varetage sit kald som vejleder for andre. Men det hører i så fald til hjemmearbejdet og er ikke noget, man skal udsætte unge sind og unges fantasi for. En del af eleverne har allerede stiftet mere end nok kendskab til den slags. Og de, der ikke har, bør ikke udsættes for, at deres unge sind og fantasi skal besudles på den måde – og det på en kristen efterskole.

SANGE MED HJERTET XVII

ET SYN, JEG ALDRIG KAN GLEMME

Af Stefan Brix Rasmussen

1. Hin time i Getsemane
jeg aldrig glemme kan,
da jeg i angst og blodig sved
så Jesus, Gud og mand.

3. Forladt af hele verden lå
du dér for mig og stred.
Jeg aldrig magter at forstå,
hvad da dit hjerte led.

Omkvæd:

*/:Jeg glemmer ej:/
jeg glemmer ej din ve,
da jeg dig så i angst på knæ
hist i Getsemane.*

2. Da jeg blandt havens dunkle træer
i ånden vandred' om,
jeg så, hvor byrden var dig svær,
Guds retfærd's strenge dom.

4. Og om du skulle kølnet se
min kærlighed til dig,
da mind mig om Getsemane,
og hvad du led for mig.

Nogle sange bliver til stor hjælp. Måske sætter de ord og billeder på lige netop min situation. Måske rummer de en forkyndelse eller et vidnesbyrd, som lige netop jeg har brug for. Så synger man med – af hele hjertet! I denne serie beder vi forskellige mennesker fortælle om en sang, der betyder noget særligt for dem – til trøst og opmuntring for os alle.

Salmen er skrevet i 1866 af Edward P. Hammond, da han besøgte Getsemane have i Israel.

Denne salme, som her er citeret fra Hjemlandstoner, fik jeg først kendskab til i påsken i år i en oversættelse til nynorsk¹ – og jeg har ikke glemt den siden. I netop denne salme, som proklamerer troen på Guds søn, Jesus, mindes jeg påskens budskab hele året! Det, som salmen tager udgangspunkt i, er Jesus i Getsemane. Efter skærtorsdagsmåltidet drager Jesus sammen med sine disciple til en have, kaldet Getsemane, øst for Kedron på Oliebjerget. Ud fra Skriften ved vi, at Jesus ofte var sammen med sine disciple i denne have (Joh 18,2). Dette var altså et samlingssted for Jesus og disciplene, så det er sandsynligvis et sted, hvor Jesus har undervist.

Mind mig om Getsemane

“Hin time i Getsemane jeg aldrig glemme kan.“

Hvorfor er det vigtigt at huske på Getsemane? Eller måske rettere sagt: Hvad skete der, der netop gør, at jeg aldrig burde glemme det?

Jeg synes, at de næste linjer uddyber det: ”da jeg i angst og blodig sved så Jesus, Gud og mand” (nynorsk: “Då du låg skjelvande på kne, min Gud og Frelsarmann“).

Jesus på knæ. Min frelser ligger bøjet til jorden i bøn til sin Fader. Vi ved fra evangelierne, at Jesus ofte søgte afsides steder, når han skulle bede (Joh 6,15). Han søgte ud i ørkenen – i stilhed med sin Fader. Det, som er så specielt ved Getsemane, er, at vi får et glimt ind i Jesu bøn – en bønnekamp.

Jesus afspejler et bønneforhold, som er præget af fortrolighed, ærefrygt og påtrængenhed. Dette er noget, som jeg mener, er yderst aktuelt for vor bønnetjeneste i dag.

Men prøv nu at forestille dig Jesus i haven: Jesus ligger på sine knæ og sveder blod. Disciplene er faldet i søvn. Et syn, jeg aldrig kan glemme. Hvorfor? Fordi det er min Gud, min frelser, som ligger på knæ. I denne have blev bægeret, Guds vredes drik, givet til Jesus. Han vidste, hvad der nu skulle ske, og det gjorde han for mig! Jesus smagte døden, ikke blot den legemlige, men også den åndelige – at blive forladt af sin Fader.

Alt dette gennemled han i vort sted. Jesus, vor Herre og Frelsermand, tog den straf, dom og død, som i virkeligheden var vores. Dette gjorde han med et lydigt ”ja” til sin Faders vilje: ”Min fader, hvis det er muligt, så lad dette bæger gå mig forbi”, men videre: ”Dog, ikke som jeg vil, men som du vil!” (Matt 26, 39).

Tak, Herre Jesus, for din bøn!

Jesus ligger på sine knæ og sveder blod. Disciplene er faldet i søvn. Et syn, jeg aldrig kan glemme.

Jesus på knæ – i dit sted!

Jeg burde lide denne straf. Det, som beskrives for mig her, burde være mig! Det er det eneste retfærdige! Alene ud fra mit forhold til Gud, så burde jeg dømmes, straffes og lide døden: ”Der er ingen retfærdig, ikke en eneste. Der er ingen forstandig, ingen, der søger Gud” (Rom 3,10-11).

Jesus, der ligger på knæ i mit sted i Getsemane, ham søger jeg ikke. Mit hjerte vil ikke søge ham, for: ”Hjertet er det mest bedrageriske af alt” (Jer 17,9a). Dette er mit hjerte. Sådan er jeg, og det er virkelighed. Mit hjerte stritter imod Guds vilje – det vil

det altid gøre: ”Alle har syndet og har mistet herligheden fra Gud” (Rom 3,23).

Af den grund ligger Jesus på knæ. Han gik op på korset og sonede al verdens synd. Det gælder for dig og mig. Ved blodet, som flød på Golgata, finder du nåde over nåde. Hvil ved dette nådesord.

Jeg er det sande vintræ

Getsemane kommer af hebraisk og betyder ”olieperse“. Ved Jesu afskedstale til sine disciple (Joh 14-16), bruger han et billede, som jeg mindes, når jeg læser om Jesus i Getsemane: ”Jeg er det sande vintræ, og min fader er vingårdsmanden (...) I er grenene” (Joh 15,1.5a).

Jeg har ofte tænkt på, om disciplene blev mindet om disse ord fra Jesus, da de opholdte sig her i haven blandt oliventræerne. Huskede de Jesu trøsterige ord? De var jo omgivet af olivengrene i denne lille have, og det var selvfølgelig et meget almindeligt syn for disciplene, men blev de mindet om hans ord? Eller faldt de blot i søvn?

Pas på, at du ikke falder i åndelig søvn, men søg ham, og bliv i ham: ”Bliv i mig, og jeg bliver i jer” (Joh 15,4a). Bliv ved Jesus, søg ham i Ordet, for han er Ordet (Joh 1,1ff.).

Selv er jeg intet, Jesus mit alt!

Sammen med salmisten kan vi bede: ”Jeg er hjælpeløs og fattig” (Sl 86,1b).

Det er så sandt, som det er sagt. I mig selv er jeg intet. Det, som menes med at være fattig i ånden, er, at være fattig i sig selv. Denne tankegang er fuldstændig i modstrid med verdens og tidsåndens tankegang. Selvrealisering og selvscenesættelse er blot nogle få kendetegn ved det postmoderne samfund, som den vestlige verden er præget af.

Det har jeg erfaret på mit eget studiested, hvor

en af mine medstuderende konkluderede, efter jeg beskrev mig selv som bibeltro kristen, at: ”En kristen er bundet. Der er jo ingen frihed i det liv. Husk at nyde livet, Stefan, gør du det?”

”For vel er ordet om korset en dårskab for dem, der fortabes, men for os, der frelses, er det Guds kraft” (1 Kor 1, 18).

Ordet om Jesus på korset er Guds kraft til frelse for syndere. Jeg er forløst og gjort fri af nåde – det var mit svar. En sand kristen har erfaret sandhedserkendelsen af at være et syndigt menneske, som har brug for Jesu nåde!

Det er dette hjerteforhold til min Herre, Jesus, som salmen så stærkt minder mig om. Måske står det ikke eksplicit i salmestroferne, men når jeg læser Jesu ypperstepræstelige bøn i Getsemane, så erfarer jeg, hvilken kærlighed og nåde han har til sine disciple (Joh 17, 9; 24), og dermed også for en synder som mig.

Getsemane – i lys af profetordet

Den svenske vækkelsesprædikant Carl Olof Rosenius har skrevet en opbyggende kommentar om Jesus i Getsemane på baggrund af ordene fra Esajas’ Bog 43, vers 24: ”Du besværede mig med dine synder, du plagede mig med din skyld.”

I lys af dette profetord skrev Rosenius utroligt tankevækkende:

”Stands, du letsindige menneske! Når du hører angstråbet i Getsemane have og ved, at det kommer fra den majestætiske person, som med ét ord fik vind og vejr til at adlyde, onde ånder til at fare ud, døde til at stå op, burde du så ikke standse op og spørge, hvad det betyder, når én, der er så mægtig, bliver bange, græder og råber af angst i sin ensomhed.

Gå ikke ligegyldigt forbi dette syn. Det kommer DIG ved! Det er din frelser, ham, du påkalder i bønner, råber til i dødens stund og skal møde i dommen. Og spørger du ham, hvorfor han sveder blod, får du til svar: 'Du plagede mig med dine synder!'

(Citeret fra: *Frygt Gud* af Karl Riis, s. 80).

Tænk, denne mand, som har al magt i himlen og på jorden, ligger på knæ i angst.

"Men hvorfor?" kan du spørge dig selv.

Du plagede Jesus med din synd. Det var min synd, som Jesus sonede. Det var mig og min synd og skyld, som plagede ham. Det var derfor, han lå på knæ i Getsemane og senere

hang på korset.

Denne mand, din Herre og frelser, skal du møde en dag – det er det eneste, som du kan være vis på. Vi skal alle stå foran ham, Jesus, og se hans hellighed.

Sammen med serafjerne får jeg lyst til at ud-råbe i al frygt, fryd og frimodighed: "Hellig, hellig, hellig er Hærskarernes Herre" (Es 6,3b).

Mind dig selv om Getsemane – det er mit ønske for dig: "Mind mig om Getsemane, og hvad du led for mig." (nynorsk oversættelse: "Å, minn meg om din kross og grav Og om Getsemane!").

*Stefan Brix Rasmussen,
Vejle, lærerstuderende.*

Tænk, denne mand, som har al magt i himlen og på jorden, ligger på knæ i angst.

"Men hvorfor?" kan du spørge dig selv.

Du plagede Jesus med din synd.

1 Den nynorske tekst fra DELK's salmebog (nr. 81):

1. Den stunda i Getsemane
Eg aldri gløyma kan,
Då du låg skjelvande på kne,
Min Gud og Frelsarmann.

*Getsemane, Getsemane,
Der du, min Frelsar god,
For meg låg skjelvande på kne
Så sveitten draup som blod!*

2. Du sorgtyngd inn i hagen kom
Og stridde sårt for oss,
Du tok vår synd, vår død og dom,
Du bar det til din kross.

3. Av kjærleik der du sveitta blod,
Av kjærleik der du bad,
Av kjærleik skjelvande du stod,
Så eg går frelst og glad.

4. Men vil min kjærleik kolna av,
Min Frelsar, eg deg bed:
Å, minn meg om din kross og grav
Og om Getsemane!

Nyt fra forlaget - august 2017 I samarbejde med LMBE

Et liv i bøn er for alle, der ønsker at leve et liv med Gud i bøn – men som af mange forskellige årsager kan have svært ved at bede. Undervejs i bogen fortæller Thomas Wind personligt om nogle af de ting, han selv har kæmpet med i forbindelse med bøn, men han fortæller også om, hvad der har hjulpet ham.

Den hjælp, har han fundet i Bibelen, og med denne lille bog får vi rigtig god bibelundervisning om bøn på en enkel og hverdagsagtig måde.

Et liv i bøn: 43 sider, 30 kr.

Så fast en borg: 416 sider, 199 kr.

SÅ FAST EN BORG

//
ANDACHTER TIL HELE ÅRET
AF MARTIN LUTHER

Andagtsbogen **Så fast en borg** er udgivet i anledningen af reformationsjubilæet. Læs mere om arbejdet med bogen i formandsberetningen her i bladet s. 16-17, og læs et eksempel på en andagt s. 2.

Fra bogens forord: *Martin Luther vil føre os ind i det, der er Skriftens budskab til enhver tid. Til anfægtelse for den, der lever i falsk sikkerhed. Og til dyrebar trøst for den, der kæmper troens kamp mod synden, verden og Djævelen. Her er dyb indsigt i Skriften og hjælp for virkelige syndere til at blive holdt fast i troen på frelsen i Jesus alene.*

Andagterne er sprogligt bearbejdede, så de er blevet lettere at læse.

Begge bøger kan bestilles på nytliv.dk

Vinterlejr 2018

Hjertelig velkommen på vinterlejr
den sidste weekend i uge 7 (16.-18. februar).

Lejren er for alle aldre, og vi samles på Djurslands Efterskole,
Kanneshøjvej 43, Fjellerup, med mulighed for at bo på værelse.

Oddvar Dahl fra Norge holder lejrens fire bibeltimer, og
lørdag eftermiddag vil Else Wiwe fortælle fra Luthersk
Missions tværkulturelle arbejde.

Man kan tilmelde sig fra 1. november 2017 på mailadressen
tilmelding@nytliv.dk. Spørgsmål kan stilles til Bente
Christensen på samme mailadresse eller på tlf. 2339 1830.

Program følger med næste
nummer af bladet og på nytliv.dk

Oddvar Dahl,
evangelist i Norsk
Luthersk Missions-
samband

Else Wiwe,
Haderslev, tvær-
kulturel konsulent
i Luthersk Mission

Giv en gave til Nyt Livs arbejde

Alt Nyt Livs arbejde drives af frivillige gaver, herunder Nyt Livs blad, som udsendes gratis til alle, som ønsker at modtage det. Vi er taknemmelige for de midler, vi bliver betroet.

Du kan være med til at støtte arbejdet økonomisk ved at give en gave eller tegne et gavebrev.
Kontonr.: 0891 0001010659
IBAN DK2208910001010659 - Swiftadresse HANDDKKK.

Nyt Liv er godkendt til at modtage gaver efter Ligningslovens § 8a (alm. gaver) og Ligningslovens § 12 (gavebreve).
Evt. spørgsmål om gaver og gavebreve kan rettes til Nyt Livs kasserer Peder Hovgaard på tlf.: 2098 8013 eller e-mail: nytliv@fiberpost.dk.
Du kan også benytte Mobilepay. Telefonnummeret er: 2985 1713.

Her kan du betale med

MobilePay

By Danske Bank®

1. Jeg går i fare, hvor jeg går,
 min sjæl skal altid tænke,
 at Satan alle vegne står
 i vejen med sin lænke;
 hans skjulte Helved-brand
 mig let forvilde kan,
 når jeg ej på min skanse står.
 Jeg går i fare, hvor jeg går.

2. Jeg går i trængsel, hvor jeg går,
 mod synden skal jeg stride;
 om Gud med korsets ris mig slår,
 det skal jeg tålig lide;
 tit ingen vej jeg ser,
 hvor jeg kan vandre mer,
 når modgangs tåge om mig står.
 Jeg går i trængsel, hvor jeg går.

3. Jeg går til døden, hvor jeg går
 og ved mig ikke sikker,
 ej nogen dag og time, når
 han har mig alt i strikker;
 et lidet åndefang
 kan ende al min gang,
 så jeg i evigheden står.
 Jeg går til døden, hvor jeg går.

4. Jeg går blandt engle, hvor jeg går,
 de skal mig vel bevare,
 slet intet Satans magt formår
 i sådan Himmel-skare.
 Bort, verdens suk og sorg!
 Jeg går i engle-borg,
 trods nogen krummer mig et hår.
 Jeg går blandt engle, hvor jeg går.

5. Jeg går med Jesus, hvor jeg går,
 han har mig ved sin side,
 han skjuler mig med sine sår
 og hjælper mig at stride.
 Hvor han sit fodspor lod,
 der sætter jeg min fod
 trods al den del, mig ilde spår.
 Jeg går med Jesus, hvor jeg går.

6. Jeg går til Himlen, hvor jeg går,
 frimodig da, mit hjerte,
 kun did, hvor du en ende får
 på al din synd og smerte.
 Bort, verdens lyst og pragt!
 Til Himlen står min agt,
 al verdens eje jeg forsmår.
 Jeg går til Himlen, hvor jeg går.

- H.A. Brorson 1734

De tre sidste vers bliver en troens triumf sat op over for de tre første. Hvor herligt: "Slet intet Satans magt formår (...) Frimodig da mit hjerte"! (s. 22).
 Læs mere om salmens baggrund i artiklen om Brorson, s. 20-23.

Returneres ved
varig adresseændring

~~Thyrasvej 15
8600 Silkeborg
Danmark~~

**Nyt Livs blad udsendes gratis til
alle, som ønsker at modtage det.**

**Tilmelding via formularen på Nyt Livs
hjemmeside: nytliv.dk.**

“ Min synd og min hellighed må jeg lade blive hernede på jorden, for de angår kun mit nuværende liv. Men i Himlen har jeg en anden skat, som er større end både min synd og min hellighed. For i Himlen sidder Jesus og holder mig i sine arme, skjuler mig med sine vinger og overskygger mig med bare nåde.

Martin Luther, side 52.

”

“ Den Luther, som var den ydre årsag til, at den synlige kirke blev sprængt ved reformationen, sagde engang, at med denne ene sætning, *at et menneske retfærdiggøres for Gud alene ved tro på Jesus*, står og falder KIRKEN. Det vil sige: den rette, kristne kirke.

For ikke-kristne, der er ukendt med den sande, kristne tro, er denne sætning fremmed og en fuldstændig ligegyldig teori. Men for ham, der sagde de ord, og dem, der senere blev af samme tro som han, er den sætning slet og ret deres *liv*. I den er deres fred, deres salighed, deres frelse – ja, alt hvad der er godt for dem hos Gud.

Frank Jacobsen, side 30-31.

”

Medvirkende i dette nummer:

Martin Luther • Preben Skov Jensen • Raket Appel Holm

Peder Mikkelsen • Frank Jacobsen • Lars Borgström

Stefan Brix Rasmussen • Andreas Rønne-Hansen • Redaktionen